

การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

เบญจวรรณ ศรีदारธรรม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2568

การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

เบญจวรรณ ศรีดาธรรม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2568

THE IMPLEMENTATION OF GOOD GOVERNANCE FOR SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER KHON KEAN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 5

BENCHAWAN SRIDATHAM

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION
PROGRAM IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
FACULTY OF EDUCATION
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
2025

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
ชื่อนักศึกษา : เบญจวรรณ ศรีदारธรรม
ชื่อปริญญา : ศีศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา : การบริหารการศึกษา
ปีพุทธศักราช : 2568
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.วิบูล ทาชา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์นี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(พระครูศรีวิรัตนสุนทร, ผศ.ดร.)

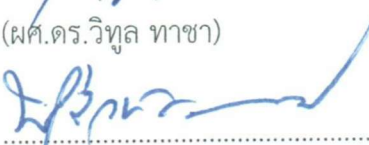
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์:
ประธานกรรมการ

(ผศ.ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย)

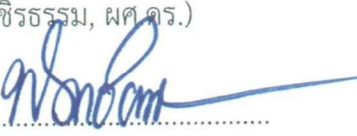
กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษา)

(ผศ.ดร.วิบูล ทาชา)

กรรมการ

(พระสุธีวีรธรรม, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(พระมหาศุภชัย สุภกิจโจ, รศ.ดร.)

กรรมการ

(ผศ.ดร.อัครเดช นีละโยธิน)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

Thesis Topic : The Implementation of Good Governance for School Administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5

Student's Name : Benchawan Sridatham

Degree Sought : Master of Education

Program : Educational Administration

Anno Domini : 2025

Advisor : Asst.Prof.Dr.Witoon Thacha

Accepted by the Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Education (Educational Administration)

Dean of Faculty of Education

(Phrakhrusrivirakhunsunthorn, Asst.Prof.Dr.)

Thesis Committee:
Chairman

(Asst.Prof.Dr.Paisan Suwannoi)

Member (Advisor)

(Asst.Prof.Dr.Witoon Thacha)

Member

(Phrasutheevajiradhamma, Asst.Prof.Dr.)

Member

(Phramaha Suphachai Suphakicco, Assoc.Prof.Dr.)

Member

(Asst.Prof.Dr.Akkharadet Neelayothin)

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	: การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
ชื่อนักศึกษา	: เบญจวรรณ ศรีตาธรรม
ชื่อปริญญา	: ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	: การบริหารการศึกษา
ปีพุทธศักราช	: 2568
อาจารย์ที่ปรึกษา	: ผศ.ดร.วิบูล ทาชา

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 132 คน ได้รับแบบสอบถามกลับมา จำนวน 120 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.00 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักความโปร่งใส, ด้านหลักคุณธรรม, ด้านหลักภาวะรับผิดชอบ, ด้านหลักนิติธรรม และด้านหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91, 4.89, 4.86, 4.82 และ 4.62 ตามลำดับ และ 2) ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการใช้หลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : หลักธรรมาภิบาล, หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา, ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

Thesis Topic	: The Implementation of Good Governance for School Administrators under Khon Kean Primary Educational Service Area Office 5
Student's Name	: Benchawan Sridatham
Degree Sought	: Master of Education
Program	: Educational Administration
Anno Domini	: 2025
Advisor	: Asst.Prof.Dr.Witoon Thacha

The objectives of this research were as follows: 1) to study the level of the implementation of good governance for school administrators under Khon Kean Primary Educational Service Area Office 5; and 2) to compare the implementation of good governance in school management by school administrators under Khon Kean Primary Educational Service Area Office 5, classified by gender, education level and work experience. The sample group consisted of 132 school administrators from Khon Kean Primary Educational Service Area Office 5 with 120 questionnaires returned, representing a 90.00% response rate. The research instrument was a questionnaire. Statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance.

The research findings were as follows: 1) The overall level of implementation of good governance in school administration by school administrators under Khon Kean Primary Educational Service Area Office 5 was the highest, with a mean of 4.81. When considering individual aspects, all aspects showed the highest levels of competencies, ranked from highest to lowest: transparency, ethics, accountability, rule of law and participation, with means of 4.91, 4.89, 3.86, 3.82 and 4.62, respectively. 2) The comparison of the implementation of good governance in school administration by school administrators under Khon Kean Primary Educational Service Area Office 5, with different gender, education level and work experience, revealed that school administrators with different gender, education level and work experience had no significant differences in their opinions at the 0.05 level.

Keywords: Good Governance, Educational Governance, School Administrators

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาและเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ผู้วิจัยได้รับความเมตตาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิบูล ทาชา อาจารย์ที่ปรึกษา พระสุธีวีริธรรม, ผศ.ดร. พระมหาศุภชัย สุภกิจโจ, รศ.ดร. พระพุทธิวิจิรเมธี, ผศ.ดร. ดร.เอกชาตรี สุขเสน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครเดช นิละโยธิน ที่เมตตาให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือ และแก้ไขสิ่งที่บกพร่อง อีกทั้งให้ความกระจ่างในด้านวิชาการเพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณ ดร.กิตติ์กาญจน์ ปฎิพันธ์, นายประสิทธิ์ อัครพิทยาอำพน และนายกฤษ ราชสีสม ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพและแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือวิจัย

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่อำนวยความสะดวกด้วยดีเสมอมา ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาเขตอีสานทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

เบญจวรรณ ศรีดาธรรม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	2
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	2
1.4 สมมติฐานการวิจัย.....	2
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล.....	5
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษา.....	36
2.3 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา.....	39
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	45
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	46
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	46
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	46
3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	47
3.4 ตัวแปรที่ศึกษา.....	48
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	49
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	49
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	52

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 5.....	52
4.4 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 5.....	57
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	62
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	62
5.2 อภิปรายผล.....	65
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	70
บรรณานุกรม.....	72
ภาคผนวก.....	77
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	78
ภาคผนวก ข ผลการพิจารณาแบบประเมินค่า ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามการวิจัย.....	80
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	94
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	98
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย.....	108
ภาคผนวก ฉ หนังสือขออนุญาตลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย.....	110
ภาคผนวก ช ผลการเก็บข้อมูลแบบสอบถามผ่าน Google Form ของกลุ่ม เป้าหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากโปรแกรมสำเร็จรูป.....	113
ภาคผนวก ซ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากโปรแกรมสำเร็จรูป.....	125
ประวัติผู้วิจัย.....	134

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ตารางวิเคราะห์หองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล.....	21
2.2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล.....	24
2.3 การสังเคราะห์นิยามเชิงปฏิบัติการและสาระการวัดองค์ประกอบเนื้อหาของการใช้ หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5.....	34
2.4 ข้อมูลบุคลากร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5.....	39
2.5 ข้อมูลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5....	41
3.1 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) รายด้านและทั้งฉบับ.....	48
4.1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามแสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 120).....	52
4.2 ผลการวิเคราะห์โดยรวม การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 5.....	52
4.3 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านหลักนิติธรรม	54
4.4 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านหลักความโปร่งใส.....	55
4.5 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านหลักภาระรับผิดชอบ.....	55
4.6 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านหลักการมีส่วนร่วม.....	56
4.7 การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านหลักคุณธรรม.....	57
4.8 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีเพศต่างกัน.....	58
4.9 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน.....	59

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน.....	60
4.11 แสดงค่าเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 5 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน.....	60

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล.....	25
2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	45
5.1 หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมและรายด้าน.....	64

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี ในสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำต่อประชาชนในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะปัญหาความเหลื่อมล้ำในระบบการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกันอันเนื่องมาจากสถานะทางเศรษฐกิจ (อิสร์กุล อุณหเกตุ, 2562) ประชาชนที่มีฐานะดีสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพสูงหรือเลือกใช้บริการจากสถานศึกษาพิเศษที่มีมาตรฐานสูงและเป็นที่ต้องการกว่าการศึกษาระดับมัธยมศึกษาทั่วไป แลกกับค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น การศึกษาระดับสูงและโปรแกรมพิเศษเหล่านี้เป็นที่ต้องการอย่างมากในสังคมที่มีการแข่งขันสูง ประชาชนที่มีรายได้น้อยจึงขาดความสามารถในการเลือกใช้บริการในสถานศึกษาที่มีค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านการเงิน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ชัดเจน รวมทั้งสร้างปัญหาความไม่เท่าเทียมในด้านการเข้าถึงโอกาสในการศึกษา (ณรรวิ พิศลยบุตร, 2566) ในขณะที่ประชาชนทุกกลุ่มต่างตั้งความคาดหวังต่อระบบการศึกษาทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน และการบริหารระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม โปร่งใส และมีความรับผิดชอบต่อสังคมที่เท่าเทียมกัน

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวการบริหารสถานศึกษาแบบเดิมที่เน้นอำนาจนิยมและการควบคุมอย่างเข้มงวด อาจไม่สอดคล้องกับบริบทปัจจุบันและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อรัฐมองเห็นปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นกับสังคมและประชาชนไทยในปัจจุบัน จึงมีการปรับปรุงระบบบริหารบ้านเมืองให้สามารถมีแนวทางการพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 จึงได้บัญญัติไว้ว่า “รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ” ประกอบกับสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ได้เน้นย้ำถึงความสัมพันธ์ขององค์กรประชาสังคมซึ่งมีส่วนร่วม สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ทั้งนี้องค์กรของรัฐจะอาศัยการบริหารจัดการที่ดีเป็นกลไกเกื้อหนุน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการฟื้นฟูสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนให้ยั่งยืน (ทัฬหวิชญ์ จิตรัตน์สกุล, 2568)

สถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ มีผู้บริหารควบคุม กำกับ ดูแล ให้การดำเนินงานของบุคลากรมีการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้การปฏิบัติงานของบุคลากรทุกคนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทุกคนเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษาในการบริหารสถานศึกษา โดยการใช้หลักคุณธรรมซึ่งครอบคลุมจุดหมายของหลักธรรมาภิบาล ระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพควรที่จะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาองค์กรให้มีการจัดการที่ดี การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด และการบูรณาการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่มีการบริหารจัดการในสถาบันการศึกษาต้องเผชิญกับการ

เปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลและกระแสการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพราะมาตรฐานการศึกษาเป็นวัฒนธรรม ที่มนุษยชาติประดิษฐ์ขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาศักยภาพของพลเมือง ให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมพึงประสงค์ ซึ่งสังคมจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นกลไกในการรักษา คุณภาพของพลเมือง (ชรินทร์ มั่งคั่ง, 2559) ในขณะที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 5 มีพันธกิจ และเป้าประสงค์ 8 ข้อในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด ตามที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ปี (2566–2570) ซึ่งไม่ได้กล่าวถึงหลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจและสงสัยว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับใด และผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีเพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาสถานศึกษา สังคมและประเทศชาติต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการแสวงหาคำตอบในการวิจัยนี้ไว้ 2 ประการ คือ

1.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับใด

1.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีเพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานต่างกันมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกันหรือไม่

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับคำถามวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ 2 ประการ ดังนี้

1.3.1 เพื่อศึกษาระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

1.3.2 เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

1.4 สมมติฐานการวิจัย

เพื่อให้การตรวจสอบคำถามการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1.4.1 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศต่างกันมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 แตกต่างกัน

1.4.2 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 แตกต่างกัน

1.4.3 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 แตกต่างกัน

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ซึ่งมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักความโปร่งใส 3) หลักการรับผิดชอบ 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักคุณธรรม

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 200 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5, 2567)

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan จากประชากรจำนวน 200 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 คน และทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลาก (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

1.5.3 ขอบเขตด้านด้านตัวแปร

1.5.2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ ประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา ดังนี้

1) เพศ จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1) ชาย

1.2) หญิง

2) ระดับการศึกษา จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

2.1) ปริญญาโท

2.2) สูงกว่าปริญญาโท

3) ประสบการณ์การทำงาน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

3.1) น้อยกว่า 10 ปี

3.2) 10 - 20 ปี

3.3) มากกว่า 20 ปี

1.5.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย 5 หลักการ ดังนี้

1) หลักนิติธรรม

2) หลักความโปร่งใส

3) หลักการรับผิดชอบ

4) หลักการมีส่วนร่วม

5) หลักคุณธรรม

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง วิธีการบริหารสถานศึกษา ที่มีประสิทธิภาพ มีความยุติธรรม มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม มีความสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือ ความเชื่อมั่น และส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดความไว้วางใจในการรับบริการหรือการร่วมงานกับหน่วยงานที่ยึดถือและมีธรรมาภิบาลเป็นหลักในการบริหารหรือปกครององค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบ 5 ข้อ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักคุณธรรม

1.6.1.1 หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง การปกครองภายใต้กฎหมายที่มีความเป็นธรรมและเสมอภาคโดยไม่เลือกปฏิบัติ คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนของประชาชน บังคับใช้กฎหมายตามกรอบที่กำหนดอย่างเคร่งครัดและยุติธรรม มีการตรากฎหมายที่ทันสมัยและได้รับการยอมรับจากสังคม เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

1.6.1.2 หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา ประชาชนสามารถเข้าถึง ติดตามและประเมินผลข้อมูลได้ มีความซื่อสัตย์ในการทำงาน สามารถตรวจสอบการทำงานเพื่อลดการทุจริตและเพิ่มความเชื่อมั่นในระบบราชการได้

1.6.1.3 หลักการรับผิดชอบ (Accountability) หมายถึง การตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ พร้อมทั้งการยอมรับผลจากการกระทำและการตัดสินใจของตนเอง ผู้ที่มีอำนาจต้องพร้อมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและสามารถรับผิดชอบต่อทุกภาคส่วนได้ การทำงานต้องมีการรายงานผลสัมฤทธิ์และการชี้แจงให้ประชาชนทราบ

1.6.1.4 หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยตรงหรือผ่านตัวแทน ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอปัญหา การมีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมเสรีภาพและประชาธิปไตย พร้อมทั้งสนับสนุนการตรวจสอบและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

1.6.1.5 หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องและดีงามในการปฏิบัติหน้าที่ โดยส่งเสริมให้บุคลากรและประชาชนมีคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน และระเบียบวินัย การปฏิบัติในทางที่ถูกต้องตามหลักศีลธรรมและจริยธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จะเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1.7.1 ผู้บริหารสถานศึกษาได้สารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ในการเสริมสร้างและพัฒนาหลักธรรมาภิบาลของตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา

1.7.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จะได้สารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล

2.1.1 ความหมายของหลักธรรมาภิบาล

2.1.2 ความสำคัญของหลักธรรมาภิบาล

2.1.3 องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา

2.2.1 ความหมายและความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2.2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

2.3 สภาพพื้นที่สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยในประเทศ

2.4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

2.1.1 ความหมายของหลักธรรมาภิบาล

อุบลวรรณ ประจง (2566) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการบ้านเมือง โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐบาล ภาคเอกชน และภาคประชาชน หลักการบริหารที่ประกอบไปด้วยหลักธรรม คุณงามความดี การปกครองโดยยึดหลักกฎหมาย กฎ กติกา กฎเกณฑ์ และส่งเสริมให้คนดีได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

จุฑาทาญจน์ เก่งกลสิกิจ (2564) ได้กล่าวไว้ว่า หลักธรรมาภิบาล หมายถึง การดำเนินการที่ดีในการจัดการองค์การอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม โปร่งใส มีความรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเป็นระบบ ภายใต้กฎหมาย มีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ มีความเสมอภาค มีความเป็นธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานช่วยเสริมสร้างความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของส่วนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกระจายอำนาจเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้งานบรรลุตามเป้าหมายได้

ชั้นแก้ว พรหมคำ (2564) ได้กล่าวไว้ว่า ธรรมาภิบาล คือ การปกครองและการบริหารจัดการ

ที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามหลักธรรม ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน หลักธรรมที่ใช้ในการบริหารสถานศึกษามีความหมายที่กว้างขวาง รวมถึงศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความถูกต้องชอบธรรมที่มนุษย์ทุกคนควรมีและประพฤติปฏิบัติ เช่น ความโปร่งใสที่สามารถตรวจสอบได้ มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน มีความเสมอภาค คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก เป็นต้น

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย สถาบันพระปกเกล้า (2562) ได้กล่าวถึงหลักธรรมาภิบาล ในหนังสือเรื่องการปรับปรุงกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ตามแนวทางปฏิรูปประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม: การเสริมประสิทธิภาพด้านการคุ้มครองของผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และการใช้อำนาจไม่ถูกต้องซึ่งกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ ว่าการเป็นผู้ให้ข้อมูลแก่รัฐเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนให้มีการดำเนินการเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีให้บรรลุเป้าหมาย กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะเปิดเผยการกระทำที่มีชอบให้ปรากฏแก่สังคม จึงเป็นส่วนส่วนหนึ่งในกระบวนการตรวจสอบให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปด้วยความโปร่งใส

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร., 2557) ได้ให้ความหมายของการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) ตามแนวคิดของ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี คือ การบริหารงานที่มีเป้าหมายที่สำคัญเพื่อการมุ่งประโยชน์สุข รับผิดชอบและสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนเป็นการส่วนรวม ภายใต้ระบบบริหารที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขณะเดียวกันก็มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจขององค์การ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556) กล่าวถึงธรรมาภิบาล ว่า ธรรม คือ คุณความดี ความยุติธรรม ความถูกต้อง และ อภิบาล หมายความว่า บำรุงรักษา, ปกครอง ดังนั้น ธรรมาภิบาลตามศัพท์บัญญัติ ราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง วิธีการปกครองที่ดี (Good Governance)

สำนักนายกรัฐมนตรี (2542) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้ทั้งสังคมภาครัฐ เอกชน และประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยมีความรู้ ความรักสามัคคี และการร่วมมือกันเป็นพลังในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน การบริหารเช่นนี้ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันของประเทศ เพื่อรับมือกับภาวะวิกฤตหรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับเอกลักษณ์และความเป็นไทย

คณะกรรมการการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (UNESCAP, 2009) ได้ให้ความหมายว่า หลักธรรมาภิบาล คือ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการโครงสร้างและความสัมพันธ์ของสถาบันทางการเมืองซึ่งครอบคลุมทั้งในส่วนของสถาบันทางการเมืองที่มีลักษณะอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การตัดสินใจจัดสรรทรัพยากรเพื่อบริหาร กิจการของบ้านเมืองและแก้ไขปัญหาของสังคม ตลอดจนกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคส่วน หรือฝ่ายต่าง ๆ ในการกำหนดนโยบายสาธารณะและการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติภายใต้กรอบและกระบวนการทางกฎหมายอันชอบธรรม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้มั่นใจว่าข้อเรียกร้อง ของทุกฝ่ายในสังคมจะได้รับการรับฟัง และนำเข้ามา

พิจารณาไตร่ตรองในการตัดสินใจและกำหนด นโยบายสาธารณะ สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งทำให้ปัญหาทุจริตหรือประพฤตินุญชาลดลงในท้ายที่สุด

Kofi Annan (2000) อดีตเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาล ว่าเป็นแนวทางการบริหารงานของรัฐบาลที่ก่อให้เกิดการเคารพสิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรม สร้างเสริมประชาธิปไตย การดำเนินงานมีความโปร่งใสและเพิ่มประสิทธิภาพ

The World Bank (1989) ได้ให้นิยามว่า ธรรมาภิบาล คือ การบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ ระบบศาลยุติธรรมที่พึ่งพิงได้ และระบบบริหารที่มีความรับผิดชอบ

ดังนั้นธรรมาภิบาลจึงหมายถึงวิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดี ที่มีประสิทธิภาพ มีความยุติธรรม มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม มีความสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือ ความเชื่อมั่น และส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดความไว้วางใจในการรับบริการหรือการร่วมงานกับหน่วยงานที่ยึดถือและมีธรรมาภิบาลเป็นหลักในการบริหารหรือปกครององค์กร

2.1.2 ความสำคัญของหลักธรรมาภิบาล

อุบลวรรณ ประจง (2566) กล่าวว่า ความสำคัญของธรรมาภิบาลเป็นยุทธศาสตร์แนวทางในการปกครองตามวิถีธรรมาภิบาล ทั้งยังเป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นธรรมในสังคม เอื้อประโยชน์ให้กับทุกคน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ซึ่งธรรมาภิบาลจะช่วยให้ระบบของรัฐมีความยุติธรรมเป็นมาตรฐานสากลที่จะใช้ขับเคลื่อนองค์กรให้มีประสิทธิภาพ

จุฑาภาณูจน์ เก่งกลกิจ (2564) กล่าวว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นแนวปฏิบัติในการจัดระเบียบสังคมที่มีความสำคัญครอบคลุมทุกภาคส่วน เป็นกฎเกณฑ์ในการบริหารที่มีความเป็นธรรม ประชาชนทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข เพราะบุคคลในภาครัฐตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อประโยชน์ของส่วนรวมมากขึ้น นอกจากนี้หลักธรรมาภิบาลยังช่วยกระตุ้นให้กระบวนการประชาธิปไตยเกิดความสมบูรณ์ ระบบการบริหารงานของผู้มีความยุติธรรม และทุกคนปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ส่งผลให้องค์กรบรรลุผลตามเป้าหมายได้

ปิยากร หวังมหาพร (2560) กล่าวว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นหลักการสำคัญในการจัดระเบียบองค์การภาครัฐ เอกชน และประชาชน คือ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความรู้รัก สามัคคี และการร่วมมือกันเป็นพลังในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งยังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันให้กับองค์กร สังคม และประเทศในที่สุด ในปัจจุบัน แนวคิดเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งได้ให้ความสำคัญและนำหลักการนี้ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยมุ่งเน้นการสร้างความเป็นอิสระในการบริหาร ลดการควบคุม เพื่อให้ผู้บริหารสามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มที่และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลไว้ว่า หลักธรรมาภิบาลมีบทบาทในการสนับสนุนให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เป็นไปอย่างแข็งแกร่ง เนื่องจากระบบโครงสร้างต่าง ๆ ภายในประเทศจะสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของประเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการบริหารการพัฒนาประเทศให้อยู่บนหลักธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย เพื่อนำมาซึ่งความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทยและความยั่งยืนของการพัฒนา

สถาบันพระปกเกล้า (2558) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลไว้ว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นเครื่อง กระตุ้นให้กระบวนการประชาธิปไตยมีความสมบูรณ์และเกิดความยั่งยืน เพราะเป็นสิ่งที่เป็ผลจากการเป็นประชาธิปไตย คือ มีการจัดสรรอำนาจอย่างเป็นธรรม ทำให้ทุกคนปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ไม่มีการทุจริต มีความซื่อสัตย์ และมีความสุจริต เกิดกระบวนการประชาสังคมที่ทำให้ประชาชนรวมตัวกันทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะ ผลที่เกิดขึ้นคือสังคมมีคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร., 2557) ได้กำหนดไว้ว่า ธรรมาภิบาลมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการ ดังต่อไปนี้

1) เป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นธรรมในสังคม เอื้อประโยชน์ให้กับคนทุกระดับทั้งคนจนคนรวย

2) หลักธรรมาภิบาลเป็นมาตรฐานสากลที่บ่งชี้ถึงระดับการพัฒนาของประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

3) หลักธรรมาภิบาลมีหลักการการบริหารหลายรูปแบบที่ถูกนำมาใช้ในการบริหาร เช่น ระบบมาตรฐานสากลภาครัฐแห่งประทศไทย ระบบการควบคุมคุณภาพ ระบบมาตรฐานสากลการบริหารคุณภาพทั้งระบบ การบริหารที่ยึดโรงเรียนเป็นฐาน

4) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 กำหนดให้จัดโครงสร้างระบบ และกระบวนการจัดการศึกษาโดยยึดหลักกระจายอำนาจและหลักการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล

5) หลักธรรมาภิบาลเป็นกุญแจสำคัญในการนำไปสู่การฟื้นฟูและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนา

6) หลักธรรมาภิบาลเป็นหลักการสำคัญที่องค์การระหว่างประเทศใช้เป็นเงื่อนไขในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศด้อยพัฒนาหรือประเทศที่กำลังพัฒนา

7) หลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

8) หลักธรรมาภิบาลมีกระบวนการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ที่เป็นธรรมต่อคนในสังคมให้ ความมั่นใจแก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและยากจน มีการจัดระบบเศรษฐกิจที่มีประสิทธิผลประสิทธิภาพ และรักษาความสมดุลของระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศอย่างมีเสถียรภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้นพบว่า หลักธรรมาภิบาลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กรทุกประเภท ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร เพราะหลักธรรมาภิบาลเป็นเสาหลักที่ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือ ความโปร่งใส และความรับผิดชอบ นักวิชาการทั้งในภาครัฐและเอกชนได้ให้ความสำคัญและนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้กับการบริหารองค์กรเพื่อให้การบริหารงานมีความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารงาน บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนต่อไป

2.1.3 องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร

วรัญญา รักษาแก้ว (2567) ได้ศึกษาธรรมาภิบาล: เทรนด์ใหม่ของโลกยุคดิจิทัล แล้วกล่าวถึงองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล ไว้ 6 ข้อ ได้แก่

1) หลักนิติธรรม ธรรมาภิบาลต้องยึดหลักนิติธรรม หมายถึง การปกครองโดยกฎหมาย กฎหมายต้องเป็นธรรม เสมอภาค บังคับใช้กับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

2) หลักคุณธรรม ธรรมาภิบาลต้องยึดหลักคุณธรรม หมายถึง ความโปร่งใส ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว ซื่อสัตย์

3) หลักความโปร่งใส ธรรมาภิบาลต้องยึดหลักความโปร่งใส หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้

4) หลักการมีส่วนร่วม ธรรมาภิบาลต้องยึดหลักการมีส่วนร่วม หมายถึง เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

5) หลักความรับผิดชอบ ธรรมาภิบาลต้องยึดหลักความรับผิดชอบ คือ การแสดงความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน

6) หลักความคุ้มค่า ธรรมาภิบาลต้องยึดหลักความคุ้มค่า หมายถึง ใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

แก้วกาญจน์ กิมานุวัฒน์ (2564) กล่าวว่าหลักธรรมาภิบาลที่สำคัญมี 10 องค์ประกอบ ได้แก่

1) หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบ และกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำหรือการตัดสินใจของตนเอง รวมถึงการใส่ใจปัญหาขององค์กร และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา

2) หลักการกระจายอำนาจ หมายถึง การมอบอำนาจในหน้าที่ ความรับผิดชอบ การตัดสินใจ การสั่งการ การบริหาร การดำเนินการให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

3) หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน การกำหนดนโยบาย การดำเนินงาน การตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็น ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ รวมถึงการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายของหน่วยงาน

4) หลักประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการดำเนินการใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการลดขั้นตอนและระยะเวลา ในการปฏิบัติเพื่ออำนวยความสะดวกและลดค่าใช้จ่าย ตลอดจนมีการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานโดยใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสมเพื่อลดภารกิจที่ล่าช้าและไม่มีความจำเป็น

5) หลักความโปร่งใส หมายถึง การทำงานด้วยความสัตย์ซื่อ สุจริต เที่ยงตรง มีการแสดงสารสนเทศที่จำเป็นและเชื่อถือได้ให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งปรับปรุงระบบการบริหารงานให้มีความโปร่งใส และชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย

6) หลักประสิทธิผล หมายถึง ผลการทำงานที่บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของแผนตามที่ได้รับงบประมาณมาดำเนินการ ตั้งเป้าประสงค์ ในการทำงานอย่างมีระบบ มีคุณภาพ คุ้มค่า คุ้มค่า ติดตาม ประเมินผล และส่งเสริมการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7) หลักการตอบสนอง หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้บริการอย่างมีมาตรฐานและประสิทธิภาพสูงสุด สามารถดำเนินการแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด สร้างความมั่นใจและความไว้วางใจ รวมถึงการตอบสนองต่อความคาดหวังและความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างครอบคลุม

8) หลักความเสมอภาค หมายถึง การได้รับดูแลและการบริการอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ มุ่งสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างบุคคล การได้รับประโยชน์ และความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งต้องคำนึงถึงโอกาสความเท่าเทียมกันของการเข้าถึงการบริการสาธารณสุขของกลุ่มบุคคลผู้ด้อยโอกาสในสังคมด้วย

9) หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม มีศีลธรรมและจริยธรรมมีจิตสำนึกความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่รวมทั้งปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหาร

10) หลักนิติธรรม หมายถึง การดำเนินงานที่ยึดถือกฎหมายกฎระเบียบ ข้อบังคับและข้อตกลงในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด และปฏิบัติร่วมกัน อย่างเสมอภาค รวมถึงการใช้อำนาจในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพและความยุติธรรมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

จุฬาทาญจน์ เก่งกลกิจ (2564) จำแนกหลักธรรมาภิบาล ได้ 10 ข้อ ดังนี้

1) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ทางราชการต้องใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เกิดผลลัพธ์ที่คุ้มค่ากับการลงทุน และสร้างประโยชน์สูงสุดต่อภาพรวม โดยต้องลดกระบวนการและระยะเวลาในการดำเนินงานเพื่อเพิ่มความสะดวกและลดรายจ่าย รวมถึงการยกเลิกกิจกรรมที่ไม่สำคัญ

2) หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง ทางรัฐกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและผู้เกี่ยวข้อง โดยต้องดำเนินการตามภารกิจและมุ่งมั่นในองค์กรประสบผลสำเร็จ กำหนดจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความสามารถของสังคม พร้อมตั้งระบบงานที่มีระเบียบและคุณภาพ อีกทั้งต้องบริหารความเสี่ยงและมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่เป็นเลิศในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งติดตามประเมินผลการดำเนินงานและพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) หมายถึง ทางรัฐต้องให้บริการด้วยมาตรฐานที่มีคุณภาพ โดยต้องทำงานให้สำเร็จในเวลาที่กำหนดพร้อมทั้งทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจ และตอบสนองต่อความคาดหวังและความต้องการของสังคมและผู้เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) หลักการรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้ (Accountability) หมายถึง ทางรัฐต้องให้คำตอบและไขข้อสงสัยให้กับสังคม ต้องมีระบบการรายงานความคืบหน้าผลลัพธ์ตามที่กำหนดไว้ต่อสังคม เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ ตลอดจนมีการจัดเตรียมระบบการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาหรือผลที่ตามมา

5) หลักความเปิดเผยและโปร่งใส (Transparency) หมายถึง ทางราชการต้องทำงานด้วยความสัตย์ซื่อ สุจริต เปิดเผย ตรงไปตรงมา มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องให้ประชาชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังต้องทำให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

6) หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง ทางราชการจำเป็นต้องใช้อำนาจตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับในการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด โดยยึดหลักความยุติธรรม โปร่งใส และเสมอภาค โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ และต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพของประชาชนรวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน

7) หลักความเสมอภาค (Equity) ทางราชการต้องให้บริการโดยยึดหลักความเสมอภาค ปราศจากการเลือกปฏิบัติโดยเหตุแห่งเพศ เชื้อชาติ ภาษา อายุ ภูมิฐานะ ถิ่นกำเนิด สถานภาพทาง

สังคมและเศรษฐกิจ สุขภาพหรือสภาพทางกาย ความเชื่อทางศาสนา ระดับการศึกษา หรือเงื่อนไขอื่นใดที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังต้องให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสอย่างเท่าเทียมในการรับบริการสาธารณะสำหรับประชาชนกลุ่มเปราะบางและผู้ด้อยโอกาสในสังคมอีกด้วย

8) หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติ (Participation/Consensus oriented) หมายถึง ทางราชการต้องให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของประชาชน ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการรับทราบข้อมูลข่าวสาร การศึกษาและทำความเข้าใจสถานการณ์ การเสนอความคิดเห็นหรือปัญหาที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง การร่วมกันเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา การติดตามผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ต้องมุ่งมั่นที่จะสร้างความเห็นพ้องตรงกันในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง เพื่อให้สามารถบรรลุฉันทามติหรือข้อตกลงร่วมกันได้โดยไม่มีความขัดแย้งที่ไม่สามารถหาข้อสรุปได้ในประเด็นที่มีความสำคัญต่อสาธารณะ

9) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึง ทางราชการควรดำเนินการมอบอำนาจ และกระจายบทบาทการรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ ตลอดจนการปฏิบัติงานไปยังบุคลากรในแต่ละระดับอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังควรมีการถ่ายโอนบทบาทหน้าที่และภารกิจบางส่วนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่น ๆ ได้มีส่วนร่วมดำเนินการ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและสอดคล้องกับบริบทในพื้นที่มากยิ่งขึ้น

10) หลักคุณธรรมและจริยธรรม (Morality/Ethics) หมายถึง ทางราชการต้องมีความตระหนักและสำนึกรับผิดชอบต่อนานาชาติในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องเหมาะสมตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ให้เป็นไปอย่างมีศีลธรรม คุณธรรม และตรงตามความคาดหวังของสังคม รวมทั้งยึดมั่นในค่านิยมหลักของมาตรฐานด้านจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ชั้นแก้ว พรหมคำ (2564) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล ไว้ 6 ข้อ ได้แก่

1) หลักนิติธรรม คือ กฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับและกติกาต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและสมาชิกโดยมีการยินยอมพร้อมใจ มิใช่กระทำกันตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคลมีความเสมอภาคกัน

2) หลักคุณธรรม คือ การยึดมั่นและให้ความสำคัญกับสิ่งที่ถูกต้องและดีงาม โดยส่งเสริมให้เกิดค่านิยมอันพึงประสงค์ เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความมานะอดทน ความขยันหมั่นเพียร รวมถึงการมีวินัยในตนเองอย่างเคร่งครัด

3) หลักความโปร่งใส คือ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและอำนวยความสะดวกให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่ายและมีประสิทธิภาพ จะช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างหน่วยงานรัฐกับประชาชน โดยการบริหารราชการต้องเป็นไปด้วยความสุจริต โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งมีการวางระบบหรือกระบวนการที่ชัดเจนในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

4) หลักการมีส่วนร่วม คือ การทำให้สังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และร่วมเสนอความเห็นในการตัดสินใจ มีการกระจายอำนาจและการตัดสินใจดำเนินนโยบายใด ๆ ต้องมีการประสานความต้องการหรือผลประโยชน์ที่แตกต่างของกลุ่มคนในสังคมให้เกิดเป็นความเห็นร่วมกันบนพื้นฐานของสิ่งที่เป็นประโยชน์สูงสุดแก่สังคมโดยรวม

5) หลักความรับผิดชอบ คือ การพยายามทำให้ทุกคนทุกฝ่ายตระหนักในสิทธิหน้าที่มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนแก่สถานศึกษาและการเอาใจใส่ในปัญหาสาธารณะ รวมทั้งมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง โดยพยายามหาทางออกที่ทุกฝ่ายสามารถยอมรับร่วมกันได้

6) หลักความคุ้มค่า คือ หมายถึง การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมโดยบรรณรักษ์ให้มีความประหยัดใช้อย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ชะวิน แสงทามาศย์ (2564) ได้กล่าวไว้ว่าองค์ประกอบของธรรมาภิบาลประกอบด้วย 6 ประการ ดังนี้

1) หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง การดำเนินงานต้องยึดมั่นในกระบวนการจัดทำกฎหมายและระเบียบวินัยที่สะท้อนความต้องการของประชาชนและได้รับการยอมรับจากสาธารณชน โดยเน้นการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ พร้อมทั้งปรับปรุงระบบกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับให้มีความทันสมัย เป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับจากทุกภาคส่วนในสังคม นอกจากนี้ การบังคับใช้กฎหมายต้องดำเนินการอย่างเคร่งครัด มีประสิทธิผล และต้องคำนึงถึงหลักสิทธิ เสรีภาพ และความยุติธรรมของประชาชนเป็นสำคัญ

2) หลักคุณธรรม (Ethics) หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่โดยยึดถือความถูกต้องและคุณธรรมเป็นหลัก เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม รวมถึงสนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกคนในสังคมพัฒนาตนเองควบคู่กันไป โดยเน้นคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์ สุจริต ความจริงใจ ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน การมีวินัย และการประกอบอาชีพที่สุจริตและถูกต้องตามหลักศีลธรรมจนเป็นนิสัย มีความถูกต้องซื่อตรงในการนำเสนอและอนุมัติโครงการต่าง ๆ ทุกคนมีพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมตามทำนองคลองธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริต

3) หลักความโปร่งใส (Transparency) คือ การทำให้ประชาชนเข้าถึงระบบข้อมูลข่าวสารได้สะดวก มีช่องทางให้สังคมตรวจสอบการทำงานและความชอบธรรมถูกต้องของกิจกรรมที่ดำเนินงานโดยปรับปรุงกลไกการทำงานของโรงเรียนทุกวงการให้มีความมีความโปร่งใส โดยเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างชัดเจน ตรงไปตรงมา และสื่อสารด้วยภาษาที่ประชาชนเข้าใจได้ง่าย พร้อมทั้งจัดระบบให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกรวดเร็ว และสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสที่สามารถตรวจสอบได้ อันเป็นแนวทางป้องกันการทุจริต คอร์รัปชัน และการฉ้อราษฎร์บังหลวงอย่างมีประสิทธิภาพ

4) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การสนับสนุนให้สังคมมีส่วนร่วมรับรู้และแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็นการไต่สวนสาธารณะการแสดงประชามติหรือสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและร่วมจัดทำแผนพัฒนาให้ประชาชนรับรู้และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ มีกระบวนการให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการทำงานตลอดจนมีการนำความคิดเห็นของประชาชนไปปฏิบัติ

5) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) หมายถึง การให้ความสำคัญกับสิทธิหน้าที่ที่มีจิตสำนึก รับผิดชอบต่อส่วนรวม เล็งเห็นถึงวิกฤตการณ์ของสังคมและมุ่งเน้นแก้ปัญหา เคารพใน

ความเห็นที่หลากหลายและพร้อมรับผิชอบในผลจากการกระทำของตน โดยที่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่มีความรับผิดชอบต่อผลอันเนื่องจากการปฏิบัติงานและพร้อมแก้ไขในกรณีที่เกิดผลเสียมีความรวดเร็ว ความถูกต้องและความถี่ในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนมีระบบการรับเรื่องร้องทุกข์ แก้ไขปัญหาและรายงานผล

6) หลักความคุ้มค่า (Cost-effectiveness) หมายถึง การจัดสรรและใช้สิ่งที่มีจำกัดอย่างคุ้มค่า เกิดผลสำเร็จจากการจัดการเงินทุน เน้นประสิทธิภาพและการให้บริการอย่างรวดเร็วรวมทั้งการจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพทั้งในด้านทรัพย์สินและบุคลากร พัฒนาแผ่นดินและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

เอกชาติรี สุขเสน (2562) ได้อธิบายประกอบของธรรมาภิบาล ไว้ 4 ข้อ ได้แก่

1) หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงคุณลักษณะในการทำงาน โดยสังเกตได้จากองค์ประกอบ

1.1) การเปิดเผยข้อมูล หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร การมีมาตรฐานการให้บริการ การมีระบบตรวจสอบภายใน และการเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานต่อสาธารณะ

1.2) โครงสร้างและหน้าที่ความรับผิดชอบ หมายถึง การดำเนินงานการควบคุมการบริหาร การรายงานทางการเงิน และการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

1.3) การควบคุมการบริหาร หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หน้าที่ด้าน ข่าวสาร หน้าที่ด้านตัดสินใจ และหน้าที่ในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

1.4) การติดตามและประเมินผล หมายถึง การบริหารจัดการองค์กรสู่ความเป็นเลิศ การบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผลการบริหารและการจัดการศึกษา

2) หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงหลักนิติธรรมในการทำงาน โดยสังเกตได้จากองค์ประกอบ

2.1) ความเป็นอิสระ หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากอิทธิพลของบุคคลอื่น ความเที่ยงธรรมของผู้บริหาร ความเป็นอิสระจะต้องเป็นที่ประจักษ์ และ ผลงานเป็นที่ยอมรับได้

2.2) การปกครองภายใต้กฎหมาย หมายถึง การมีแบบแผนเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน โดยมีกฎเกณฑ์และแนวปฏิบัติ มีการเลือกตั้ง มีการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาและมีการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่า

2.3) ความเป็นธรรม หมายถึง การแลกเปลี่ยนและตอบแทนกัน มีการแบ่งปันส่วน มีความเป็นธรรมทางการเมือง และมีการแก้ไข เยียวยา และทดแทน

2.4) ความเสมอภาค หมายถึง ความเสมอภาคในโอกาส ความเสมอภาคทางสังคม ความเสมอภาคทางกฎหมาย และความเสมอภาคทางการเมือง

3) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการทำงาน โดยสังเกตได้ ประกอบด้วย

3.1) การมีส่วนร่วมพิจารณาวางแผน หมายถึง การมีบทบาทในการกำหนดแผนการมีส่วนร่วมในการนำแผนไปปฏิบัติ การมีบทบาท หน้าที่ในการประเมินแผนและปรับปรุงแก้ไข

3.2) การมีบทบาทในการตัดสินใจ หมายถึง การศึกษาค้นคว้าปัญหา ศึกษาสาเหตุ ของอุปสรรคของประชาชนและเลือกทางออกในการแก้ไขปัญหา

3.3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ หมายถึง การรับฟังความต้องการและเป็นสิ่งที่ จำเป็นขององค์กร ให้เป็นผู้ที่ตัดสินใจกำหนดปัญหาและให้ผู้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

3.4) การมีบทบาทติดตามผล หมายถึง การติดตามผลการดำเนินงาน การวัดความสำเร็จของการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ การค้นหาจุดอ่อนจุดแข็ง และแนวทางแก้ไขเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์และก่อให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

4) หลักพันธะรับผิดชอบ (Accountability) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบในการทำงาน โดยสังเกตได้จากองค์ประกอบ

4.1) พันธะรับผิดชอบผลการปฏิบัติงาน หมายถึง การสร้างแรงจูงใจในการ ปฏิบัติงานความสามารถและทักษะของบุคคลในการปฏิบัติงาน ความชัดเจนในบทบาทและการ ยอมรับในบทบาทที่ได้รับ และโอกาสในการปฏิบัติงาน

4.2) พันธะรับผิดชอบต่อภาระการกระทำของตนเอง หมายถึง การรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ตั้งใจและมุ่งมั่นในความสำเร็จ เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน และสร้างวัฒนธรรมองค์กรในการปฏิบัติงาน

4.3) การได้รับการยอมรับ หมายถึง การได้รับความยอมรับนับถือ ได้รับการยกย่องชมเชย ความภาคภูมิใจในอาชีพ และ การมีเกียรติศักดิ์ศรีในอาชีพ

4.4) การสำนึกในหน้าที่ หมายถึง การการสร้างจิตสำนึกที่ดีหรือการตระหนักในการปฏิบัติงานที่ดี การส่งเสริมให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ การมีเป้าหมายในการทำงานชัดเจนและการมีความรับผิดชอบในการทำงาน

พระเรื่องเดช โชติธรมโฆและคณะ (2562) ได้ศึกษาธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารและกล่าวว่า องค์ประกอบของธรรมาภิบาลประกอบด้วย 6 ประการ ดังนี้

1) หลักนิติธรรม เป็นหลักที่ถือเป็นกฎ กติกาในสังคมที่ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องดังนั้น การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของสมาชิก ระบบ กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ดีมีความเป็นธรรมและมีความชัดเจนมีระบบลงโทษที่เหมาะสม รวมทั้งมีการบังคับใช้ที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน จะช่วยควบคุมการใช้อำนาจของรัฐให้เป็นไปอย่างชอบธรรม พร้อมกับช่วยคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

2) หลักคุณธรรม เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรอยู่ในหลักความถูกต้องและความดีงาม ให้คนในสังคมปรับปรุงตนเองเพื่อให้ความซื่อตรง บริสุทธิ์ใจ ขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ และทำงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ภาครัฐควรให้ความสำคัญในการยึดถือหลักการที่ถูกต้อง อาศัยระบบคุณธรรม คุณค่า และความดีงามต่าง ๆ

3) หลักความโปร่งใส การปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใส ยินดีรับการตรวจสอบนั้นจะช่วยลดการทุจริต คอร์รัปชัน และการดำเนินงานที่ไร้คุณภาพของเจ้าหน้าที่ หากภาครัฐมีการจัดขั้นตอนการดำเนินงานให้ชัดเจนและไม่ปิดบัง สังคมมีบทบาทในการติดตามกระบวนการปฏิบัติงาน รวมถึงสามารถทราบกระบวนการทำงานและผลลัพธ์ที่ได้ จะทำให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความถูกต้อง และยุติธรรม ส่งผลให้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดแก่สังคมและบ้านเมือง ส่งผลให้ประชาชนเชื่อมั่นและไว้วางใจว่าหน่วยงานราชการทำงานด้วยความจริงใจ

4) หลักการมีส่วนร่วม เป็นการสนับสนุนประชาชนได้รับรู้และมีส่วนร่วมกับขั้นตอนการวางแผนและดำเนินงานโครงการต่าง ๆ พร้อมทั้งส่งเสริมศักยภาพในการเข้าร่วม กระบวนการมีส่วนร่วม

ร่วมจึงเป็นการที่สังคมมีส่วนร่วมในด้านการเมือง การบริหารจัดการ การเลือกแนวทางดำเนินงานหรือแก้ปัญหาในประเด็นต่าง ๆ กระทั่งการจัดการสิ่งที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ของท้องถิ่นและแผ่นดิน โดยเสนอความคิดเห็นที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิต เพื่อเป็นแนวทางให้รัฐใช้พิจารณาในการกำหนดทิศทางเชิงนโยบาย การให้คำปรึกษา การแนะนำ การร่วมออกแบบแผนงาน การทำงานร่วมกัน รวมถึงการตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติงาน

5) หลักความคุ้มค่า การยกระดับที่มั่นคงและต่อเนื่อง ต้องอาศัยกลยุทธ์ในการใช้ทรัพยากรอย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดแก่สังคม โดยตระหนักถึงการใช้งบประมาณที่น้อยที่สุด ความคุ้มค่า คัดค้านผลิตภัณฑ์และการบริการที่มีคุณภาพ โดยยึดผู้รับบริการเป็นเป้าหมายหลักในการปฏิบัติหน้าที่ การพัฒนาบ้านเมืองและการให้บริการแก่สังคมอาจต้องมีการปรับปรุงวิธีการและโครงสร้างการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและประสิทธิผลมากขึ้น

6) หลักความสำนึกรับผิดชอบ เป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมกระบวนการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น มีองค์ประกอบสำคัญ 6 ด้าน คือ การตั้งทิศทางที่แน่ชัด ทุกคนมีส่วนร่วมในการถือครอง ดำเนินงานอย่างเป็นระบบ การควบคุมพฤติกรรมที่ไม่ส่งเสริมการรับผิดชอบ การปฏิบัติหน้าที่อย่างมุ่งมั่นพร้อมแผนรองรับ การประเมินผลและติดตามการดำเนินงาน และพร้อมรับผลจากการตัดสินใจของตนเอง

สถาบันพระปกเกล้า (2561) นำเสนอว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นการควบคุมการทำงานที่ดีเป็นหลักในการนำมาปกครองประเทศให้เกิดความสงบสุขโดยยึดหลักพื้นฐาน 6 ประการ คือ

1) หลักนิติธรรม หมายถึง การบัญญัติกฎหมายอย่างถูกต้องเป็นธรรมการดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักกฎหมายการ วางกฎกติกาและมีการดำเนินตามกฎกติกาที่ตั้งไว้อย่างเข้มงวดโดยคำนึงถึงสิทธิพื้นฐานและความเป็นธรรมกับสังคม

2) หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดถือความถูกต้องดีงาม มีเป้าหมายให้ประชาชนร่วมพัฒนาตนเอง เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ อดทน อยู่ในกรอบของระเบียบวินัยและทำงานสุจริตจนกลายเป็นพฤติกรรมประจำตัว

3) หลักความโปร่งใส หมายถึง การเสริมสร้างความเชื่อมั่นร่วมกันในสังคมโดยการทำให้กระบวนการทำงานของทุกหน่วยงานโปร่งใสและพร้อมรับการตรวจทาน

4) หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การสนับสนุนให้สังคมรับรู้และแสดงความคิดเห็นการตัดสินใจในประเด็นสำคัญของชาติโดยวิธีการแบ่งปันแนวทางการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐการทำการปรึกษาหารือกับประชาชนเกี่ยวกับการลงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้ส่วนเสีย

5) หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การคำนึงถึงสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสังคม การเล็งเห็นและให้ความสำคัญกับปัญหาของประเทศ ความพยายามในการแก้ปัญหา รวมทั้งให้เกียรติผู้อื่นพร้อมรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่ตัดสินใจ

6) หลักความคุ้มค่า หมายถึง การวางแผนและใช้สิ่งที่มีอย่างจำกัดเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดแก่สังคม โดยสร้างความตระหนักรู้ให้ประชาชนประหยัด คัดค้านสินค้าและบริการที่มีประสิทธิภาพสูงสามารถแข่งขันในระดับสากล

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร., 2557) ได้มีการจำแนกหลักธรรมาภิบาล โดยแบ่งออกเป็น 10 หลักการย่อย ดังนี้

1) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ทางราชการต้องใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เกิดผลลัพธ์ที่คุ้มค่ากับการลงทุน และสร้างประโยชน์สูงสุดต่อภาพรวม โดยต้องลดกระบวนการและระยะเวลาในการดำเนินงานเพื่อเพิ่มความสะดวกและลดรายจ่าย รวมถึงการยกเลิกกิจกรรมที่ไม่สำคัญ

2) หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง ทางรัฐกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและผู้เกี่ยวข้อง โดยต้องดำเนินการตามภารกิจและมุ่งมั่นให้องค์กรประสบผลสำเร็จ กำหนดจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความสามารถของสังคม พร้อมตั้งระบบงานที่มีระเบียบและคุณภาพ อีกทั้งต้องบริหารความเสี่ยงและมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่เป็นเลิศในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งติดตามประเมินผลการดำเนินงานและพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) หมายถึง ทางรัฐต้องให้บริการด้วยมาตรฐานที่มีคุณภาพ โดยต้องทำงานให้สำเร็จในเวลาที่กำหนดพร้อมทั้งทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจ และตอบสนองต่อความคาดหวังและความต้องการของสังคมและผู้เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) หลักการรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้ (Accountability) หมายถึง ทางรัฐต้องให้คำตอบและไขข้อสงสัยให้กับสังคม ต้องมีระบบการรายงานความคืบหน้าผลลัพธ์ตามที่กำหนดไว้ต่อสังคม เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ ตลอดจนมีการจัดเตรียมระบบการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาหรือผลที่ตามมา

5) หลักความเปิดเผยและโปร่งใส (Transparency) หมายถึง ทางราชการต้องทำงานด้วยความสัตย์ซื่อ สุจริต เปิดเผย ตรงไปตรงมา มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องให้ประชาชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังต้องทำให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

6) หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง ทางราชการจำเป็นต้องใช้อำนาจตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับในการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด โดยยึดหลักความยุติธรรม โปร่งใส และเสมอภาค โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ และต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพของประชาชนรวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน

7) หลักความเสมอภาค (Equity) ทางราชการต้องให้บริการโดยยึดหลักความเสมอภาค ปราศจากการเลือกปฏิบัติโดยเหตุแห่งเพศ เชื้อชาติ ภาษา อายุ ภูมิฐานะ ถิ่นกำเนิด สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ สุขภาพหรือสภาพทางกาย ความเชื่อทางศาสนา ระดับการศึกษา หรือเงื่อนไขอื่นใดที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังต้องให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสอย่างเท่าเทียมในการรับบริการสาธารณะสำหรับประชาชนกลุ่มเปราะบางและผู้ด้อยโอกาสในสังคมอีกด้วย

8) หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติ (Participation/Consensus oriented) หมายถึง ทางราชการต้องให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของประชาชน ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการรับทราบข้อมูลข่าวสาร การศึกษาและทำความเข้าใจสถานการณ์ การเสนอความคิดเห็นหรือปัญหาที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง การร่วมกันเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา การติดตามผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ต้องมุ่งมั่นที่จะสร้างความเห็นพ้องตรงกันในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง เพื่อให้สามารถบรรลุฉันทามติหรือข้อตกลงร่วมกันได้โดยไม่มีความขัดแย้งที่ไม่สามารถหาข้อสรุปได้ในประเด็นที่มีความสำคัญต่อสาธารณะ

9) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึง ทางราชการควรดำเนินการมอบอำนาจ และกระจายบทบาทการรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ ตลอดจนการปฏิบัติงานไปยังบุคลากรในแต่ละระดับอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังควรมีการถ่ายโอนบทบาทหน้าที่และภารกิจบางส่วนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่น ๆ ได้มีส่วนร่วมดำเนินการ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว และสอดคล้องกับบริบทในพื้นที่มากยิ่งขึ้น

10) หลักคุณธรรมและจริยธรรม (Morality/Ethics) หมายถึง ทางราชการต้องมีความตระหนักและสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องเหมาะสมตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ให้เป็นไปอย่างมีศีลธรรม คุณธรรม และตรงตามความคาดหวังของสังคม รวมทั้งยึดมั่นในค่านิยมหลักของมาตรฐานด้านจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

สำนักนายกรัฐมนตรี (2542) ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลไว้ทั้งหมด 6 ประการ ได้แก่

1) หลักนิติธรรม หมายถึง การบัญญัติกฎหมายอย่างถูกต้องเป็นธรรมการดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักกฎหมายการ วางกฎกติกาและมีการดำเนินตามกฎกติกาที่ตั้งไว้อย่างเข้มงวดโดยคำนึงถึงสิทธิพื้นฐานและความเป็นธรรมกับสังคม

2) หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดถือความถูกต้องดีงาม มีเป้าหมายให้ประชาชนร่วมพัฒนาตนเอง เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ อดทน อยู่ในกรอบของระเบียบวินัยและทำงานสุจริตจนกลายเป็นพฤติกรรมประจำตัว

3) หลักความโปร่งใส หมายถึง การเสริมสร้างความเชื่อมั่นร่วมกันในสังคมโดยการทำให้กระบวนการทำงานของทุกหน่วยงานโปร่งใสและพร้อมรับการตรวจทาน

4) หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การสนับสนุนให้สังคมรับรู้และแสดงความคิดเห็นการตัดสินใจในประเด็นสำคัญของชาติโดยวิธีการแบ่งปันแนวทางการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐการทำงานปรึกษาหารือกับประชาชนเกี่ยวกับการลงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้ส่วนเสีย

5) หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การคำนึงถึงสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสังคม การเล็งเห็นและให้ความสำคัญกับปัญหาของประเทศ ความพยายามในการแก้ปัญหา รวมทั้งให้เกียรติผู้อื่นพร้อมรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่ตัดสินใจ

6) หลักความคุ้มค่า หมายถึง การวางแผนและใช้สิ่งที่มีอย่างจำกัดเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดแก่สังคม โดยสร้างความตระหนักรู้ให้ประชาชนประหยัด คัดค้านสินค้าและบริการที่มีประสิทธิภาพสูงสามารถแข่งขันในระดับสากล

คณะกรรมการการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (UNESCAP, 2009) ได้กำหนดองค์ประกอบของธรรมาภิบาลไว้ 8 ประการ คือ

1) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นหลักการสำคัญของธรรมาภิบาล อาจเป็นการมีส่วนร่วมโดยตรงหรือผ่านสถาบันตัวแทน ถือเป็นสิ่งสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นประชาธิปไตย เป็นการแสดงออกถึงเสรีภาพของการรวมกลุ่ม

2) หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง หลักธรรมาภิบาลที่ได้นั้นต้องถูกต้องตาม

กฎหมาย ถูกต้องตามกรอบที่บังคับใช้อย่างยุติธรรม นอกจากนี้ยังรวมถึงการคุ้มครองตามสิทธิมนุษยชนอย่างเต็มที่ และในการบังคับใช้กฎหมายก็ต้องมีความเป็นกลาง

3) หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง การตัดสินใจหรือการกำหนดหลักเกณฑ์ใด ๆ จะต้องทำให้ถูกต้องตามระเบียบ รวมถึงประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้อย่างอิสระ

4) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) หมายถึง ในกระบวนการดำเนินงานต้องพยายามที่จะ ให้บริหารแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดภายในเวลาที่เหมาะสม

5) หลักการมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) หมายถึง การไกล่เกลี่ยความสนใจที่แตกต่างกันในสังคม เพื่อให้บรรลุข้อตกลงที่ดีที่สุดร่วมกัน

6) หลักความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรม และการไม่กีดกัน (Equity and Inclusiveness) หมายถึง ประชาชนทุกคนมีความเป็นอยู่ที่ดีในสังคม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข และมีความมั่นใจว่าไม่ถูกกีดกันจากสิ่งต่าง ๆ

7) หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) หมายถึง กระบวนการ ในการสร้างผลลัพธ์ที่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในขณะเดียวกันก็ใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า ยั่งยืน และป้องกันสิ่งแวดล้อม

8) หลักการรับผิดชอบ (Accountability) เป็นสิ่งสำคัญของการปกครองไม่ได้หมายถึง หน่วยงาน ภาครัฐเพียงอย่างเดียว แต่ภาคเอกชนและองค์กรต่าง ๆ ต้องรับผิดชอบต่อสาธารณชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รับผิดชอบต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจหรือการกระทำของหน่วยงาน ซึ่งความรับผิดชอบไม่สามารถทำได้หากขาดการดำเนินงานตามหลักนิติธรรมและความโปร่งใส

United Nations Development Programme : UNDP (1997) ได้กำหนดธรรมาภิบาลรวมได้ 9 ประการ ดังนี้

1) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) ประชาชนทุกเพศต่างมีสิทธิ์ตัดสินใจทั้งโดยทางตรงหรือผ่านตัวแทนที่ชอบธรรมตามกฎหมาย การมีส่วนร่วมที่โปร่งใสต้องตั้งอยู่บนหลักเสรีภาพในการรวมกลุ่มเพื่อแสดงทัศนคติ พร้อมกับการมีส่วนร่วมที่มีเหตุผลและเป็นประโยชน์

2) หลักนิติธรรม (Rule of Law) กฎหมายต้องมีความเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะในประเด็นสิทธิมนุษยชน

3) หลักความโปร่งใส (Transparency) การนำเสนอของข้อมูลข่าวสารต้องเป็นไปอย่างเสรี สังคมต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยตรงและข้อมูลนั้นต้องถูกต้องเหมาะสมในการทำ ความเข้าใจและประเมินสถานการณ์

4) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) หน่วยงานและกระบวนการดำเนินงานต้องพยายามดูแลเอาใจใส่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม

5) หลักการมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus-Oriented) การปรับความขัดแย้งให้กลมกลืนในผลประโยชน์ในภาพรวม สู่บทสรุปที่เกิดผลลัพธ์อันน่าพอใจต่อทุกฝ่าย ทั้งในด้านนโยบายและลำดับขั้นตอนในทุก ๆ มิติ

6) หลักความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรม (Equity) ประชาชนทั้งหมดสามารถพัฒนาฐานะและวิถีชีวิตของตนได้

7) หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) หน่วยงานและระบบต้องบรรลุผลที่ตรงกับความต้องการและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

8) หลักการรับผิดชอบ (Accountability) บุคคลที่มีอำนาจตัดสินใจในทุกภาคส่วนต้องมีความรับผิดชอบต่อสาธารณชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในองค์กรของตน

9) หลักวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Vision) ผู้นำและประชาชนต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการพัฒนาแผ่นดินและสังคม ตลอดจนมีจิตสำนึกถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาและเข้าใจในความซับซ้อนของบริบททางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคมในแต่ละประเด็น

จากการศึกษาองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลในการบริหารหน่วยงานในทัศนะของนักวิชาการทั้ง 12 แหล่งข้อมูล ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 วิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล

องค์ประกอบ ของหลัก ธรรมาภิบาล	วริญญา รักษาแก้ว (2567)	แก้วกาญจน์ กิมนัฐวัฒน์ (2564)	ชั้นแก้ว พรหมคำ (2564)	จุฑากาญจน์ เก่งกลิจ (2564)	ชะวิน แสงทามาศย์ (2564)	พระเรืองเดช โชติธมโมและ คณะ (2562)	เอกชาตรี สุขเสน (2562)	สถาบันพระปกเกล้า (2561)	ก.พ.ร. (2557)	สำนักนายกรัฐมนตรี (2542)	UNESCAP (2009)	UNDP (1997)	การ สังเคราะห์ ของผู้วิจัย
1. หลัก นิติธรรม	หลัก นิติธรรม	หลัก นิติธรรม	หลัก นิติธรรม	หลัก นิติธรรม	หลัก นิติธรรม	หลัก นิติธรรม	นิติ ธรรม	นิติธรรม	หลัก นิติธรรม	หลัก นิติธรรม	นิติธรรม	นิติธรรม	หลัก นิติธรรม
2. หลักความ โปร่งใส	หลัก ความ โปร่งใส	หลักความ โปร่งใส	หลัก ความ โปร่งใส	หลักความ เปิดเผยและ โปร่งใส	หลัก ความ โปร่งใส	หลัก ความ โปร่งใส	ความ โปร่งใส	หลัก ความ โปร่งใส	หลักความ เปิดเผยและ โปร่งใส	หลักความ โปร่งใส	ความโปร่งใส	ความ โปร่งใส	หลักความ โปร่งใส
3. หลักการะ รับผิดชอบ	หลัก ความรับ ผิดชอบ	หลักความรับ ผิดชอบ	หลัก ความรับ ผิดชอบ	หลักการะ รับผิดชอบ และสามารถ ตรวจสอบได้	หลัก ความรับ ผิดชอบ	หลัก ความ สำนึกรับ ผิดชอบ	พันธะ รับ ผิดชอบ	หลัก ความรับ ผิดชอบ	หลักการะ รับผิดชอบ และสามารถ ตรวจสอบได้	หลักความ รับ ผิดชอบ	การะรับ ผิดชอบ	การะรับ ผิดชอบ	หลัก การะรับ ผิดชอบ
4. หลักการมี ส่วนร่วม	หลักการ มีส่วน ร่วม	หลักความมี ส่วนร่วม	หลักการ มีส่วน ร่วม	หลักการมี ส่วนร่วมและ การมุ่งเน้น ฉันทามติ	หลักการ มีส่วน ร่วม	หลักการ มีส่วน ร่วม	การมี ส่วน ร่วม	หลักการ มีส่วน ร่วม	หลักการมี ส่วนร่วมและ การมุ่งเน้น ฉันทามติ	หลักความ มีส่วนร่วม	การมีส่วน ร่วม	การมี ส่วนร่วม	หลักการมี ส่วนร่วม

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

องค์ประกอบ ของหลัก ธรรมาภิบาล	วริญญ รักษาแก้ว (2567)	แก้วกาญจน์ กิমানวัฒน์ (2564)	ชินแก้ว พรหมคำ (2564)	จุฑากาญจน์ เก่งกลิจ (2564)	ชะวิน แสงทามาศย์ (2564)	พระเรืองเดช โชติธรมโมและ คณะ (2562)	เอกชาติร์ สุขเสน (2562)	สถาบันพระปกเกล้า (2561)	ก.พ.ร. (2557)	สำนักนายก รัฐมนตรี (2542)	UNESCAP (2009)	UNDP (1997)	การ สังเคราะห์ ของผู้วิจัย
5. หลัก คุณธรรม		หลัก คุณธรรม		หลัก คุณธรรม และ จริยธรรม	หลัก คุณธรรม	หลัก คุณธรรม		หลัก คุณธรรม	หลัก คุณธรรม และ จริยธรรม	หลัก คุณธรรม			หลัก คุณธรรม
6. หลักความ คุ้มค่า	หลัก ความ คุ้มค่า		หลัก ความ คุ้มค่า		หลัก ความ คุ้มค่า	หลัก ความ คุ้มค่า		หลัก ความ คุ้มค่า		หลักความ คุ้มค่า			หลักความ คุ้มค่า
7. หลักการ ตอบสนอง		หลักการตอบ สนอง		หลักการ ตอบ สนอง					หลักการ ตอบ สนอง		การตอบ สนอง	การตอบ สนอง	หลักการ ตอบ สนอง
8. หลัก ประสิทธิภาพ และ ประสิทธิผล		หลัก ประสิทธิภาพ และ หลักประ สิทธิภาพ		หลัก ประสิทธิ ภาพและ หลักประ สิทธิภาพ					หลัก ประสิทธิ ภาพและ หลักประ สิทธิภาพ		ประสิทธิภา วและประ สิทธิภาพ ผล	ประสิทธิ ภาพและ ประสิทธิ ผล	หลักประ สิทธิภาพ และ ประสิทธิ ผล

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

องค์ประกอบของ หลักธรรมาภิบาล	ปรัชญา รักษาแก้ว (2567)	แก้วิกฤตการณ์ กิมนววัฒน์ (2564)	ขึ้นแก้ว พรหมคำ (2564)	จุฬากาญจน์ เก่งกลิจ (2564)	ชววิน แสงทามาศย์ (2564)	พระเรืองเดช โชติธรมโน และคณะ (2562)	เอกชาตรี สุขเสน (2562)	สถาบันพระปกเกล้า (2561)	ก.พ.ร. (2557)	สำนักนายก รัฐมนตรี (2542)	UNESCAP (2009)	UNDP (1997)	การสังเคราะห์ ของผู้วิจัย
9. หลักความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรม	หลักความเสมอภาค		หลักความเสมอภาค					หลักความเสมอภาค		ความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรม	ความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรม	หลักความเสมอภาค	หลักความเสมอภาค
10. หลักการมุ่งเน้นฉันทามติ	หลักการมุ่งเน้นฉันทามติ	หลักการมุ่งเน้นฉันทามติ		หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติ						หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติ			หลักการมุ่งเน้นฉันทามติ
11. หลักการกระจายอำนาจ				หลักการกระจายอำนาจ					หลักการกระจายอำนาจ	หลักการกระจายอำนาจ			หลักการกระจายอำนาจ
12. หลักวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์	หลักวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์												หลักวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์

จากทัศนะของนักวิชาการแหล่งต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุปเป็นตัวแปร หลักธรรมาภิบาล ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล

หลักธรรมาภิบาล	นักวิชาการ												ความถี่
	วรัญญา รักษาแก้ว (2567)	แก้วกาญจน์ กิมาพันธุ์ (2564)	ชนแก้ว พรหมคำ (2564)	จุฑากาญจน์ เก่งกลิจ (2564)	ชะวิน แสงพามาศ (2564)	พระเรืองเดช และคณะ (2562)	เอกชาติร์ สุขเสน (2562)	สถาบันพระปกเกล้า (2561)	ก.พ.ร. (2557)	สำนักนายกรัฐมนตรี (2542)	UNESCAP (2009)	UNDP (1997)	
1. หลักนิติธรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12
2. หลักความโปร่งใส	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12
3. หลักการรับผิดชอบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12
4. หลักการมีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12
5. หลักคุณธรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓			9
6. หลักความคุ้มค่า	✓		✓		✓	✓		✓		✓			6
7. หลักการตอบสนอง		✓		✓					✓		✓	✓	5
8. หลักประสิทธิภาพ และประสิทธิผล		✓		✓					✓		✓	✓	5
9. หลักความเสมอภาค/ ความเที่ยงธรรม		✓		✓					✓		✓	✓	5
10. หลักการมุ่งเน้นฉันทามติ				✓					✓		✓	✓	4
11. หลักการกระจายอำนาจ		✓		✓					✓				3
12. หลักวิสัยทัศน์ เชิงยุทธศาสตร์												✓	1
รวม	6	9	6	10	6	6	4	6	10	6	8	9	86

จากตารางที่ 2.2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ โดยเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 9 ขึ้นไป จากตารางการสังเคราะห์แล้วทำการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ความหมายขององค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลทั้ง 5 ข้อ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักความโปร่งใส 3) หลักการรับผิดชอบ 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักคุณธรรม ดังแสดงในภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.1 หลักธรรมาภิบาล

จากการศึกษาความหมายและองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล สามารถสรุปได้ว่า หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาหมายถึง วิธีการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มีความยุติธรรม มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม มีความสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือ ความเชื่อมั่น และส่งผลให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจในการรับบริการหรือการร่วมงานกับหน่วยงานที่ยึดถือและมีธรรมาภิบาลเป็นหลักในการบริหารหรือปกครององค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบ 5 ข้อ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักความโปร่งใส 3) หลักการะรับผิดชอบ 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักคุณธรรม

1) หลักนิติธรรม

วรัญญา รักษาแก้ว (2567) กล่าวว่า หลักนิติธรรม (Rule of Law) ธรรมาภิบาลต้องยึดหลักนิติธรรม หมายถึง การปกครองโดยกฎหมาย กฎหมายต้องเป็นธรรม เสมอภาค บังคับใช้กับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

ชะวิน แสงทามาศย์ (2564) กล่าวว่า หลักนิติธรรม (Rule of Law) 1) หมายถึง การดำเนินงานต้องยึดมั่นในกระบวนการจัดทำกฎหมายและระเบียบวินัยที่สะท้อนความต้องการของประชาชนและได้รับการยอมรับจากสาธารณชน โดยเน้นการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ พร้อมทั้งปรับปรุงระบบกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับให้มีความทันสมัย เป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับจากทุกภาคส่วนในสังคม นอกจากนี้ การบังคับใช้กฎหมายต้องดำเนินการอย่างเคร่งครัด มีประสิทธิผล และต้องคำนึงถึงหลักสิทธิ เสรีภาพ และความยุติธรรมของประชาชนเป็นสำคัญ

แก้วกาญจน์ กิมาวัฒน์ (2564) กล่าวว่า หลักนิติธรรม หมายถึง การดำเนินงานที่ยึดถือกฎหมายกฎระเบียบ ข้อบังคับและข้อตกลงในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด และปฏิบัติร่วมกัน อย่างเสมอภาค รวมถึงการใช้อำนาจในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพและความยุติธรรมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

จุฑากาญจน์ เก่งกลกิจ (2564) กล่าวว่าหลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง ทางราชการจำเป็นต้องใช้อำนาจตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับในการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด โดยยึดหลักความยุติธรรม โปร่งใส และเสมอภาค โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ และต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพของประชาชนรวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน

ชั้นแก้ว พรหมคำ (2564) กล่าวว่า หลักนิติธรรม คือ กฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับและกติกาต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและสมาชิกโดยมีการยินยอมพร้อมใจมิใช่กระทำกันตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคลมีความเสมอภาคกัน

เอกชาติ สุขเสน (2562) กล่าวว่า หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงหลักนิติธรรมในการทำงาน โดยสังเกตได้จากองค์ประกอบ

1) ความเป็นอิสระ หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากอิทธิพลของบุคคลอื่น ความเที่ยงธรรมของผู้บริหาร ความเป็นอิสระจะต้องเป็นที่ประจักษ์ และ ผลงานเป็นที่ยอมรับได้

2) การปกครองภายใต้กฎหมาย หมายถึง การมีแบบแผนเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน โดยมีกฎเกณฑ์และแนวปฏิบัติ มีการเลือกตั้ง มีการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาและมีการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่า

3) ความเป็นธรรม หมายถึง การแลกเปลี่ยนและตอบแทนกัน มีการแบ่งปันปันส่วน มีความเป็นธรรมทางการเมือง และมีการแก้ไข เยียวยา และทดแทน

4) ความเสมอภาค หมายถึง ความเสมอภาคในโอกาส ความเสมอภาคทางสังคมความเสมอภาคทางกฎหมาย และความเสมอภาคทางการเมือง

พระเรืองเดช โชติธมโมและคณะ (2562) กล่าวว่า หลักนิติธรรม เป็นหลักที่ถือเป็นกฎกติกาในสังคมที่ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องดังนั้น การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของสมาชิก ระบบ กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ดีมีความเป็นธรรมและมีความชัดเจนมีระบบลงโทษที่เหมาะสม รวมทั้งมีการบังคับใช้ที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน จะช่วยควบคุมการใช้อำนาจของรัฐให้เป็นไปอย่างชอบธรรม พร้อมกับช่วยคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

สถาบันพระปกเกล้า (2561) กล่าวว่า หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรมการดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักกฎหมายการ กำหนดกฎกติกาและมีการปฏิบัติตามกฎกติกาที่ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัดโดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ ความยุติธรรมของประชาชน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร., 2557) กล่าวว่า หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องใช้อำนาจของกฎหมายกฎระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด ด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียฝ่ายต่าง ๆ

สำนักนายกรัฐมนตรี (2542) กล่าวว่า หลักนิติธรรม คือ การตรากฎหมายกฎข้อบังคับให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันและยุติธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตาม

กฎหมาย กฎ และข้อบังคับเหล่านี้ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กรอบของกฎหมาย ไม่ใช่การปกครองตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

คณะกรรมการการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (UNESCAP, 2009) กล่าวว่า หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง หลักธรรมาภิบาลที่ค้ำประกันต้องถูกต้องตามกฎหมาย ถูกต้องตามกรอบที่บังคับใช้อย่างยุติธรรม นอกจากนี้ยังรวมถึงการคุ้มครองตามสิทธิมนุษยชนอย่างเต็มที่ และในการบังคับใช้กฎหมายก็ต้องมีความเป็นกลาง

United Nations Development Programme : UNDP (1997) กล่าวว่า หลักนิติธรรม (Rule of Law) คือ กรอบตัวบทกฎหมายต้องมีความเป็นธรรมและไม่มีการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของสิทธิมนุษยชน

ดังนั้น หลักนิติธรรม (Rule of Law) คือ การปกครองภายใต้กฎหมายที่มีความเป็นธรรมและเสมอภาคโดยไม่เลือกปฏิบัติ คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนของประชาชน บังคับใช้กฎหมายตามกรอบที่กำหนดอย่างเคร่งครัดและยุติธรรม มีการตรากฎหมายที่ทันสมัยและได้รับการยอมรับจากสังคม เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

2) หลักความโปร่งใส

วรัญญา รักษาแก้ว(2567) กล่าวว่า หลักความโปร่งใส (Transparency) ธรรมาภิบาลต้องยึดหลักความโปร่งใส หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ให้ประชาชนสามารถเข้าถึง

ชะวิน แสงทามาศย์ (2564) กล่าวว่า หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง การทำให้ประชาชนเข้าถึงระบบข้อมูลข่าวสารได้สะดวก มีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบการทำงาน และมีความชอบธรรมถูกต้องของกิจกรรมที่ดำเนินงานโดยปรับปรุงกลไกการทำงานของโรงเรียนทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้ความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งตรงกันข้ามกับการทุจริตคอร์รัปชันและการฉ้อราษฎร์บังหลวง

แก้วกาญจน์ กิมานุวัฒน์ (2564) กล่าวว่า หลักความโปร่งใส หมายถึง การปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตตรงไปตรงมา มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเชื่อถือได้ให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนปรับปรุงระบบการบริหารงานให้มีความโปร่งใส และชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย

จุฑาทาญจน์ เก่งกลสิกิจ (2564) กล่าวว่า หลักความเปิดเผยและโปร่งใส (Transparency) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการ ต้องดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา พร้อมทั้งต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเชื่อถือได้ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังต้องวางระบบให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเป็นไปอย่างสะดวกและง่ายดาย

ชนแก้ว พรหมคำ (2564) กล่าวว่า หลักความโปร่งใส คือ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือเปิดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ระบบราชการที่สุจริตโปร่งใสตรวจสอบตลอดจนมีระบบหรือกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลที่มีได้

เอกชาตรี สุขเสน (2562) กล่าวว่า หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงคุณลักษณะใน การทำงาน โดยสังเกตได้จากองค์ประกอบ

1) การเปิดเผยข้อมูล หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร การมีมาตรฐานการ ให้บริการ การมีระบบตรวจสอบภายใน และ การเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานต่อสาธารณะ

2) โครงสร้างและหน้าที่ความรับผิดชอบ หมายถึง การดำเนินงานการควบคุมการ บริหาร การรายงานทางการเงิน และการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

3) การควบคุมการบริหาร หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หน้าที่ด้าน ข่าวสาร หน้าที่ด้านตัดสินใจ และหน้าที่ในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

4) การติดตามและประเมินผล หมายถึงการบริหารจัดการองค์กรสู่ความเป็นเลิศ การ บริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผลการบริหารและการจัดการศึกษา

พระเรืองเดช โชติธมโมและคณะ (2562) กล่าวว่า หลักความโปร่งใส การปฏิบัติหน้าที่ อย่างโปร่งใส ยินดีรับการตรวจสอบนั้นจะช่วยลดการทุจริต คอร์รัปชัน และการดำเนินงานที่ไร้ คุณภาพของเจ้าหน้าที่ หากภาครัฐมีการจัดขั้นตอนการดำเนินงานให้ชัดเจนและไม่ปิดบัง สังคมมี บทบาทในการติดตามกระบวนการปฏิบัติงาน รวมถึงสามารถทราบกระบวนการทำงานและผลลัพธ์ที่ ได้ จะทำให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความถูกต้อง และยุติธรรม ส่งผลให้ผลลัพธ์ที่ดี ที่สุดแก่สังคมและบ้านเมือง ส่งผลให้ประชาชนเชื่อมั่นและไว้วางใจว่าหน่วยงานราชการทำงานด้วย ความจริงใจ

สถาบันพระปกเกล้า (2561) กล่าวว่า การเสริมสร้างความเชื่อมั่นร่วมกันในสังคมโดยการ ทำให้กระบวนการทำงานของทุกหน่วยงานโปร่งใสและพร้อมรับการตรวจทาน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร., 2557) กล่าวว่า หลักความเปิดเผย และโปร่งใส (Transparency) หมายถึง ทางราชการต้องทำงานด้วยความสัตย์ซื่อ สุจริต เปิดเผย ตรงไปตรงมา มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องให้ประชาชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังต้องทำให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

สำนักนายกรัฐมนตรี (2542) กล่าวว่า หลักความโปร่งใส คือ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกัน และกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการ เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการ ให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและสังคมแห่งสหประชาชาติสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (UNESCAP, 2009) กล่าวว่า หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง การตัดสินใจหรือการ กำหนดหลักเกณฑ์ใด ๆ จะต้องทำให้ถูกต้องตามระเบียบ รวมถึงประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ ได้อย่างอิสระ

United Nations Development Programme : UNDP (1997) กล่าวว่า หลักความ โปร่งใส (Transparency) ต้องอยู่บนพื้นฐานของการไหลเวียนอย่างเสรีของข้อมูลข่าวสาร บุคคลที่มีความ สนใจเกี่ยวข้องจะต้องสามารถเข้าถึงสถาบัน กระบวนการและข้อมูลข่าวสารได้โดยตรง ทั้งนี้การ ได้รับข้อมูลข่าวสารดังกล่าวนี้ต้องมีความเพียงพอต่อการทำความเข้าใจและการติดตามประเมิน สถานการณ์

ดังนั้น หลักความโปร่งใส (Transparency) คือ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา ประชาชนสามารถเข้าถึง ติดตามและประเมินผลข้อมูลได้ มีความซื่อสัตย์ในการทำงาน สามารถตรวจสอบการทำงานเพื่อลดการทุจริตและเพิ่มความเชื่อมั่นในระบบราชการได้

3) หลักการรับผิดชอบ

วรัญญา รักษาแก้ว (2567) กล่าวว่า หลักความรับผิดชอบ (Accountability) ธรรมชาติของต้องยึดหลักความรับผิดชอบ หมายถึง การรับผิดชอบต่อผลที่ดำเนินงาน

ชะวิน แสงทามาตย์ (2564) กล่าวว่า หลักความรับผิดชอบ (Accountability) หมายถึง การให้ความสำคัญกับสิทธิหน้าที่ มีจิตสำนึก รับผิดชอบต่อส่วนรวม เล็งเห็นถึงวิกฤตการณ์ของสังคม และมุ่งเน้นแก้ไขปัญหา เคารพในความเห็นที่หลากหลายและพร้อมรับผิดชอบในผลจากการกระทำของตน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน และพร้อมที่จะดำเนินการแก้ไขหากเกิดผลเสียขึ้น มีความรวดเร็ว ความถูกต้องและความถี่ในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนมีระบบการรับเรื่องร้องทุกข์ แก้ไขปัญหาและรายงานผล

แก้วกาญจน์ กิมาณวัฒน์ (2564) กล่าวว่า หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบ และกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำหรือการตัดสินใจของตนเอง รวมถึงการใส่ใจปัญหาของหน่วยงาน และมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา

จุฑาทาญจน์ เก่งกลีจ (2564) กล่าวว่า หลักการรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้ (Accountability) หมายถึง ทางรัฐต้องให้คำตอบและไขข้อสงสัยให้กับสังคม ต้องมีระบบการรายงานความคืบหน้าแลผลลัพธ์ตามที่กำหนดไว้ต่อสังคม เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ ตลอดจนมีการจัดเตรียมระบบการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาหรือผลที่ตามมา

ชั้นแก้ว พรหมคำ (2564) กล่าวว่า หลักความรับผิดชอบ คือ การพยายามทำให้ทุกคนทุกฝ่ายตระหนักในสิทธิหน้าที่มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนแก่สถานศึกษาและการเอาใจใส่ในปัญหาสาธารณะ รวมทั้งมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง โดยพยายามหาทางออกที่ทุกฝ่ายสามารถยอมรับร่วมกันได้

เอกชาตรี สุขเสน (2562) กล่าวว่า หลักพันธะรับผิดชอบ (Accountability) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความ รับผิดชอบต่อการทำงาน โดยสังเกตได้จากองค์ประกอบ

1) พันธะรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงาน หมายถึง การสร้างแรงจูงใจในการ ปฏิบัติงาน ความสามารถและทักษะของบุคคลในการปฏิบัติงาน ความชัดเจนในบทบาทและการ ยอมรับในบทบาทที่ได้รับ และโอกาสในการปฏิบัติงาน

2) พันธะรับผิดชอบต่อการทำงานของตนเอง หมายถึง การรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ตั้งใจและมุ่งมั่นในความสำเร็จ เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน และสร้าง วัฒนธรรมองค์การในการปฏิบัติงาน

3) การได้รับการยอมรับ หมายถึง การได้รับความยอมรับนับถือ ได้รับการยกย่อง ชมเชย ความภาคภูมิใจในอาชีพ และ การมีเกียรติศักดิ์ศรีในอาชีพ

4) การสำนึกในหน้าที่ หมายถึง การการสร้างจิตสำนึกที่ดีหรือการตระหนักใน การปฏิบัติงานที่ดี การส่งเสริมให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ การมีเป้าหมายในการทำงานชัดเจนและการมีความรับผิดชอบต่อการทำงาน

พระเรื่องเดช โชติธมโมและคณะ (2562) กล่าวว่า หลักความสำนึกรับผิดชอบ เป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมกระบวนการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น มีองค์ประกอบสำคัญ 6 ด้าน คือ การตั้งทิศทางที่แน่ชัด ทุกคนมีส่วนร่วมในการถือครอง ดำเนินงานอย่างเป็นระบบ การควบคุมพฤติกรรมที่ไม่ส่งเสริมการรับผิดชอบ การปฏิบัติหน้าที่อย่างมุ่งมั่นพร้อมแผนรองรับ การประเมินผลและติดตามการดำเนินงาน และพร้อมรับผลจากการตัดสินใจของตนเอง

สถาบันพระปกเกล้า (2561) กล่าวว่า หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การคำนึงถึงสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสังคม การเล็งเห็นและให้ความสำคัญกับปัญหาของประเทศ ความพยายามในการแก้ปัญหา รวมทั้งให้เกียรติผู้อื่นพร้อมรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่ตัดสินใจ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร., 2557) กล่าวว่า หลักการะรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้ (Accountability) หมายถึง ทางรัฐต้องให้คำตอบและไขข้อสงสัยให้กับสังคม ต้องมีระบบการรายงานความคืบหน้าแลผลลัพธ์ตามที่กำหนดไว้ต่อสังคม เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ ตลอดจนมีการจัดเตรียมระบบการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาหรือผลที่ตามมา

สำนักนายกรัฐมนตรี (2542) กล่าวว่า หลักความรับผิดชอบ คือ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

คณะกรรมการการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (UNESCAP, 2009) กล่าวว่า หลักการะรับผิดชอบ (Accountability) เป็นสิ่งสำคัญของการปกครองไม่ได้หมายถึงหน่วยงาน ภาครัฐเพียงอย่างเดียว แต่ภาคเอกชนและองค์กรต่าง ๆ ต้องรับผิดชอบต่อสาธารณชนและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย รับผิดชอบต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจ หรือการกระทำของหน่วยงาน ซึ่งความ รับผิดชอบไม่สามารถทำได้หากขาดการดำเนินงานตามหลักนิติธรรม และความโปร่งใส

United Nations Development Programme : UNDP (1997) กล่าวว่า หลักการะรับผิดชอบ (Accountability) ผู้มีอำนาจตัดสินใจ ไม่ว่าจะอยู่ในภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรภาคประชาสังคมก็ตาม ต้องมีการะรับผิดชอบต่อสาธารณชนทั่วไปและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสถาบันของตน

สรุปได้ว่า หลักการะรับผิดชอบ (Accountability) คือ การตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ พร้อมทั้งการยอมรับผลจากการกระทำและการตัดสินใจของตนเอง ผู้ที่มีอำนาจต้องพร้อมแก้ไขปัญหากที่เกิดขึ้นและสามารถรับผิดชอบต่อทุกภาคส่วนได้ การทำงานต้องมีการรายงานผลสัมฤทธิ์และการชี้แจงให้ประชาชนทราบ

4) หลักการมีส่วนร่วม

วรัญญา รักษาแก้ว(2567) กล่าวว่า ธรรมาภิบาลต้องยึดหลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชนมีบทบาทในการตัดสินใจ

ชะวิน แสงทามาศย์ (2564) กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การสนับสนุนให้สังคมมีส่วนร่วมรับรู้และแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็นการไต่สวนสาธารณะ การแสดงประชามติหรือสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน

การกำหนดทิศทางการพัฒนาและร่วมจัดทำแผนพัฒนาให้ประชาชนรับรู้และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ มีกระบวนการให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการทำงาน ตลอดจนมีการนำความคิดเห็นของประชาชนไปปฏิบัติ

แก้วกาญจน์ กิมานุวัฒน์ (2564) กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน การกำหนดนโยบาย การดำเนินงาน การตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็น ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ รวมถึงการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายของหน่วยงาน

จุฑาทาญจน์ เก่งกลกิจ (2564) กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติ (Participation/Consensus oriented) หมายถึง ทางราชการต้องให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของประชาชน ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการรับทราบข้อมูลข่าวสาร การศึกษาและทำความเข้าใจสถานการณ์ การเสนอความคิดเห็นหรือปัญหาที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง การร่วมกันเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา การติดตามผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ต้องมุ่งมั่นที่จะสร้างความเห็นพ้องตรงกันในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง เพื่อให้สามารถบรรลุฉันทามติหรือข้อตกลงร่วมกันได้โดยไม่มีความขัดแย้งที่ไม่สามารถหาข้อสรุปได้ในประเด็นที่มีความสำคัญต่อสาธารณะ

ชั้นแก้ว พรหมคำ (2564) กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วม คือ การทำให้สังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และร่วมเสนอ ความเห็นในการตัดสินใจ มีการกระจายอำนาจและการตัดสินใจดำเนินนโยบายใด ๆ ต้องมีการประสานความต้องการหรือผลประโยชน์ที่แตกต่างของกลุ่มคนในสังคมให้เกิดเป็นความเห็นร่วมกันบนพื้นฐานของสิ่งที่ประโยชน์สูงสุดแก่สังคมโดยรวม

เอกชาติรี สุขเสน (2562) กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมใน การทำงาน โดยสังเกตได้ ประกอบด้วย

- 1) การมีส่วนร่วมพิจารณาวางแผน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการกำหนดแผน การนำแผนไปปฏิบัติ การประเมินแผนและปรับปรุงแก้ไข
- 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การศึกษาค้นคว้าปัญหา ศึกษาสาเหตุ ของปัญหาความต้องการของประชาชนและตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ไขปัญหา
- 3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ หมายถึง การรับฟังความต้องการและเป็นที่ จำเป็นขององค์กร ให้เป็นผู้กำหนดแนวทางแก้ปัญหาและให้ผู้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
- 4) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล หมายถึง การติดตามผลการปฏิบัติงานการวัดความสำเร็จของการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ การค้นหาจุดอ่อนจุดแข็ง และแนวทางแก้ไขเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์และก่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

พระเรืองเดช โชติธมโมและคณะ (2562) กล่าวว่า เป็นการสนับสนุนประชาชนได้รับรู้และมีส่วนร่วมกับขั้นตอนการวางแผนและดำเนินงานโครงการต่าง ๆ พร้อมทั้งส่งเสริมศักยภาพในการเข้าร่วม กระบวนการมีส่วนร่วมจึงเป็นการที่สังคมมีส่วนร่วมในด้านการเมือง การบริหารจัดการ การเลือกแนวทางดำเนินงานหรือแก้ปัญหาในประเด็นต่าง ๆ กระทั่งการจัดการสิ่งที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ของท้องถิ่นและแผ่นดิน โดยเสนอความคิดเห็นที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิต เพื่อเป็นแนวทางให้รัฐใช้พิจารณาในการกำหนดทิศทางเชิงนโยบาย การให้คำปรึกษา การแนะนำ การร่วมออกแบบแผนงาน การทำงานร่วมกัน รวมถึงการตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติงาน

สถาบันพระปกเกล้า (2561) กล่าวว่า การสนับสนุนให้สังคมรับรู้และแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจในประเด็นสำคัญของชาติโดยวิธีการแบ่งปันแนวทางการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ การทำการปรึกษาหารือกับประชาชนเกี่ยวกับการลงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้ส่วนเสีย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร., 2557) กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วม และการมุ่งเน้นฉันทามติ (Participation/Consensus oriented) หมายถึง ทางราชการต้องให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของประชาชน ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการรับทราบข้อมูลข่าวสาร การศึกษาและทำความเข้าใจสถานการณ์ การเสนอความคิดเห็นหรือปัญหาที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง การร่วมกันเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา การติดตามผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ต้องมุ่งมั่นที่จะสร้างความเห็นพ้องตรงกันในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง เพื่อให้สามารถบรรลุฉันทามติหรือข้อตกลงร่วมกันได้โดยไม่มีความขัดแย้งที่ไม่สามารถหาข้อสรุปได้ในประเด็นที่มีความสำคัญต่อสาธารณะ

สำนักนายกรัฐมนตรี (2542) กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็นการไต่สวนสาธารณะ การแสดง ประชามติ หรืออื่น ๆ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและสังคมแห่งสหประชาชาติสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (UNESCAP, 2009) กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นหลักการสำคัญของธรรมาภิบาล อาจเป็นการมีส่วนร่วม โดยตรงหรือผ่านสถาบันตัวแทน ถือเป็นสิ่งสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความ เป็นประชาธิปไตย เป็นการแสดงออกถึงเสรีภาพของการรวมกลุ่ม

United Nations Development Programme : UNDP (1997) กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วม (Participation) ชายและหญิงทุกคนควรมีสิทธิในการมีเสียงในการตัดสินใจ ทั้งโดยตรงหรือผ่านสถาบันตัวแทนที่ได้รับการยอมรับจากตนเอง การมีส่วนร่วมที่เปิดกว้างนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพในการรวมกลุ่มและการแสดงความคิดเห็น รวมถึงการสามารถเข้ามีส่วนร่วมอย่างมีเหตุผล และสร้างสรรค์

ดังนั้นหลักการมีส่วนร่วม (Participation) คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยตรงหรือผ่านตัวแทน ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอปัญหา การมีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมเสรีภาพและประชาธิปไตย พร้อมทั้งสนับสนุนการตรวจสอบและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

5) หลักคุณธรรม

วรัญญา รักษาแก้ว(2567) กล่าวว่า หลักคุณธรรม (Integrity) ธรรมาภิบาลต้องยึดหลักคุณธรรม หมายถึง ความซื่อสัตย์ โปร่งใส ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว

ชะวิน แสงทามาตย์ (2564) กล่าวว่า หลักคุณธรรม (Ethics) หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่โดยยึดถือความถูกต้องและคุณธรรมเป็นหลัก เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม รวมถึงสนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกคนในสังคมพัฒนาตนเองควบคู่กันไป โดยเน้นคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์ สุจริต ความจริงใจ ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน การมีวินัย และการประกอบอาชีพที่สุจริตและถูกต้องตามหลักศีลธรรมจนเป็นนิสัย มีความถูกต้องซื่อตรงในการนำเสนอและอนุมัติโครงการต่าง ๆ ทุกคนมีพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมตามทำนองคลองธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริต

แก้วกาญจน์ กิมานุวัฒน์ (2564) กล่าวว่า หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม มีศีลธรรมและจริยธรรมมีจิตสำนึกความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่รวมทั้งปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหาร

จุฑาทาญจน์ เก่งกลสิกิจ (2564) กล่าวว่า หลักคุณธรรมและจริยธรรม (Morality/Ethics) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องมีจิตสำนึกความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปอย่างมีศีลธรรม คุณธรรม และตรงตามความคาดหวังของสังคม รวมทั้งยึดมั่นในค่านิยมหลักของมาตรฐานด้านจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ชั้นแก้ว พรหมคำ (2564) กล่าวว่า หลักคุณธรรม คือ การยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยการรณรงค์ เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีงาม ได้แก่ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความเสียสละ ความอดทน ขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย

พระเรืองเดช โชติธมโมและคณะ (2562) กล่าวว่า หลักคุณธรรม เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรอยู่ในหลักความถูกต้องและความดีงาม ให้คนในสังคมปรับปรุงตนเองเพื่อให้มีความซื่อตรง บริสุทธิ์ใจ ขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ และทำงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ภาครัฐควรให้ความสำคัญในการยึดถือหลักการที่ถูกต้อง อาศัยระบบคุณธรรม คุณค่า และความดีงามต่าง ๆ

สถาบันพระปกเกล้า (2561) กล่าวว่า หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดถือความถูกต้องดีงาม มีเป้าหมายให้ประชาชนร่วมพัฒนาตนเอง เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ ขยัน ซื่อสัตย์ อดทน อยู่ในกรอบของระเบียบวินัยและทำงานสุจริตจนกลายเป็นพฤติกรรมประจำตัว

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร., 2557) กล่าวว่า หลักคุณธรรมและจริยธรรม (Morality / Ethics) หมายถึง ทางราชการต้องมีความตระหนักและสำนึกรับผิดชอบต่อนหน้าที่ในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องเหมาะสมตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ให้เป็นไปอย่างมีศีลธรรม คุณธรรม และตรงตามความคาดหวังของสังคม รวมทั้งยึดมั่นในค่านิยมหลักของมาตรฐานด้านจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

สำนักนายกรัฐมนตรี (2542) กล่าวว่า หลักคุณธรรม คือ การยึดถือความถูกต้องดีงาม มีเป้าหมายให้ประชาชนร่วมพัฒนาตนเอง เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ ขยัน ซื่อสัตย์ อดทน อยู่ในกรอบของระเบียบวินัยและทำงานสุจริตจนกลายเป็นพฤติกรรมประจำตัว

ดังนั้น หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องและดีงามในการปฏิบัติหน้าที่ โดยส่งเสริมให้บุคลากรและประชาชนมีคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน และระเบียบวินัย การปฏิบัติในทางที่ถูกต้องตามหลักศีลธรรมและจริยธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม

ตารางที่ 2.3 การสังเคราะห์นิยามเชิงปฏิบัติการและสาระการวัดองค์ประกอบเนื้อหาของการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

องค์ประกอบของ หลักธรรมาภิบาล	นิยามเชิงปฏิบัติการ	สาระการวัด
1. หลักนิติธรรม (Rule of Law)	การปกครองภายใต้กฎหมายที่มีความเป็นธรรมและเสมอภาคโดยไม่เลือกปฏิบัติ คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนของประชาชน บังคับใช้กฎหมายตามกรอบที่กำหนดอย่างเคร่งครัดและยุติธรรม มีการตรากฎหมายที่ทันสมัยและได้รับการยอมรับจากสังคม เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	1. มีการปกครองภายใต้กฎหมายที่มีความเป็นธรรมและเสมอภาคโดยไม่เลือกปฏิบัติ 2. คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนของประชาชน 3. บังคับใช้กฎหมายตามกรอบที่กำหนดอย่างเคร่งครัดและยุติธรรม 4. มีการตรากฎหมายที่ทันสมัยและได้รับการยอมรับจากสังคม เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
2. หลักความโปร่งใส (Transparency)	การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา ประชาชนสามารถเข้าถึง ติดตามและประเมินผลข้อมูลได้ มีความซื่อสัตย์ในการทำงาน สามารถตรวจสอบการทำงานเพื่อลดการทุจริตและเพิ่มความเชื่อมั่นในระบบราชการได้	1. การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา 2. ประชาชนสามารถเข้าถึง ติดตามและประเมินผลข้อมูลได้ 3. มีความซื่อสัตย์ในการทำงาน 4. สามารถตรวจสอบการทำงานเพื่อลดการทุจริตและเพิ่มความเชื่อมั่นในระบบราชการได้
3. หลักการรับผิดชอบ (Accountability)	การตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ พร้อมทั้งการยอมรับผลจากการกระทำ และการตัดสินใจของตนเอง ผู้ที่มีอำนาจต้องพร้อมแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น และสามารถรับผิดชอบต่อทุกภาคส่วนได้ การทำงานต้องมีการรายงานผลสัมฤทธิ์และการชี้แจงให้ประชาชนทราบ	1. ตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ของตนเองและผู้อื่น 2. ยอมรับผลจากการกระทำและการตัดสินใจของตนเอง 3. พร้อมแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นและสามารถรับผิดชอบต่อทุกภาคส่วนได้ 4. มีการรายงานผลสัมฤทธิ์และการชี้แจงให้ประชาชนทราบ

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

องค์ประกอบของ หลักธรรมาภิบาล	นิยามเชิงปฏิบัติการ	สาระการวัด
4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation)	การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยตรงหรือผ่านตัวแทน ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอปัญหา การมีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมเสรีภาพและประชาธิปไตย พร้อมทั้งสนับสนุนการตรวจสอบและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย	1. มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยตรงหรือผ่านตัวแทน 2. ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอปัญหาได้ 3. มีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมเสรีภาพและประชาธิปไตย 4. มีการสนับสนุนการตรวจสอบและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย
5. หลักคุณธรรม	การยึดมั่นในความถูกต้องและดีงามในการปฏิบัติหน้าที่ โดยส่งเสริมให้บุคลากรและประชาชนมีคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน และระเบียบวินัย การปฏิบัติในทางที่ถูกต้องตามหลักศีลธรรมและจริยธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม	1. มีการยึดมั่นในความถูกต้องและดีงามในการปฏิบัติหน้าที่ 2. ส่งเสริมให้บุคลากรและประชาชนมีคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน และระเบียบวินัย 3. มีการปฏิบัติในทางที่ถูกต้องตามหลักศีลธรรมและจริยธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษา

2.2.1 ความหมายและความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา

จันทร์พิรุณ มหาหิงค์ (2566) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 และกล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาหมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าหน่วยงานหรือองค์กร เป็นผู้มีคุณสมบัติ ความรู้ความสามารถตามที่ กำหนดไว้โดยหน่วยงานนั้น ๆ และมีความสามารถในการบริหารจัดการการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายที่ได้รับมอบหมายหรือตามแผนปฏิบัติการที่ได้วางไว้

อรรถพล ประเสริฐสังข์ (2566) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1 และกล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่ทำหน้าที่ในการรับผิดชอบต่อการพัฒนา และบริหารสถานศึกษาในแต่ละแห่งเพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพในการจัดการศึกษา ตามนโยบายและแผนงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน

สุรัตน์ จันทโช (2566) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด และกล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ บริหารภายในสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา พัฒนา ส่งเสริมงานด้านต่าง ๆ ในสถานศึกษาโดยใช้ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงต้องรับผิดชอบการดำเนินการให้บรรลุตามแผนและนโยบายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ

วชิรวิทย์ สุราสา (2565) ได้ศึกษาผู้บริหารที่นำสถานศึกษาสู่ความสำเร็จบนวิถีแห่งความเปลี่ยนแปลง ได้กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษา คือ บุคลากรที่มีบทบาทรับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนให้มีการปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานโครงการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ภายใต้หลักนิติธรรมและคุณธรรมจริยธรรม

ปิยาภรณ์ พูลชัย (2565) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี และกล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแล ควบคุม และจัดการ ให้สถานศึกษาดำเนินงานทั้งปวงอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และภารกิจที่กำหนดไว้

สุธิกานต์ บริเอก (2564) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทสำคัญ ที่สุดในการบริหารจัดการของสถานศึกษา ซึ่งการดำเนินงานต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจมีทักษะ การบริหาร สามารถตัดสินใจสั่งการ เพื่อให้เกิดประโยชน์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่กำหนดไว้

สำนักเลขาธิการคุรุสภา (2549) ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายความว่า บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาของรัฐและสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีทั้งของรัฐและเอกชน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) ให้ความหมาย คำว่า “ผู้บริหารสถานศึกษา” บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่ง ทั้งของรัฐและเอกชน

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้มีความรู้ ความสามารถ ความรับผิดชอบ มีศาสตร์ และศิลป์ในการบริหารการศึกษา สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จนเป็นที่ยอมรับ และสามารถวางแผนการบริหารตามแผนงานที่ได้กำหนด และดำเนินการตามแผนงานได้ บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

2.2.2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

นทร์พิรุณ มหาหิงค์ (2566) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 และกล่าวไว้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การแสดงออกของพฤติกรรมในการกำหนดวัตถุประสงค์ การวางแผนพัฒนาการ จัดองค์การ การปฏิบัติตามแผนและการประเมินผลงาน ในการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุวัตถุประสงค์

อรรถพล ประเสริฐสังข์ (2566) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1 และกล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา คือ วางแผน สนับสนุน แนะนำให้คำปรึกษาผู้ใต้บังคับบัญชา มีวิสัยทัศน์ ในการทำงานเสมอ ส่งเสริมบุคลากรให้ได้พัฒนาและเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และตัดสินใจ และมอบหมายงานตามความสามารถและเหมาะสม

ทรายแก้ว จันทรแจ่มฟ้า (2566) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมความมีใจรักและพลังขับเคลื่อน (Passion) ในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร และกล่าวว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่แสดงออกตามตำแหน่ง หน้าที่ กฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษามีบทบาท เป็นทั้งการเป็นผู้บังคับบัญชา จัดการองค์การ จูงใจ มอบหมายงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้ปฏิบัติงาน ได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ทำให้สถาบันการศึกษาประสบความสำเร็จบรรลุผลตามเป้าหมาย ด้วยการตระหนักรู้และชื่นชมการทำงานของครู ให้โอกาสในการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง วิสัยทัศน์ด้านการศึกษาที่ชัดเจนเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน สร้างช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้างและ ให้ข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์ ทำงานเพื่อส่งเสริมบรรยากาศโรงเรียนเชิงบวก

ปิยาภรณ์ พูลชัย (2565) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี และกล่าวไว้ว่า การบริหารงานในสถานศึกษานั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีบทบาทเป็นผู้นำในการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของบุคลากรในสถานศึกษาสามารถตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานซึ่งจะส่งต่อการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น รวมทั้งช่วยให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้

สุธิกานต์ บริเอก (2564) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้บริหารและผู้นำที่ต้องศึกษาเรียนรู้พัฒนาและ

ปรับตัวให้เข้ากับสภาพเงื่อนไขต่าง ๆ ทันคน ทันงาน ทันการณ์ (กาล) ทันเกมของการเปลี่ยนแปลง คนยุคเศรษฐกิจไร้พรมแดนปัจจัยการเมือง สังคม วัฒนธรรมทั้งภายในประเทศและในโลก ล้วนเป็นตัวเร่งให้ผู้บริหารไม่สามารถจะจมอยู่ในโลกใบเก่า โดยปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตนี้ได้ ผู้บริหารที่ติดนอกจากมีคุณลักษณะดังกล่าวแล้ว จะต้องเพียบพร้อมทั้ง คุณงามความดี ศักยภาพในโลกยุคโลกาภิวัตน์ไร้พรมแดน หรือโลกยุค IT ผู้บริหารที่ดีต้อง เรียนรู้แนวคิดและวิธีการใหม่ ๆ แล้วนำไปเสริมกับแนวคิดและวิธีการที่ดี งานที่มีและปฏิบัติอยู่แล้ว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2550) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในแบบการบริหารที่ใช้สถานศึกษาว่าจะต้องมีบทบาท ดังนี้

1. เป็นผู้นำการพัฒนาไปสู่เป้าหมาย
2. เป็นผู้กระตุ้นและชักนำการใช้กำลังคน
3. เป็นผู้พัฒนาทรัพยากร
4. เป็นผู้พัฒนาเป้าหมายใหม่ ๆ ของสถานศึกษาโดยร่วมมือและเกี่ยวข้องกับฝ่ายต่าง ๆ
5. เป็นผู้แสวงหาทรัพยากรในการพัฒนาสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2548)

ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 6 ประการ คือ

1. บทบาทหน้าที่ในการกำหนดวัตถุประสงค์นโยบาย และเป้าหมายของสถานศึกษา
2. บทบาทหน้าที่ในการจัดกิจกรรมในการบริหารต่าง ๆ เพื่อให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนดไว้
3. บทบาทหน้าที่ในการนำการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ
4. บทบาทหน้าที่ในการสร้างขวัญและกำลังใจและสร้างความสุขในการทำงานให้กับบุคลากรในสถานศึกษา

5. บทบาทหน้าที่ในการสร้างความร่วมมือ ระดมทุนสมอง และสติปัญญาของบุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเพื่อการบริหาร

6. บทบาทหน้าที่ในการจัดหาทรัพยากร ควบคุมกำกับ และติดตามบุคลากรในการใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2542) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. บทบาทเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการในสถานศึกษาที่ดูแลรับผิดชอบ บทบาทเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
2. บทบาทเป็นผู้กำกับตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากรในสถานศึกษา ให้ดำเนินงานเป็นไปตามนโยบาย คุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของกระทรวง
3. บทบาทเป็นผู้ระดมสรรพกำลัง และทรัพยากรต่าง ๆ จากท้องถิ่นมาใช้ในการจัดและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่สำคัญคือการเป็นผู้นำในการพัฒนาองค์กร กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน กระตุ้นและให้ขวัญกำลังใจแก่บุคลากรในสถานศึกษา ตลอดจนกำกับติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพของเด็ก เยาวชน ที่เป็นอนาคตของชาติ

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงหมายถึงผู้มีความรู้ ความสามารถ ความรับผิดชอบ มีศาสตร์ และศิลป์ในการบริหารการศึกษา สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จนเป็นที่ยอมรับ และสามารถวางแผนการบริหารตามแผนงานที่ได้กำหนด และดำเนินการตามแผนงานได้ บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยมีบทบาทหน้าที่สำคัญคือการเป็นผู้นำในการพัฒนาองค์กร กำหนด เป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน กระตุ้นและให้ขวัญกำลังใจแก่บุคลากรในสถานศึกษา ตลอดจนกำกับติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการทำงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิด การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ที่มี ผลต่อการพัฒนาคุณภาพของเด็ก เยาวชน ที่เป็นอนาคตของชาติ

2.3 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา : สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ที่ตั้ง

สถานที่ตั้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ตั้งอยู่เลขที่ 120 ถนนมลิวรรณ ตำบลชุมแพ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น 40130

ข้อมูลด้านบุคลากร

ตารางที่ 2.4 ข้อมูลบุคลากร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5

ข้อมูลครูและบุคลากร จำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

(ข้อมูลจากกลุ่มบริหารงานบุคคล ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2566)

ที่	ตำแหน่งและสายงานการปฏิบัติหน้าที่	จำนวน
ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5		
1	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	1
2	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	2
3	ศึกษานิเทศก์	18
4	บุคลากรทางการศึกษาอื่น 38 ค (2)	42
5	ลูกจ้างประจำ	4
6	พนักงานราชการ	3
7	ลูกจ้างชั่วคราว	9
รวม		74
ปฏิบัติงานในสถานศึกษา		
1	ผู้อำนวยการสถานศึกษา	199
2	รองผู้อำนวยการสถานศึกษา	9

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

ที่	ตำแหน่งและสายงานการปฏิบัติหน้าที่	จำนวน
3	ครู	1,912
4	บุคลากรทางการศึกษาอื่น 38 ค (2)	-
5	ครูผู้ทรงคุณค่าแห่งแผ่นดิน	3
6	ลูกจ้างประจำ	49
7	พนักงานราชการ	182
8	ครูขาดแคลนขั้นวิกฤต	27
9	บุคลากรวิทย์-คณิต	5
10	ธุรการโรงเรียน	196
11	พี่เลี้ยงเด็กพิการ	122
12	นักการภารโรง	70
	รวม	2,774
	รวมทั้งสิ้น	2,848

ข้อมูลโรงเรียน/สถานศึกษาในสังกัด

ข้อมูลจำนวนโรงเรียนและนักเรียน ระหว่างปีการศึกษา 2562-2566

ตารางที่ 2.5 ข้อมูลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5

รายการ	ปีการศึกษา				
	2562	2563	2564	2565	2566
โรงเรียน					
- โรงเรียนหลัก	257	255	254	254	251
- โรงเรียนสาขา	2	2	2	2	2
รวมจำนวนโรงเรียน	259	257	256	256	253
โรงเรียนเปิดสอนระดับชั้น					
- ระดับก่อนประถมศึกษา	243	242	242	241	239
- ระดับประถมศึกษา	256	256	255	252	251
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	71	70	70	69	68
นักเรียน					
- ระดับก่อนประถมศึกษา	6,516	5,954	6,016	5,896	5,461
- ระดับประถมศึกษา	23,291	23,086	22,661	22,516	21,496
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	3,902	3,739	3,515	3,383	3,209

วิสัยทัศน์

“ภายในปี 2570 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นองค์กรชั้นนำระดับภูมิภาค ด้านบริหารจัดการที่มุ่งสู่มาตรฐาน บริการเหนือความคาดหมาย ภายใต้แนวทางศาสตร์พระราชา”

พันธกิจ

1. จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. จัดการศึกษาให้ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา ได้รับความปลอดภัย จากภัยพิบัติ ภัยคุกคามทุกรูปแบบ เพื่อรองรับวิถีชีวิตใหม่
3. พัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21
4. พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถและมีความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน
5. สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม
6. พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ มีสมรรถนะด้านภาษา และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล
7. จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยึดหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

8. พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ และจัดการศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology)

เป้าประสงค์

1. ผู้เรียนทุกช่วงวัยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรักในสถาบันหลักของชาติและยึดมั่น การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ มีความรักและความภูมิใจในความเป็นไทย

2. ผู้เรียนทุกช่วงวัยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เสมอภาค มีคุณภาพ ตามมาตรฐาน สอดคล้องกับศักยภาพ ให้เป็นผู้มีสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

3. เด็กกลุ่มเสี่ยงที่จะออกจากระบบการศึกษา เด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคัน ได้รับการช่วยเหลือให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา ได้รับการดูแลความปลอดภัยจากภัย 4 ด้าน ได้แก่ ภัยจากความรุนแรง ภัยจากอุบัติเหตุ ภัยจากการละเมิดสิทธิ และภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพ ทางกายและจิตใจ สามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำ และรองรับวิถีชีวิตใหม่ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดี

5. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทนต่อการเปลี่ยนแปลง ของเทคโนโลยี มีสมรรถนะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งจิตวิญญาณความเป็นครู

6. สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) และสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สถานศึกษาในสังกัด มีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบท

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยในประเทศ

อุบลวรรณ ประจง (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่าโดยรวมและเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน อยู่ในระดับมากเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรกคือ หลักความคุ้มค่า หลักนิติธรรม และหลักคุณธรรม

ภูษณาภรณ์ นาคทิพย์วรรณ และ สมใจ สืบเสาะ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่าโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยคะแนน การดำเนินการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการดำเนินการมากที่สุดคือ ด้านหลักนิติธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการดำเนินการน้อยที่สุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า

จุฑาทาญจน์ เก่งกลกิจ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้หลักคุณธรรมและ จริยธรรม หลักความเสมอภาค หลักความเปิดเผยและโปร่งใส หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักการระบอบและสามารถตรวจสอบได้หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติหลัก ประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง และหลักประสิทธิภาพ ตามลำดับ

วิภาส ทองสุทธิ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 กรณีศึกษาโรงเรียนภูวิทยา จังหวัด นครราชสีมา พบว่า สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียน อยู่ในระดับมาก หลักการกระจายอำนาจ และหลักความเสมอภาคอยู่ในระดับปานกลาง แนวทางที่ต้องการพัฒนามากที่สุด คือ ครูและบุคลากรในโรงเรียนได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่แบ่งแยกและไม่เลือกปฏิบัติ บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ

พงษ์กฤษณ์ นามปนอังกูร (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรีพบว่า สภาพการ ปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุก ด้าน ซึ่งเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ หลักประสิทธิผล รองลงมาได้แก่ หลักประสิทธิภาพ หลักนิติธรรมและหลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบต่อ หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส

สรุปผลการศึกษาทั้งหมดพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ เช่น หลักความคุ้มค่า หลักนิติธรรม และคุณธรรม บางพื้นที่พบว่าด้านความคุ้มค่ามีคะแนนต่ำสุด ขณะที่บางพื้นที่ให้ความสำคัญกับคุณธรรมและจริยธรรม มีบางกรณีที่หลักการกระจายอำนาจและความเสมอภาคอยู่ในระดับ

ปานกลาง และต้องการพัฒนาเพิ่มเติม โดยรวมผู้บริหารส่วนใหญ่มีการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

2.4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Saada Ahmed Ali (2017) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของธรรมาภิบาลของรัฐบาลในการเสริมสร้างการส่งมอบบริการในสถาบันสาธารณะในแทนซาเนีย กรณีศึกษาของบริษัทแทนซาเนียไฟฟ้าซัพพลาย จำกัด พบว่าการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลมีส่วนช่วยในการส่งมอบบริการจากการศึกษาเพิ่มเติมพบว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลนั้นมีส่วนจำกัดจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น การทุจริตของระบบราชการและความล่าช้าในการปฏิบัติงาน ดังนั้นผู้บริหารความส่งเสริม กำกับติดตาม และตรวจสอบระบบการทำงานอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการให้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของหลักธรรมาภิบาล และมีการพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมในการปฏิบัติงาน อีกทั้งควรส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้น ในองค์กรด้วย

Majdulien M. Al -Qa'oud (2016) ได้ศึกษาเรื่องความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนรัฐบาล ที่อัลมะดีนะฮ์ จากทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาหญิง ผลการศึกษาพบว่า ระดับความสำคัญทั้งปัจจัยภายนอกและภายในของหลักธรรมาภิบาล จากทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาหญิงอยู่ในระดับสูงมาก ในขณะที่ระดับของการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนรัฐบาล จากทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาหญิงอยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษาสรุปลงได้ว่าการบริหารจัดการในโรงเรียนควรมีการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลเพิ่มขึ้นและส่งเสริมให้มีการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อพัฒนาให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

Khalid Zaman (2015) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาธรรมาภิบาลในการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั่วโลก ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการในระดับอุดมศึกษาต้องสร้างความสมดุลในการบริหารวิชาการ ส่งเสริมด้านความเป็นเลิศและความเสมอภาค ซึ่งแนวปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลเป็นปัจจัย สำคัญพัฒนาสถาบันให้มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดวัฒนธรรมที่ดีในองค์กร อีกทั้งควร การเพิ่มขีด ความสามารถของรัฐบาลและภาคการศึกษาระดับอุดมศึกษามีการปฏิรูปนโยบายที่มีสร้างความเปลี่ยนแปลงทำให้กระบวนการเป็นระบบและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

Neena Jindal (2014) ได้ศึกษาในเรื่องความจำเป็นและความท้าทายในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดที่องค์กรต่าง ๆ ทั่วโลกได้ให้ความสำคัญ เช่น ธนาคารโลก, UNDP, OECD, ADB ฯลฯ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญในการตอบสนองความต้องการของประชาชน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หากองค์กรไม่มีหลักธรรมาภิบาล จะไม่มีแผนพัฒนาใดที่จะทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นได้ ในทางกลับกันหากพลังประชารัฐใช้วิธีที่ไม่เหมาะสมในการบริหาร คนจนจะได้รับความเดือดร้อนมากที่สุด เนื่องจากการปกครองที่ไม่ดี ก่อให้เกิดการทุจริต ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร เพื่อพัฒนาชีวิตของคนยากจน ในช่วงที่ผ่านมาได้มีแนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพของการใช้ หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน การนำแนวคิดเหล่านี้มาใช้แสดงให้เห็นว่าระบบการเมือง การปกครอง ยังต้องมีการพัฒนา และปรับปรุงเพื่อให้มีหลักธรรมาภิบาลในการบริหารมากขึ้น

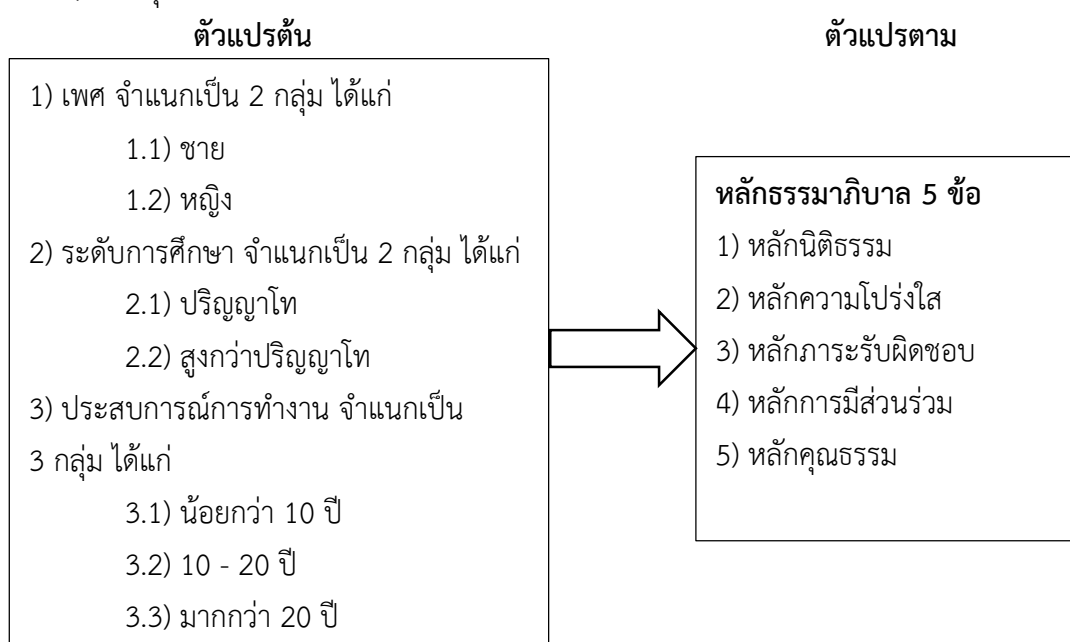
Ayuba GUGA (2014) ศึกษาเรื่องธรรมาภิบาลเป็นตัวขับเคลื่อนหลักสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเทศไนจีเรีย ผลการวิจัยพบว่า ธรรมาภิบาลมีหลักการพื้นฐาน 8 หลักการ คือ หลักของ

การมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม ความโปร่งใส การตอบสนอง การมีฉันทามติ การมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ความรับผิดชอบ หลักการดังกล่าวได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในประเทศไนจีเรียตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2542 ซึ่งรัฐบาลได้จัดทำแผนพัฒนาและโครงการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองนโยบาย มีการตั้งข้อสังเกตว่าปัญหาในการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเทศไนจีเรียนั้นไม่ใช่การขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แต่เป็นการขาดธรรมาภิบาล แม้ว่านโยบายจะถูกคิดขึ้นมาเพื่อให้มีประสิทธิภาพ แต่การบริหารงานที่ไม่ตอบสนองนโยบายจึงไม่สามารถสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศได้

สรุปผลการศึกษางานวิจัยต่างประเทศทั้งหมดชี้ให้เห็นว่า หลักธรรมาภิบาลมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการบริหารและการให้บริการในองค์กรภาครัฐและการศึกษา อย่างไรก็ตาม การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ยังเผชิญข้อจำกัด เช่น การทุจริต ความล่าช้า และการขาดการมีส่วนร่วม หลายงานวิจัยเสนอให้เพิ่มการกำกับติดตาม พัฒนาบุคลากร และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับอุดมศึกษา ควรสร้างความสมดุลในการบริหารวิชาการและเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ธรรมาภิบาลถือเป็นกลไกสำคัญสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่จำเป็นต้องพัฒนาอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่แท้จริง

2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกศึกษาและกำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักความโปร่งใส 3) หลักการรับผิดชอบ 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักคุณธรรม ดังนี้

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และเพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงานและระดับการศึกษา โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.4 ตัวแปรที่ศึกษา
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 200 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan จากประชากรจำนวน 200 คน ได้กลุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 คน และทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขอรับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำมาประกอบในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วยเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert (Likert, 1961) ซึ่งเป็น แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของการบริหารของผู้บริหาร

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยแต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ระดับน้อยที่สุด

3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการตามลำดับขั้น ดังนี้

3.3.1 ศึกษาเอกสาร และงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อกำหนดนิยามตัวแปรการวิจัย และใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามการวิจัย

3.3.2 นำนิยามตัวแปรที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไปสร้างแบบสอบถาม สำหรับใช้เป็นเครื่องมือศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

3.3.3 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุง ให้ถูกต้องชัดเจนเหมาะสมทั้งเนื้อหาสาระและการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาแล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม โดยได้ข้อคำถามทั้งหมด 19 ข้อ ประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม จำนวน 4 ข้อ 2) หลักความโปร่งใส จำนวน 4 ข้อ 3) หลักการระับผิดชอบ จำนวน 4 ข้อ 4) หลักการมีส่วนร่วม จำนวน 4 ข้อ 5) หลักคุณธรรม จำนวน 3 ข้อ

3.3.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อขอความเห็นและการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้องของภาษา และพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหา กับนิยามศัพท์เฉพาะ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้ปรับปรุงภาษาให้ชัดเจนมีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และข้อคำถามที่มีความหมายใกล้เคียงกันควรรวมเป็นข้อเดียวกัน และให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการโดยให้คะแนน ดังนี้

+1 เห็นว่าข้อความนั้นสอดคล้องตามนิยามเชิงปฏิบัติการที่ระบุไว้

0 ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องตามนิยามเชิงปฏิบัติการที่ระบุไว้และ

-1 แน่ใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องตามนิยามเชิงปฏิบัติการที่ระบุไว้

ผลพบว่า ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวัดตามนิยามเชิงปฏิบัติการ ตั้งแต่ 0.67 – 1.00 จำนวนทั้งหมด 19 ข้อ

3.3.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่ได้ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

3.3.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับและรายด้าน ด้วยวิธีการตรวจสอบความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Method) โดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) โดยกำหนดความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.80 ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach,1984) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 ตามตารางที่ 3.1

3.3.7 นำเครื่องมือที่ทดลองใช้แล้ว และนำผลการทดสอบแบบสอบถามปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ก่อนนำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.8 นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความเชื่อมั่น ไปจัดเตรียมทำแบบสอบถามทางอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ผ่าน Google Form ฉบับสำหรับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

ตารางที่ 3.1 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) รายด้านและทั้งฉบับ

หลักธรรมาภิบาล	ค่าความเชื่อมั่น
1) หลักนิติธรรม	0.84
2) หลักความโปร่งใส	0.83
3) หลักการระับผิดชอบ	0.92
4) หลักการมีส่วนร่วม	0.94
5) หลักคุณธรรม	0.93
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ	0.96

3.4 ตัวแปรที่ศึกษา

3.4.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ ประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา ดังนี้

1) เพศ จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1) ชาย

1.2) หญิง

2) ระดับการศึกษา จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

2.1) ปริญญาโท

2.2) สูงกว่าปริญญาโท

3) ประสบการณ์การทำงาน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

3.1) น้อยกว่า 10 ปี

3.2) 10 - 20 ปี

3.3) มากกว่า 20 ปี

3.4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย 5 หลักการ ดังนี้

1) หลักนิติธรรม

- 2) หลักความโปร่งใส
- 3) หลักการรับผิดชอบ
- 4) หลักการมีส่วนร่วม
- 5) หลักคุณธรรม

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสานถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยกับผู้ดำเนินการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3.5.2 ผู้วิจัยจัดส่งหนังสือไปยังผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้สามารถตอบแบบสอบถามการวิจัยผ่าน Google Form โดยผู้วิจัยได้สร้าง QR CODE และ Link พร้อมรหัสผู้ตอบแบบสอบถาม ในการเข้าไปตอบแบบสอบถาม และกำหนดระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามระหว่างวันที่ 3 กุมภาพันธ์ – 15 มีนาคม 2568

3.5.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างการวิจัย จำนวน 132 คน ผ่าน Google Form โดยได้ตรวจสอบข้อมูลที่ถูกต้องจากกลุ่มตัวอย่าง ได้จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามกลับมา 120 คน คิดเป็นร้อยละ 90.90

3.5.4 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับจากผู้ตอบแบบสอบถามที่ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์แล้วไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์แล้วมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปตามขั้นตอน ดังนี้

3.6.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ของกลุ่มตัวอย่าง โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

3.6.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์โดยรวมรายองค์ประกอบและรายข้อกำหนดเกณฑ์แปลผลเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้
ค่าเฉลี่ยการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา

- 4.51 - 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51 - 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมาก
- 2.51 - 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับน้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.6.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีเพศต่างกัน ตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Sample t-test)

3.6.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Sample t-test)

3.6.5 วิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน ตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) แบบกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (Post Hoc Test) โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ผ่าน Google Form โดยผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเข้าตอบแบบสอบถามผ่านลิงค์ URL หรือสแกนผ่าน QR CODE ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 132 คน และได้แบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 120 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.90 แล้วนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อคำนวณหาค่าสถิติสำหรับการตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้ โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
- 4.4 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่สอดคล้องตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที (t-test)
F	แทน	ค่าสถิติเอฟ (F-test)
SV	แทน	แหล่งความแปรปรวน (Source of Variance)
SS	แทน	ผลรวมตามแปรปรวนของค่าเฉลี่ย (Sum of square)

MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสอง (Mean square)
df	แทน	องศาความเป็นอิสระ (Degrees of freedom)
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
Sig.	แทน	ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากแบบสอบถามผู้วิจัยนำข้อมูลสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตาราง และความเรียง ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามแสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 120)

สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม		ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	68	56.70
	หญิง	52	43.30
2. ระดับการศึกษา	ปริญญาโท	83	69.20
	สูงกว่าปริญญาโท	37	30.80
3. ประสบการณ์การทำงาน	น้อยกว่า 10 ปี	41	34.20
	10 – 20 ปี	45	37.50
	มากกว่า 20 ปี	34	28.30

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 56.70 และเพศหญิง จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 43.30 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 69.20 และสูงกว่าปริญญาโท จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 30.80 มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 34.20 มีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 10 – 20 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 และมีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 28.30

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ผู้วิจัยวิเคราะห์การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง ดังตารางที่ 4.2 - 4.7

4.3.1 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ผลการวิเคราะห์การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวม ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) หลักนิติธรรม	4.82	0.31	มากที่สุด
2) หลักความโปร่งใส	4.91	0.24	มากที่สุด
3) หลักการรับผิชอบ	4.86	0.37	มากที่สุด
4) หลักการมีส่วนร่วม	4.62	0.63	มากที่สุด
5) หลักคุณธรรม	4.89	0.29	มากที่สุด
โดยรวม	4.81	0.22	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า หลักนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 หลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 หลักการรับผิชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 หลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 และหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89

4.3.2 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 รายด้าน

ผลการวิเคราะห์การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ในรายด้าน ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมและรายข้อ นำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านหลักนิติธรรม

หลักนิติธรรม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านบริหารงานอย่างเป็นธรรม ตรงไปตรงมา ไม่เลือกปฏิบัติ	4.81	0.38	มากที่สุด
2. ท่านมอบหมายงานโดยคำนึงความรู้สึกของบุคลากร	4.82	0.38	มากที่สุด
3. ท่านมีการสื่อสารอย่างชัดเจน ประกาศใช้กฎระเบียบอย่างเคร่งครัดและยุติธรรม	4.80	0.39	มากที่สุด
4. ท่านกำหนดระเบียบที่เหมาะสม ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบัน	4.84	0.36	มากที่สุด
โดยรวม	4.82	0.31	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.3 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ที่ ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.82 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.31 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบริหารงานอย่างเป็นธรรม ตรงไปตรงมา ไม่เลือกปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ย 4.81 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.38, การมอบหมายงานโดยคำนึงความรู้สึกของบุคลากร มีค่าเฉลี่ย 4.82 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.38, มีการสื่อสารอย่างชัดเจน ประกาศใช้กฎระเบียบอย่างเคร่งครัดและยุติธรรม มีค่าเฉลี่ย 4.80 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.39, การกำหนดระเบียบที่เหมาะสม ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ย 4.84 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.36 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านหลักความโปร่งใส

หลักความโปร่งใส	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านมีการแจ้งข่าวสารให้บุคลากรทราบอย่างชัดเจน	4.86	0.34	มากที่สุด
2. ท่านมีการประชาสัมพันธ์ผลงานที่ประสบความสำเร็จให้เป็นที่รับรู้โดยทั่วไป	4.94	0.23	มากที่สุด
3. ท่านปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา	4.92	0.26	มากที่สุด
4. ท่านปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ยินดีรับการตรวจสอบ	4.90	0.31	มากที่สุด
โดยรวม	4.91	0.24	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.4 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมอยู่ที่ ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.91 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.24 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การแจ้งข่าวสารให้บุคลากรทราบอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 4.86 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.34, มีการประชาสัมพันธ์ผลงานที่ประสบความสำเร็จให้เป็นที่รับรู้โดยทั่วไป มีค่าเฉลี่ย 4.94 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.23, การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา มีค่าเฉลี่ย 4.92 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.26, การปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ยินดีรับการตรวจสอบ มีค่าเฉลี่ย 4.90 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.31 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านหลักการรับผิดชอบ

หลักการรับผิดชอบ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านมอบหมายงานตามความสามารถและความถนัดของบุคลากร	4.84	0.44	มากที่สุด
2. ท่านสามารถรับมือกับความกดดันและยอมรับผลจากการตัดสินใจของตนเอง	4.84	0.44	มากที่สุด
3. ท่านยินดีรับผิดชอบและสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้	4.88	0.34	มากที่สุด
4. ท่านมีการสื่อสารที่ชัดเจนประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานตลอดเวลา	4.90	0.37	มากที่สุด
โดยรวม	4.86	0.37	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านหลักภาระรับผิดชอบโดยรวมอยู่ที่ ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.86 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.37 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ได้แก่ การมอบหมายงานตามความสามารถและความถนัดของบุคลากร มีค่าเฉลี่ย 4.84 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44, สามารถรับมือกับความกดดันและยอมรับผลจากการตัดสินใจของตนเอง มีค่าเฉลี่ย 4.84 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44, ยินดีรับผิดชอบและสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีค่าเฉลี่ย 4.88 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.34, มีการสื่อสารที่ชัดเจนประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานตลอดเวลา มีค่าเฉลี่ย 4.90 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.37 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านหลักการมีส่วนร่วม

ด้านหลักการมีส่วนร่วม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการตัดสินใจ	4.62	0.69	มากที่สุด
2. ท่านรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบุคลากร	4.61	0.67	มากที่สุด
3. ท่านส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมและแก้ปัญหาด้วยตนเอง	4.64	0.65	มากที่สุด
4. ท่านยินดีรับฟังผลสะท้อนจากทุกฝ่าย	4.61	0.61	มากที่สุด
โดยรวม	4.62	0.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านหลักการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ที่ ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.62 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.63 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย 4.62 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.69, รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบุคลากร มีค่าเฉลี่ย 4.61 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.67, ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมและแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ย 4.64 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65, ยินดีรับฟังผลสะท้อนจากทุกฝ่าย มีค่าเฉลี่ย 4.61 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

ตารางที่ 4.7 การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านหลักคุณธรรม

ด้านหลักคุณธรรม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความถูกต้อง	4.89	0.31	มากที่สุด
2. ท่านส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติตนตามหลักคุณธรรมอันดีงาม	4.90	0.28	มากที่สุด
3. ท่านประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม	4.87	0.33	มากที่สุด
โดยรวม	4.89	0.29	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านหลักคุณธรรม โดยรวมอยู่ที่ ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.89 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.29 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความถูกต้อง มีค่าเฉลี่ย 4.89 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.31 , ส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติตนตามหลักคุณธรรมอันดีงาม มีค่าเฉลี่ย 4.90 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.28, ประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม มีค่าเฉลี่ย 4.87 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.33 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

4.4 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน วิเคราะห์ในส่วนนี้เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย จำนวน 3 ข้อ ดังต่อไปนี้

4.4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

สมมติฐานข้อที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีเพศต่างกัน มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ใช้สถิติทดสอบที (t-test Independent Sample) ซึ่งใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่เป็นอิสระกันที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีเพศต่างกัน

หลักธรรมาภิบาล	เพศชาย		เพศหญิง		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1) หลักนิติธรรม	4.78	0.33	4.87	0.29	1.578	0.117
2) หลักความโปร่งใส	4.89	0.27	4.93	0.20	0.858	0.393
3) หลักการรับผิชอบ	4.82	0.42	4.92	0.29	1.453	0.149
4) หลักการมีส่วนร่วม	4.56	0.68	4.70	0.55	1.167	0.246
5) หลักคุณธรรม	4.88	0.31	4.89	0.28	0.184	0.855
โดยรวม	4.78	0.21	4.86	0.23	1.931	0.056

จากตารางที่ 4.8 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีเพศต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test Independent Sample) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกันที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยรวมพบว่า ค่า Sig. = 0.056 มากกว่า 0.05 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีเพศต่างกัน มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

4.4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

สมมติฐานข้อที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ใช้สถิติทดสอบที (t-test Independent Sample) ซึ่งใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

หลักธรรมาภิบาล	ปริญญโท		สูงกว่าปริญญโท		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1) หลักนิติธรรม	4.82	0.30	4.81	0.34	0.277	0.782
2) หลักความโปร่งใส	4.89	0.26	4.94	0.19	1.046	0.298
3) หลักการรับผิชอบ	4.86	0.38	4.87	0.35	0.228	0.820
4) หลักการมีส่วนร่วม	4.67	0.59	4.51	0.71	1.293	0.199
5) หลักคุณธรรม	4.90	0.27	4.86	0.34	0.652	0.516
โดยรวม	4.82	0.22	4.79	0.22	0.661	0.510

จากตารางที่ 4.9 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test Independent Sample) ซึ่งใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยรวมพบว่า ค่า Sig. = 0.510 มากกว่า 0.05 หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

4.4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3

สมมติฐานข้อที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แสดงตามตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน

หลักธรรมาภิบาล	น้อยกว่า 10 ปี		10 – 20 ปี		มากกว่า 20 ปี	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1) หลักนิติธรรม	4.80	0.32	4.87	0.30	4.77	0.32
2) หลักความโปร่งใส	4.89	0.24	4.96	0.15	4.86	0.33
3) หลักการรับผิชอบ	4.85	0.34	4.90	0.36	4.83	0.42
4) หลักการมีส่วนร่วม	4.66	0.61	4.73	0.59	4.43	0.66
5) หลักคุณธรรม	4.84	0.34	4.91	0.26	4.91	0.28
โดยรวม	4.81	0.23	4.87	0.22	4.75	0.19

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ซึ่งใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ที่มีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงตามตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน

หลักธรรมาภิบาล	SV	SS	df	MS	F	Sig.
หลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.187	2	0.094	0.923	0.400
	ภายในกลุ่ม	11.862	117	0.101		
	รวม	12.049	119			
หลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	0.244	2	0.122	2.013	0.138
	ภายในกลุ่ม	7.105	117	0.061		
	รวม	7.349	119			
หลักการรับผิชอบ	ระหว่างกลุ่ม	0.084	2	0.042	0.299	0.742
	ภายในกลุ่ม	16.532	117	0.141		
	รวม	16.617	119			

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	SV	SS	df	MS	F	Sig.
หลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	1.835	2	0.918	2.345	0.100
	ภายในกลุ่ม	45.790	117	0.391		
	รวม	47.625	119			
หลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.133	2	0.067	0.739	0.480
	ภายในกลุ่ม	10.569	117	0.090		
	รวม	10.703	119			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.280	2	0.140	2.883	0.060
	ภายในกลุ่ม	5.690	117	0.049		
	รวม	5.970	119			

จากตารางที่ 4.11 แสดงค่าเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) แบบกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป เมื่อผลการวิจัยพบว่ามีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (Post Hoc Test) โดยใช้วิธีการของ (Scheffe' Method) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า ค่า Sig= 0.060 มากกว่า 0.05 หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือวิจัยโดย แบ่งเป็น ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check lists) จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามชนิดปลายปิดแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ท ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักความโปร่งใส 3) หลักการรับผิดชอบ 4) หลักการมีส่วนร่วม และ 5) หลักคุณธรรม จำนวน 19 ข้อ และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1990) เท่ากับ 0.964 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ผ่าน Google Form โดยสามารถตอบแบบสอบถามผ่านลิงค์ URL หรือ สแกนผ่าน QR CODE ได้รับข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 กลับคืนมาจำนวน 120 ฉบับ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 90.90

5.1 สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามรายละเอียดในแต่ละส่วนต่อไปนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 56.70 และเพศหญิง จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 43.30 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 69.20 และสูงกว่าปริญญาโท จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 30.80 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน ระหว่าง 10 – 20 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมาได้แก่ น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 34.20 และมากกว่า 20 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 28.30 ตามลำดับ

5.1.2 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านหลักความโปร่งใส, ด้านหลักคุณธรรม, ด้านหลักการรับผิดชอบต่อ, ด้านหลักนิติธรรม และด้านหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90, 4.89, 4.86, 4.82 และ 4.66 ตามลำดับ

5.1.2.1 ด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมอยู่ที่ ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อยได้แก่ ได้แก่ มีการประชาสัมพันธ์ผลงานที่ประสบความสำเร็จให้เป็นที่รับรู้โดยทั่วไป, การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา, การปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ยินดีรับการตรวจสอบ และการแจ้งข่าวสารให้บุคลากรทราบอย่างชัดเจน

5.1.2.2 ด้านหลักคุณธรรม โดยรวมอยู่ที่ ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติตนตามหลักคุณธรรมอันดีงาม, ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความถูกต้อง และผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

5.1.2.3 ด้านหลักการรับผิดชอบต่อ โดยรวมอยู่ที่ ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสื่อสารที่ชัดเจนประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานตลอดเวลา, ผู้บริหารสถานศึกษายินดีรับผิดชอบต่อและสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้, ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายงานตามความสามารถและความถนัดของบุคลากร และผู้บริหารสถานศึกษาสามารถรับมือกับความกดดันและยอมรับผลจากการตัดสินใจของตนเอง

5.1.2.4 ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ที่ ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดระเบียบที่เหมาะสม ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบัน, ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายงานโดยคำนึงความรู้สึกของบุคลากร, ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานอย่างเป็นธรรม ตรงไปตรงมา ไม่เลือกปฏิบัติ และผู้บริหารสถานศึกษามีการสื่อสารอย่างชัดเจน ประกาศใช้กฎระเบียบอย่างเคร่งครัดและยุติธรรม

5.1.2.5 ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ที่ ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมและแก้ปัญหาด้วยตนเอง, ผู้บริหารสถานศึกษาเปิด

โอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการตัดสินใจ, ผู้บริหารสถานศึกษายินดีรับฟังผลสะท้อนจากทุกฝ่าย และผู้บริหารสถานศึกษารับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบุคลากร

สรุปได้ว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย หลักความโปร่งใส, หลักคุณธรรม, หลักการรับฟังข้อคิดเห็น, หลักนิติธรรม และหลักการมีส่วนร่วม ดังภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมและรายด้าน

5.1.3 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีเพศต่างกัน ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีเพศต่างกัน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีเพศต่างกัน โดยรวมมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

5.1.4 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีระดับการศึกษา

ต่างกันดังนี้ ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยรวมมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

5.1.5 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน ดังนี้ ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ข้อที่ 3

5.2 อภิปรายผล

ผลการวิจัยการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน มีคุณธรรมอันดีงาม มีความรับผิดชอบต่องานที่บริหารงานภายใต้หลักนิติธรรม และส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุดเขต ภูมิประสิทธิ์พร (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน (หลักภาระรับผิดชอบ, หลักฉันทามติ, หลักการกระจายอำนาจ, หลักประสิทธิผล, หลักประสิทธิภาพ, หลักความเสมอภาค, หลักการมีส่วนร่วม, หลักการตอบสนอง, หลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส) พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงไกร คงนภิตติ (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเทพารักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเทพารักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของกษาปณ์ โพธิ์สวัสดิ์ (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ

งานวิจัยของนุริฮัน ดอเลาะ (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของภูษณาภรณ์ นาคทิพย์วรรณ (2566) ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวม การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนการดำเนินการอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑากาญจน์ เก่งกลิจ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เปรียบเทียบโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักภาวะรับผิดชอบ ด้านหลักนิติธรรม และด้านหลักการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยจึงขอเสนอการอภิปรายผลการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นรายด้านดังนี้

5.2.1.1 ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ผลงานที่ประสบความสำเร็จให้เป็นที่รับรู้โดยทั่วไป มีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ยินดีรับการตรวจสอบ ตลอดจนมีการแจ้งข่าวสารให้บุคลากรทราบอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของนุริฮัน ดอเลาะ (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ด้านหลักความโปร่งใส ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูษณาภรณ์ นาคทิพย์วรรณ (2566) ได้ทำวิจัย เรื่องการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมการบริหารสถานศึกษา

โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการดำเนินการมากที่สุดคือด้านหลักนิติธรรม รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความโปร่งใส ด้านคุณธรรมตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการดำเนินการน้อยที่สุดคือด้านหลักความคุ้มค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑากาญจน์ เก่งกลกิจ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักความเปิดเผยและโปร่งใส ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

5.2.1.2 ด้านหลักคุณธรรม พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านหลักคุณธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติตนตามหลักคุณธรรมอันดีงาม ปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความถูกต้อง และประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงไกร คงธนภิตติ (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเทพารักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเทพารักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวมและในด้านหลักคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของภูษณาภรณ์ นาคทิพย์วรรณ (2566) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวม การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการดำเนินการมากที่สุดคือด้านหลักนิติธรรม รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความโปร่งใส ด้านคุณธรรมตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนการดำเนินการน้อยที่สุดคือด้านหลักความคุ้มค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑากาญจน์ เก่งกลกิจ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักคุณธรรมและจริยธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

5.2.1.3 ด้านหลักภาระรับผิดชอบ พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านหลักภาระรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการสื่อสารที่ชัดเจน ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานตลอดเวลา ยินดีรับผิดชอบและสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีการมอบหมายงานตามความสามารถและความถนัดของบุคลากร และสามารถรับมือกับความกดดันและยอมรับผลจากการตัดสินใจของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของไพฑูริ์ สวัสดิ์ (2567)

ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและในรายด้านหลักภาระรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงไกร คงธนภิตติ (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเทพารักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเทพารักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 5 โดยภาพรวมและในด้านหลักภาระรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุดเขต ภูมิประสิทธิพร (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน (หลักภาระรับผิดชอบ, หลักฉันทามติ, หลักการกระจายอำนาจ, หลักประสิทธิผล, หลักประสิทธิภาพ, หลักความเสมอภาค, หลักการมีส่วนร่วม, หลักการตอบสนอง, หลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส) พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

5.2.1.4 ด้านหลักนิติธรรม พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านหลักนิติธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษากำหนดระเบียบที่เหมาะสม ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบัน มีการมอบหมายงานโดยคำนึงความรู้สึกของบุคลากรบริหารงานอย่างเป็นธรรม ตรงไปตรงมา ไม่เลือกปฏิบัติ รวมทั้งมีการสื่อสารอย่างชัดเจนโดยการประกาศใช้กฎระเบียบอย่างเคร่งครัดและยุติธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของกษาปณ์ โพธิ์สวัสดิ์ (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและในรายด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงไกร คงธนภิตติ (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเทพารักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเทพารักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 5 โดยภาพรวมและในด้านหลักหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุดเขต ภูมิประสิทธิพร (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน (หลักภาระรับผิดชอบ, หลักฉันทามติ, หลักการกระจายอำนาจ, หลักประสิทธิผล, หลักประสิทธิภาพ, หลักความเสมอภาค, หลักการมีส่วนร่วม, หลักการตอบสนอง, หลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส) พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

5.2.1.5 ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ด้านหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมและแก้ปัญหาด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการตัดสินใจ รับฟังผลสะท้อนจากทุกฝ่าย รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบุคลากร สอดคล้องงานวิจัยของกษาศรณ์ โพธิ์สวัสดิ์ (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและในรายด้านหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงไกร คงธนกิตติ (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเทพารักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเทพารักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวมและในด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุดเขต ภูมิประสิทธิพร (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน (หลักภาระรับผิดชอบ, หลักฉันทามติ, หลักการกระจายอำนาจ, หลักประสิทธิผล, หลักประสิทธิภาพ, หลักความเสมอภาค, หลักการมีส่วนร่วม, หลักการตอบสนอง, หลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส) พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

5.2.2 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

5.2.2.1 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีเพศต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน มีคุณธรรมอันดีงาม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ บริหารงานภายใต้หลักนิติธรรม และส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงาน มีเหตุมีผลสอดคล้องกับงานวิจัยของมนธกานต์ สุตาเดช (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5.2.2.2 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน มีคุณธรรมอันดีงาม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ บริหารงานภายใต้หลักนิติธรรม และส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อให้เกิด

ประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยสุดเขต ภูมิประสิทธิพร (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีระดับ การศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม และรายด้านไม่ต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของนุรีฮัน ดอเลาะ (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรระดับการศึกษา มีภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5.2.2.3 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มี ประสิทธิภาพการทำงานต่างกัน พบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้บริหารสถานศึกษามีความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน มีคุณธรรมอันดีงาม มีความรับผิดชอบต่อ หน้าที่ บริหารงานภายใต้หลักนิติธรรม และส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของนุรีฮัน ดอเลาะ (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน มีภาพรวมไม่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผู้วิจัยขอเสนอแนะจากการวิจัยดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผลจากการวิจัยที่ได้สรุปและอภิปรายมานั้น ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ ดังต่อไปนี้

5.3.1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงการใช้หลักธรรมาภิบาลของตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ด้วยการเสริมสร้างหลักความโปร่งใส โดยการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานให้แก่ทุกภาค ส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมหลักคุณธรรม โดยการยึดมั่นในจริยธรรมและค่านิยมที่ดีในการปฏิบัติงาน คำนึงถึงหลักการรับผิดชอบต่อ การรับผิดชอบในผลการดำเนินงานและผลกระทบที่เกิดขึ้น ปฏิบัติ ตาม หลักนิติธรรมโดยการรักษากฎเกณฑ์และกฎหมายในการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด รวมทั้ง ส่งเสริมหลักการมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการพัฒนา องค์กรเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของสถานศึกษาต่อไป

5.3.1.2 จากผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านหลักการ มีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมและ แก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยการเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการตัดสินใจ

รวมทั้งรับฟังผลสะท้อน รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลอย่างยั่งยืนและเกิดการพัฒนาที่แท้จริงในระบบการศึกษาต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ดังนี้

5.3.2.1 ควรมีการศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ตามทัศนะของข้าราชการครูและบุคลากรสถานศึกษา

5.3.2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- แก้วกาญจน์ กิมาวัฒน์. (2564). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหาร ตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอำนาจเจริญ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กนกพร จินมหันต์. (2556). *แนวทางการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42*. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 10(50), 87-94. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2567, จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/SNGSJ/article/view/26704/22624>
- กษาปณ์ โพธิ์สวัสดิ์. (2567). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*. *วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์*, 2(1), 19-36. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2567, จาก <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jssi/article/view/1208>
- เกรียงไกร คงธนิตติ. (2567). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเทพารักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5*. *วารสารเสียงธรรมจากมหายาน*, 10(2), 144-155. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2567, จาก <https://so09.tci-thaijo.org/index.php/nsc/article/view/3900>
- ชั้นแก้ว พรหมคำ. (2564). *การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเลย*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จันทร์พิรุณ มหาหิงค์. (2566). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จุฑากาญจน์ เก่งกลิจ. (2564). *การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2559). *ภาวะผู้นำคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษา*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ไدمอนด์ กราฟิก กรุ๊ป.
- ชะวิน แสงทามาศย์ (2564). *หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน*. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, 1(3), 67-68.
<https://ojs.mbuslc.ac.th/index.php/issj/article/view/60/43>

- ทรายแก้ว จันทร์แจ่มฟ้า. (2566.) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมความมีใจรักและพลังขับเคลื่อน (Passion) ในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร. *วารสารสถาบันวิชาป้องกันประเทศ*, 10(1), <https://e-research.siam.edu/kb/role-of-school-administrators/>
- ทัพพิชญ์ จิตรัตน์สกุล. (2568). *เปลี่ยนการศึกษาเก่าในโลกใหม่ (3): หลักสูตรใหม่ บนทางแยก*. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2568, จาก <https://tdri.or.th/2025/04/competency-based-education-article-3/>
- นณริฏ พิศลยบุตร. (2566). ‘ความเหลื่อมล้ำ’ ทางการศึกษาของไทย. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2568, จาก <https://tdri.or.th/2015/08/kt37/>
- นุริยัน ดอเลาะ. (2567). *การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1. การค้นคว้าอิสระ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).* ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปิยากร หวังมหาพร. (2560). ประชากรรัฐจากรายการคืนความสุขให้คนในชาติคืออะไร?. *วารสารการบริหารปกครอง*, 6(2), 29.
- ปิยาภรณ์ พูลชัย. (2565). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).* จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พระเรืองเดช โชติธมโม, พระครูสุธรรมกิจโกศล, เศรษฐพร หนูหนูและ พระเอกรัตน์ มหามงคลโล. (2562). *ธรรมาภิบาลเพื่อการบริหาร. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 10(1), 11-21. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2567, จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/gajasara/article/view/252734>
- พงษ์ภุชย์ นามปพนอังกูร. (2564). *รูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี. วารสาร มจร. บาลี ศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*, 7(1), 60.
- ภูษณาภรณ์ นาคทิพย์วรรณ. (2566). *การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. วารสาร นวัตกรรมและการวิจัย*, 7(1), 129-141. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2567, จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jeir/article/view/258375>
- มนธกานต์ สุดาเดช. (2561). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 7(1), 1-11. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2567, จาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU/article/download/197048/136999/>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น.

- วลัยพรรณ จิตต์วิญญาน. (2555). การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. *วารสารมหาวิทยาลัย
ราชภัฏสกลนคร*, 4(8), 134-143. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2567, จาก [https://ph01.tci-
thaijo.org/index.php/snru_journal/article/view/9949/8980](https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/snru_journal/article/view/9949/8980)
- วรัญญา รักษาแก้ว และคณะ. (2567). ธรรมาภิบาล: เทรนด์ใหม่ของโลกยุคดิจิทัล. *วารสารการ
บริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 2(1), 1-16.
- วิภาส ทองสุทธิ. (2564). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัด สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 กรณีศึกษาโรงเรียนภูวิทยา จังหวัดนครราชสีมา.
วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, 10(1), 155.
- วชิรวิทย์ สุราสา. (2565). ผู้บริหารที่นำสถานศึกษาสู่ความสำเร็จบนวิถีแห่งความเปลี่ยนแปลง.
- สุดเขต ภูมิประสิทธิพร. (2567). การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. *วารสารเสียงธรรมจากมหายาน*, 10(1), 56-
97. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2567, จาก [https://so09.tci-
thaijo.org/index.php/nsc/article/view/3511](https://so09.tci-thaijo.org/index.php/nsc/article/view/3511)
- สุรัตน์ จันทโซ. (2566). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้
เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ตราด. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุธิกานต์ บริเอก. (2564). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอน
ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(การบริหารการศึกษา) สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุเมธ แสงนิมนวล. (2552). ภาวะผู้นำกับธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.). (2555). *หลักธรรมาภิบาลของการบริหาร
กิจการบ้านเมืองที่ดี*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *การกระจายอำนาจการบริหาร และจัดการ
ศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พ.ศ. 2550*. ประกาศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (10 กรกฎาคม
2550).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). การบริหารราชการแผ่นดินที่มี
ประสิทธิภาพและธรรมาภิบาล. *วารสารเศรษฐกิจและสังคม*, 53(3), กรกฎาคม 2559.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2550). *กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา เล่ม 2*.
กรุงเทพฯ: สำนักงาน เลขาธิการคุรุสภา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. (2566). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้น
พื้นฐาน 5 ปี (2566-2570)*. <http://web.kkn5.go.th/?p=10243>

- สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 116, ตอนที่ 63 ง (วันที่ 10 สิงหาคม 2542).
- สถาบันพระปกเกล้า. (2561). จากแนวคิดสู่การปฏิบัติในสังคมไทย. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2567, จาก <https://kpi.ac.th/knowledge/book/data/907?page=8>
- อรรถพล ประเสริฐสังข์. (2566). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผล การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนครเขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา) สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร.
- อิสร์กุล อุณหเกตุ. (2562). *ทำความเข้าใจ 'ความเหลื่อมล้ำ' (แบบไม่ดราม่า)*. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2568, จาก <https://themomentum.co/global-wealth-report-thailand-inequality-2018/>.
- อุบลวรรณ ประจง. (2566). *การศึกษายาทาบทการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18*. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(การบริหารการศึกษา). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- เอกชาติรี สุขเสน. (2562). *ตัวบ่งชี้ธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

2. ภาษาอังกฤษ

- Ayuba GUGA, "Good Governance, a Key Driver to Sustainable Development in Nigeria," *International Journal of Education and Research*, 2 (January 2014): 1-8.
- Cronbach, Lee J. (1984). *Essentials of Psychological Testing*. (4th ed.). New York: Harper and Row Publisher.
- Khalid Zaman, "Quality Guidelines for Good Governance in Higher Education across the Globe," *Pacific Science Review B: Humanities and Social Sciences* 1, (2015): 7.
- Kofi, Annan. (2000). The Report Formed the Basis of the Millennium Declarations Adopted by National Leaders Attending the UN Millennium Summit that September, 2001. Retrieved February 20, 2024, from http://nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates.
- Likert. (1961). *Rensis. New Patterns of Management*. New York: McGraw Hill, 1961
- Majdulien M. Al –Qa'oud. (2016) "The Requirements of Good Governance at Schools of Public Education for Girls in Al Madinah Al Munawarah from the Viewpoint of Female School Principals," *Scientific Research Journal*, 4 (October 2016): 8
- Neena Jindal, "Good Governance: Need and Challenges," *International Journal of Scientific & Engineering Research*, 5 (May 2014): 113.

- Saada Ahmed Ali. (2017). "The Role of Good Governance Practices in Enhancing Service Delivery in Public Institutions in Tanzania: The Case Study of the Tanzania Electric Supply Company Ltd." (M.B.A. dissertation, Open University of Tanzania)
- UNDP. (1997). Corruption and Good Governance : Discussion Paper 3, Management Development Discussion, Bureau for Policy and Programme Support. New York: United Nations Development Programme, 1997.
- UNESCAP. (2009). What is Good Governance. Retrieved from. <https://bit.ly/2IV48jd>. June 6th, 2022.
- Wayne K. Hoy and Cecil G. Miskel (2008). Educational Administration : Theory Research and Practice, 8th ed. (Singapore : McGraw-Hill, Inc., 2008), 291-322.
- World Bank. (1992). Governance and Development. Washington D.C.: The World Bank.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ดร.กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์
ตำแหน่ง หัวหน้าสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ
สถานที่ทำงาน สถาบันการอาชีวศึกษา
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 (วอศ.ขก.)
วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.)
สาขาการบริหารการศึกษา
2. นายประสิทธิ์ อัครพิทยาอำพน
ตำแหน่ง ข้าราชการบำนาญ
สถานที่ทำงาน -
วุฒิการศึกษา ศีลศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.)
สาขาการบริหารการศึกษา
3. นายฤกษ์ ราชสีสม
ตำแหน่ง ข้าราชการบำนาญ
สถานที่ทำงาน -
วุฒิการศึกษา ศีลศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.)
สาขาการบริหารการศึกษา

ภาคผนวก ข
ผลการพิจารณาแบบประเมินค่า ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
แบบสอบถามการวิจัย

แบบตรวจสอบการใช้ภาษาของข้อคำถาม
และดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับสาระการวัดและนิยามเชิงปฏิบัติการ
สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง

- 1) ขอความกรุณาท่านให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ภาษาของข้อคำถามว่าสามารถใช้สื่อสารได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนหรือไม่ เพียงใด
- 2) ขอความกรุณาท่านตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามในตาราง (คอลัมน์ที่ 3) ว่ามีเนื้อหาและใจความสอดคล้องกับสาระการวัด (คอลัมน์ที่ 2) และนิยามเชิงปฏิบัติการ (คอลัมน์ที่ 1) หรือไม่ โดยทำเครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในช่อง +1 หรือ 0 หรือ -1 โดยแต่ละช่องมีความหมายดังนี้
 - +1 หมายถึง ข้อคำถามมีความสอดคล้อง
 - 0 หมายถึง ไม่แน่ใจในความสอดคล้อง
 - 1 หมายถึง ข้อคำถามไม่มีความสอดคล้อง

ขอขอบคุณ

นางสาวเบญจวรรณ ศรีदारธรรม
นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ชื่อวิจัย การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อย นิยามเชิงปฏิบัติการ สารการวัด และข้อคำถาม ของแต่ละองค์ประกอบหลัก

องค์ประกอบย่อย และ นิยามเชิงปฏิบัติการ (1)	สาระการวัด (2)	ข้อคำถาม(3)	การใช้ภาษาของข้อคำถาม	ความสอดคล้อง		
				+1	0	-1
1. หลักนิติธรรม (Rule of Law)						
การปกครองภายใต้กฎหมายที่มีความเป็นธรรมและเสมอภาคโดยไม่เลือกปฏิบัติ คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนของประชาชน บังคับใช้กฎหมายตามกรอบที่กำหนดอย่างเคร่งครัดและยุติธรรม มีการตรากฎหมายที่ทันสมัยและได้รับการยอมรับจากสังคม เพื่อคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของประชาชน	1. มีการปกครองภายใต้กฎหมายที่มีความเป็นธรรมและเสมอภาคโดยไม่เลือกปฏิบัติ	1. ท่านบริหารงานอย่างเป็นธรรม ตรงไปตรงมา ไม่เลือกปฏิบัติ				
	2. คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนของประชาชน	2. ท่านมอบหมายงานโดยคำนึงความรู้สึกของบุคลากร				
	3. บังคับใช้กฎหมายตามกรอบที่กำหนดอย่างเคร่งครัดและยุติธรรม	3. ท่านมีการประกาศใช้กฎระเบียบอย่างเคร่งครัดและยุติธรรม				
	4. มีการตรากฎหมายที่ทันสมัยและได้รับการยอมรับจากสังคมเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	4. ท่านกำหนดระเบียบที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบัน				

องค์ประกอบย่อย และ นิยามเชิงปฏิบัติการ (1)	สาระการวัด (2)	ข้อคำถาม(3)	การใช้ภาษาของข้อคำถาม	ความสอดคล้อง		
				+1	0	-1
2. หลักความโปร่งใส (Transparency)						
การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่าง ตรงไปตรงมา ประชาชนสามารถ เข้าถึง ติดตามและประเมินผลข้อมูล ได้ มีความซื่อสัตย์ในการทำงาน สามารถตรวจสอบการทำงานเพื่อลด การทุจริตและเพิ่มความเชื่อมั่นใน ระบบราชการได้	1. การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร อย่างตรงไปตรงมา	1. ท่านแจ้งข่าวสารให้บุคลากร ทราบอย่างชัดเจน				
	2. ประชาชนสามารถเข้าถึง ติดตามและประเมินผลข้อมูลได้	2. ท่านมีการประกาศผลงานที่ ประสบความสำเร็จให้เป็นที่รับรู้ โดยทั่วไป				
	3. มีความซื่อสัตย์ในการทำงาน	3. ท่านปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ ซื่อตรง				
	4. สามารถตรวจสอบการทำงาน เพื่อลดการทุจริตและเพิ่มความ เชื่อมั่นในระบบราชการได้	4. ท่านปฏิบัติงานด้วยความ โปร่งใส ยินดีรับการตรวจสอบ				

องค์ประกอบย่อย และ นิยามเชิงปฏิบัติการ (1)	สาระการวัด (2)	ข้อคำถาม(3)	การใช้ภาษาของข้อคำถาม	ความสอดคล้อง		
				+1	0	-1
3. หลักการรับผิดชอบ (Accountability)						
การตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ พร้อมทั้งการยอมรับผลจากการ กระทำและการตัดสินใจของตนเอง ผู้ที่มีอำนาจต้องพร้อมแก้ไขปัญหาที่ เกิดขึ้นและสามารถรับผิดชอบต่อทุก ภาคส่วนได้ การทำงานต้องมีการ รายงานผลสัมฤทธิ์และการชี้แจงให้ ประชาชนทราบ	1. ตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ของ ตนเองและผู้อื่น	1. ท่านมอบหมายงานตามความ ถนัดของบุคลากร				
	2. ยอมรับผลจากการกระทำ และการตัดสินใจของตนเอง	2. ท่านสามารถรับมือได้ดีในทุก สถานการณ์				
	3. พร้อมแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น และสามารถรับผิดชอบต่อทุก ภาคส่วนได้	3. ท่านยินดีรับผิดชอบต่อ และ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้				
	4. มีการรายงานผลสัมฤทธิ์และ การชี้แจงให้ประชาชนทราบ	4. ท่านมีการประชาสัมพันธ์ผล การดำเนินงาน				

องค์ประกอบย่อย และ นิยามเชิงปฏิบัติการ (1)	สาระการวัด (2)	ข้อคำถาม(3)	การใช้ภาษาของข้อคำถาม	ความสอดคล้อง		
				+1	0	-1
4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation)						
การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยตรงหรือผ่านตัวแทน ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอปัญหา การมีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมเสรีภาพและประชาธิปไตย พร้อมทั้งสนับสนุนการตรวจสอบและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย	1. มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยตรงหรือผ่านตัวแทน	1. ท่านเปิดโอกาสให้บุคลากรมีบทบาทในการตัดสินใจ				
	2. ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอปัญหาได้	2. ท่านรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร				
	3. มีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมเสรีภาพและประชาธิปไตย	3. ท่านส่งเสริมให้บุคลากรแก้ปัญหาด้วยตนเอง				
	4. มีการสนับสนุนการตรวจสอบและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย	4. ท่านยินดีรับฟังผลสะท้อนจากทุกฝ่าย				

องค์ประกอบย่อย และ นิยามเชิงปฏิบัติการ (1)	สาระการวัด (2)	ข้อคำถาม(3)	การใช้ภาษาของข้อคำถาม	ความสอดคล้อง		
				+1	0	-1
5. หลักคุณธรรม						
การยึดมั่นในความถูกต้องและดี งามในการปฏิบัติหน้าที่ โดยส่งเสริม ให้บุคลากรและประชาชนมีคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน และ ระเบียบวินัย การปฏิบัติในทางที่ ถูกต้องตามหลักศีลธรรมและ จริยธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีใน สังคม	1. มีการยึดมั่นในความถูกต้อง และดีงามในการปฏิบัติหน้าที่	1. ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลัก ความถูกต้อง				
	2. ส่งเสริมให้บุคลากรและ ประชาชนมีคุณธรรม เช่น ความ ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน และ ระเบียบวินัย	2. ท่านส่งเสริมให้บุคลากร ประพฤติตนตามหลักคุณธรรม อันดีงาม				
	3. มีการปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง ตามหลักศีลธรรมและจริยธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม	3. ท่านประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี ของสังคม				

**ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบนิยามปฏิบัติการ สารการวัด
และข้อคำถามของแต่ละองค์ประกอบหลัก**

องค์ประกอบย่อย และนิยามเชิงปฏิบัติการ (1)	สารการวัด (2)	ข้อคำถาม (3)	การใช้ภาษา ของข้อคำถาม	ข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญ	แก้ไขและปรับปรุงตาม ข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญ
1. หลักนิติธรรม (Rule of Law) การปกครองภายใต้กฎหมายที่มีความ เป็นธรรมและเสมอภาคโดยไม่เลือก ปฏิบัติ คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนของ ประชาชน บังคับใช้กฎหมายตามกรอบ ที่กำหนดอย่างเคร่งครัดและยุติธรรม มี การตรากฎหมายที่ทันสมัยและได้รับ การยอมรับจากสังคม เพื่อคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของประชาชน	1. มีการปกครองภายใต้ กฎหมายที่มีความเป็น ธรรมและเสมอภาคโดยไม่ เลือกปฏิบัติ	1. ท่านบริหารงานอย่าง เป็นธรรม ตรงไปตรงมา ไม่ เลือกปฏิบัติ	ภาษามีความถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้อง กับนิยามปฏิบัติการ สามารถนำไปใช้เป็นข้อ คำถามได้		
	2. คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ของประชาชน	2. ท่านมอบหมายงานโดย คำนึงความรู้สึกของ บุคลากร	ภาษามีความถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้อง กับนิยามปฏิบัติการ สามารถนำไปใช้เป็นข้อ คำถามได้		
	3. บังคับใช้กฎหมายตาม กรอบที่กำหนดอย่าง เคร่งครัดและยุติธรรม	3. ท่านมีการประกาศใช้ กฎระเบียบอย่างเคร่งครัด และยุติธรรม		ผู้เชี่ยวชาญได้ แนะนำให้เปลี่ยนคำ เป็น “ท่านมีการสื่อสารอย่าง ชัดเจน ประกาศใช้ กฎระเบียบอย่างเคร่งครัด และยุติธรรม”	3. ท่านมีการสื่อสารอย่าง ชัดเจน ประกาศใช้ กฎระเบียบอย่างเคร่งครัด และยุติธรรม
	4. มีการตรากฎหมายที่ ทันสมัยและได้รับการ ยอมรับจากสังคม เพื่อ	4. ท่านกำหนดระเบียบที่ สอดคล้องกับบริบทของ สังคม ในปัจจุบัน		ผู้เชี่ยวชาญได้ แนะนำให้เปลี่ยนคำ เป็น “ท่านกำหนดระเบียบที่	4. ท่านกำหนดระเบียบที่ เหมาะสม ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของ

องค์ประกอบย่อย และนิยามเชิงปฏิบัติการ (1)	สาระการวัด (2)	ข้อคำถาม (3)	การใช้ภาษา ของข้อคำถาม	ข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญ	แก้ไขและปรับปรุงตาม ข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญ
	คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ของประชาชน			เหมาะสม ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของ สังคม ในปัจจุบัน”	สังคม ในปัจจุบัน
2. หลักความโปร่งใส (Transparency) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่าง ตรงไปตรงมา ประชาชนสามารถเข้าถึง ติดตามและประเมินผลข้อมูลได้ มีความ ซื่อสัตย์ในการทำงาน สามารถ ตรวจสอบการทำงานเพื่อลดการทุจริต และเพิ่มความเชื่อมั่นในระบบราชการได้	1. การเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา	1. ท่านแจ้งข่าวสารให้ บุคลากรทราบอย่างชัดเจน		ผู้เชี่ยวชาญได้ แนะนำให้เปลี่ยนคำ เป็น “ท่านมีการแจ้งข่าวสารให้ บุคลากร ทราบอย่าง ชัดเจน”	1. ท่านมีการแจ้งข่าวสาร ให้บุคลากร ทราบอย่าง ชัดเจน
	2. ประชาชนสามารถ เข้าถึง ติดตามและ ประเมินผลข้อมูลได้	2. ท่านมีการประกาศ ผลงานที่ประสบ ความสำเร็จให้เป็นที่รับรู้ โดยทั่วไป		ผู้เชี่ยวชาญได้ แนะนำให้เปลี่ยนคำ เป็น “ท่านมีการประชาสัมพันธ์ ผลงานที่ ประสบ ความสำเร็จให้เป็นที่รับรู้ โดยทั่วไป”	2. ท่านมีการ ประชาสัมพันธ์ผลงานที่ ประสบความสำเร็จให้เป็นที่ รับรู้ โดยทั่วไป
	3. มีความซื่อสัตย์ในการ ทำงาน	3. ท่านปฏิบัติหน้าที่ด้วย ความซื่อตรง		ผู้เชี่ยวชาญได้ แนะนำให้เปลี่ยนคำ เป็น “ท่านปฏิบัติหน้าที่ด้วย ความซื่อสัตย์ ตรงไป ตรง มา”	3. ท่านปฏิบัติหน้าที่ด้วย ความซื่อสัตย์ ตรงไป ตรง มา
	4. สามารถตรวจสอบการ ทำงานเพื่อลดการทุจริต และเพิ่มความเชื่อมั่นใน ระบบราชการได้	4. ท่านปฏิบัติงานด้วย ความโปร่งใส ยินดีรับการ ตรวจสอบ	ภาษามีความถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้อง กับนิยามปฏิบัติการ สามารถนำไปใช้เป็นข้อ		

องค์ประกอบย่อย และนิยามเชิงปฏิบัติการ (1)	สาระการวัด (2)	ข้อคำถาม (3)	การใช้ภาษา ของข้อคำถาม	ข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญ	แก้ไขและปรับปรุงตาม ข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญ
			คำถามได้		
3. หลักการรับผิดชอบ (Accountability) การตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ พร้อม ทั้งการยอมรับผลจากการกระทำและ การตัดสินใจของตนเอง ผู้ที่มีอำนาจต้อง พร้อมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและสามารถ รับผิดชอบต่อทุกภาคส่วนได้ การทำงาน ต้องมีการรายงานผลสัมฤทธิ์และการ ชี้แจงให้ประชาชนทราบ	1. ตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ ของตนเองและผู้อื่น	1. ท่านมอบหมายงานตาม ความถนัดของบุคลากร		ผู้เชี่ยวชาญได้ แนะนำให้เปลี่ยนคำ เป็น “ท่านมอบหมายงานตาม ความสามารถ และความ ถนัดของบุคลากร”	1. ท่านมอบหมายงานตาม ความสามารถ และความ ถนัดของบุคลากร
	2. ยอมรับผลจากการ กระทำและการตัดสินใจ ของตนเอง	2. ท่านสามารถรับมือได้ดี ในทุกสถานการณ์		ผู้เชี่ยวชาญได้ แนะนำให้เปลี่ยนคำ เป็น “ท่านสามารถรับมือกับ ความกดดัน และยอมรับ ผลจากการตัดสินใจของ ตนเอง”	2. ท่านสามารถรับมือกับ ความกดดัน และยอมรับ ผลจากการตัดสินใจของ ตนเอง
	3. พร้อมแก้ไขปัญหาที่ เกิดขึ้น และสามารถ รับผิดชอบต่อทุกภาคส่วน ได้	3. ท่านยินดีรับผิดชอบ และสามารถแก้ปัญหา เฉพาะหน้าได้	ภาษามีความถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้อง กับนิยามปฏิบัติการ สามารถนำไปใช้เป็นข้อ คำถามได้		
	4. มีการรายงานผลสัมฤทธิ์ และการชี้แจงให้ประชาชน ทราบ	4. ท่านมีการ ประชาสัมพันธ์ผลการ ดำเนินงาน		ผู้เชี่ยวชาญได้ แนะนำให้เปลี่ยนคำ เป็น “ท่านมีการสื่อสารที่ชัดเจน ประชาสัมพันธ์ผลการ ดำเนินงาน ตลอดเวลา”	4. ท่านมีการสื่อสารที่ ชัดเจน ประชาสัมพันธ์ผล การดำเนินงาน ตลอดเวลา

องค์ประกอบย่อย และนิยามเชิงปฏิบัติการ (1)	สาระการวัด (2)	ข้อคำถาม (3)	การใช้ภาษา ของข้อคำถาม	ข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญ	แก้ไขและปรับปรุงตาม ข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญ
4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยตรงหรือผ่านตัวแทน ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอปัญหา การมีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมเสรีภาพและประชาธิปไตย พร้อมทั้งสนับสนุนการตรวจสอบและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย	1. มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยตรงหรือผ่านตัวแทน	1. ท่านเปิดโอกาสให้บุคลากรมีบทบาทในการตัดสินใจ		ผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำให้เปลี่ยนคำ เป็น “ท่านเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมี ส่วนร่วม และมีบทบาทในการตัดสินใจ”	1. ท่านเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมี ส่วนร่วม และมีบทบาทในการตัดสินใจ
	2. ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอปัญหาได้	2. ท่านรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร		ผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำให้เปลี่ยนคำ เป็น “ท่านรับฟังความคิดเห็น และ ข้อเสนอแนะของบุคลากร”	2. ท่านรับฟังความคิดเห็น และ ข้อเสนอแนะของบุคลากร
	3. มีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมเสรีภาพและประชาธิปไตย	3. ท่านส่งเสริมให้บุคลากรแก้ปัญหาด้วยตนเอง		ผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำให้เปลี่ยนคำ เป็น “ท่านส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วม และแก้ปัญหาด้วยตนเอง”	3. ท่านส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วม และแก้ปัญหาด้วยตนเอง
	4. มีการสนับสนุนการตรวจสอบและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย	4. ท่านยินดีรับฟังผลสะท้อนจากทุกฝ่าย	ภาษามีความถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการสามารถนำไปใช้เป็นข้อคำถามได้		
5. หลักคุณธรรม การยึดมั่นในความถูกต้องและดีงาม	1. มีการยึดมั่นในความถูกต้องและดีงามในการ	1. ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความถูกต้อง	ภาษามีความถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้อง		

องค์ประกอบย่อย และนิยามเชิงปฏิบัติการ (1)	สาระการวัด (2)	ข้อคำถาม (3)	การใช้ภาษา ของข้อคำถาม	ข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญ	แก้ไขและปรับปรุงตาม ข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญ
ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยส่งเสริมให้ บุคลากรและประชาชนมีคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน และระเบียบ วินัย การปฏิบัติในทางที่ถูกต้องตาม หลักศีลธรรมและจริยธรรม เพื่อเป็น แบบอย่างที่ดีในสังคม	ปฏิบัติหน้าที่		กับนิยามปฏิบัติการ สามารถนำไปใช้เป็นข้อ คำถามได้		
	2. ส่งเสริมให้บุคลากรและ ประชาชนมีคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน และระเบียบวินัย	2. ท่านส่งเสริมให้บุคลากร ประพฤติตนตามหลัก คุณธรรมอันดีงาม	ภาษามีความถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้อง กับนิยามปฏิบัติการ สามารถนำไปใช้เป็นข้อ คำถามได้		
	3. มีการปฏิบัติในทางที่ ถูกต้องตามหลักศีลธรรม และจริยธรรม เพื่อเป็น แบบอย่างที่ดีในสังคม	3. ท่านประพฤติเป็น แบบอย่างที่ดีของสังคม	ภาษามีความถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้อง กับนิยามปฏิบัติการ สามารถนำไปใช้เป็นข้อ คำถามได้		

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแก้ไขและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง จึงได้ผลการพิจารณาแบบประเมิน
ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามการวิจัย การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ดัง
แสดงในตารางข้างล่างนี้

**ผลการพิจารณาแบบประเมินค่า ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการวิจัย
การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5**

รายการข้อคำถาม		ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ผลรวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3			
หลักนิติธรรม							
1.	ท่านบริหารงานอย่างเป็นธรรม ตรงไปตรงมา ไม่เลือกปฏิบัติ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2.	ท่านมอบหมายงานโดยคำนึงความรู้สึกของบุคลากร	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3.	ท่านมีการสื่อสารอย่างชัดเจน ประกาศใช้กฎระเบียบอย่างเคร่งครัดและยุติธรรม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4.	ท่านกำหนดระเบียบที่เหมาะสม ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบัน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
หลักความโปร่งใส							
5.	ท่านมีการแจ้งข่าวสารให้บุคลากรทราบอย่างชัดเจน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6.	ท่านมีการประชาสัมพันธ์ผลงานที่ประสบความสำเร็จให้เป็นที่รับรู้โดยทั่วไป	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7.	ท่านปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8.	ท่านปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ยินดีรับการตรวจสอบ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
หลักการมีส่วนร่วม							
9.	ท่านมอบหมายงานตามความสามารถและความถนัดของบุคลากร	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10.	ท่านสามารถรับมือกับความกดดันและยอมรับผลจากการตัดสินใจของตนเอง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11.	ท่านยินดีรับผิดชอบและสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12.	ท่านมีการสื่อสารที่ชัดเจนประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานตลอดเวลา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
หลักภาระรับผิดชอบ							
13.	ท่านเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการตัดสินใจ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14.	ท่านรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบุคลากร	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
15.	ท่านส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมและแก้ปัญหาด้วยตนเอง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
16.	ท่านยินดีรับฟังผลสะท้อนจากทุกฝ่าย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
หลักคุณธรรม							
17.	ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความถูกต้อง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

รายการข้อความ		ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ผลรวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3			
18.	ท่านส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติตนตามหลักคุณธรรม อันดีงาม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
19.	ท่านประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
โดยรวม		1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

ที่ อว ๗๙๑๔/ว๐๐๑๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๙/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๔๓-๒๔๑-๔๔๘, ๐๔๓-๒๔๒-๓๔๖

๖ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร.กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์

ด้วย นางสาวเบญจวรรณ ศรีธรรม เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๒๐๔๔๐๔๓๒๐๐๒ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ ๑๒/๒๕๖๖ กำลังทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ขอนแก่น เขต ๕” ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือ
การวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็น
อย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระสุวัชรธรรม, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ติดต่อประสานงาน : นางสาวเบญจวรรณ ศรีธรรม

ที่ อว ๗๔๑๔/๖๐๐๔๙

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๙/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๔๓-๒๔๑-๔๔๔, ๐๔๓-๒๔๒-๓๘๖

๖ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร นายกฤษ ราชสีสม

ด้วย นางสาวเบญจวรรณ ศรีตาธรรม เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๒๐๔๔๐๔๓๒๐๐๒ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ ๑๒/๒๕๖๖ กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕” ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระสุวิจิตรธรรม, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ติดต่อประสานงาน : นางสาวเบญจวรรณ ศรีตาธรรม

ที่ อว ๗๙๑๔/ว๐๐๔๙

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๙/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๔๓-๒๔๑-๔๔๔, ๐๔๓-๒๔๒-๓๘๖

๖ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร นายประสิทธิ์ อัครพิทยาอำพน

ด้วย นางสาวเบญจวรรณ ศรีตาธรรม เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๒๐๔๔๐๔๓๒๐๐๒ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ ๑๒/๒๕๖๖ กำลังทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ขอนแก่น เขต ๕” ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือ
การวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็น
อย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระสุวัชรธรรม, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ติดต่อประสานงาน : นางสาวเบญจวรรณ ศรีตาธรรม

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

เรียน คณะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

เนื่องด้วย นางสาวเบญจวรรณ ศรีดาธรรม นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผศ.ดร.วิฑูล ทาชา ซึ่งการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับความกรุณาข้อมูลจากท่าน ดังนั้น ข้าพเจ้าใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ผ่านทาง google forms ตามลิงค์หรือ QR Code ที่แนบมาด้วย

คำชี้แจง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริง และตรวจสอบความเรียบร้อยก่อน กดส่งคำตอบ โดยไม่ต้องระบุชื่อของผู้ตอบผู้วิจัยขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ ซึ่งไม่มีผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้นต่อตัวท่านและหน่วยงานของท่าน

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

นางสาวเบญจวรรณ ศรีดาธรรม
นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หรือเติมข้อความในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. ระดับการศึกษา

☐ ปริญญาโท

☐ สูงกว่าปริญญาโท

3. ประสบการณ์การทำงาน

☐ ต่ำกว่า 10 ปี

☐ 10 – 20 ปี

☐ มากกว่า 20 ปี

ตอนที่ 2 การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติของท่านในแต่ละข้อว่ามีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับใด โดยพิจารณาจากเกณฑ์ ต่อไปนี้

5 = ปฏิบัติมากที่สุด 4 = ปฏิบัติมาก 3 = ปฏิบัติปานกลาง 2 = ปฏิบัติน้อย 1 = ปฏิบัติน้อยที่สุด

ข้อ	การใช้หลักธรรมาภิบาล	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1. หลักนิติธรรม (Rule of Law)						
1.	ท่านบริหารงานอย่างเป็นธรรม ตรงไปตรงมา ไม่เลือกปฏิบัติ					
2.	ท่านมอบหมายงานโดยคำนึงความรู้สึกของบุคลากร					
3.	ท่านมีการสื่อสารอย่างชัดเจน ประกาศใช้กฎระเบียบอย่างเคร่งครัดและยุติธรรม					
4.	ท่านกำหนดระเบียบที่เหมาะสม ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบัน					
2. หลักความโปร่งใส (Transparency)						
5.	ท่านมีการแจ้งข่าวสารให้บุคลากรทราบอย่างชัดเจน					
6.	ท่านมีการประชาสัมพันธ์ผลงานที่ประสบความสำเร็จให้เป็นที่รับรู้โดยทั่วไป					
7.	ท่านปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา					
8.	ท่านปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ยินดีรับการตรวจสอบ					
3. หลักการรับผิดชอบ (Accountability)						
9.	ท่านมอบหมายงานตามความสามารถและความถนัดของบุคลากร					

ข้อ	การใช้หลักธรรมาภิบาล	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
10.	ท่านสามารถรับมือกับความกดดัน และยอมรับผลจากการตัดสินใจของตนเอง					
11.	ท่านยินดีรับผิดชอบและสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้					
12.	ท่านมีการสื่อสารที่ชัดเจน ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานตลอดเวลา					
4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation)						
13.	ท่านเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการตัดสินใจ					
14.	ท่านรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบุคลากร					
15.	ท่านส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมและแก้ปัญหาด้วยตนเอง					
16.	ท่านยินดีรับฟังผลสะท้อนจากทุกฝ่าย					
5. หลักคุณธรรม						
17.	ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความถูกต้อง					
18.	ท่านส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติตนตามหลักคุณธรรมอันดีงาม					
19.	ท่านประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม					

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลผ่านทาง google forms

ส่วนที่ 1 จาก 3

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง การใช้หลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 5

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ผู้ตอบคือ "ผู้บริหารสถานศึกษา" สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ซึ่งคำตอบที่ได้จากท่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สามารถนำข้อมูลไปกำหนดแผนการพัฒนาคณาจารย์ผู้บริหารและส่งเสริมการใช้หลักธรรมาภิบาลในหลักการบริหารงานในปัจจุบัน
2. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อโดยทำเครื่องหมายลงในช่องคำตอบที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน
3. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะนำมาใช้ในการวิจัยเท่านั้น โดยผู้วิจัยจะถือเป็นความลับ ซึ่งไม่มีผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้นต่อตัวท่านและหน่วยงานของท่าน
4. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ขอขอบพระคุณท่านมา ณ โอกาสนี้ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้
นางสาวเบญจวรรณ ศรีตาธรรม นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ส่วนที่ 2 จาก 3

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเลือกข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ *

☐ ชาย

☐ หญิง

2. ระดับการศึกษา *

☐ ปริญญาโท

☐ สูงกว่าปริญญาโท

3. ประสบการณ์การทำงาน (บริหารสถานศึกษา) *

☐ น้อยกว่า 10 ปี

☐ 10 - 20 ปี

☐ มากกว่า 20 ปี

ส่วนที่ 3 จาก 3

แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมายลงในช่องคำตอบที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

- 5 หมายถึง มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
 4 หมายถึง มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
 3 หมายถึง มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
 2 หมายถึง มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
 1 หมายถึง มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

1. หลักนิติธรรม (Rule of Law) *

1. ท่านบริหารงานอย่างเป็นธรรม ตรงไปตรงมา ไม่เลือกปฏิบัติ

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

2. ท่านมอบหมายงานโดยคำนึงความรู้สึกของบุคลากร *

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

3. ท่านมีการสื่อสารอย่างชัดเจน ประกาศใช้กฎระเบียบอย่างเคร่งครัดและยุติธรรม *

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

4. ท่านกำหนดระเบียบที่เหมาะสม ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบัน *

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

2. หลักความโปร่งใส (Transparency) *

5. ท่านมีการแจ้งข่าวสารให้บุคลากรทราบอย่างชัดเจน

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

6. ท่านมีการประชาสัมพันธ์ผลงานที่ประสบความสำเร็จให้เป็นที่รับรู้โดยทั่วไป *

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

7. ท่านปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ ตรงไป ตรงมา *

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

8. ท่านปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ยินดีรับการตรวจสอบ *

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

3. หลักการรับผิดชอบ (Accountability) *

9. ท่านมอบหมายงานตามความสามารถและความถนัดของบุคลากร

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

...

10. ท่านสามารถรับมือกับความกดดันและยอมรับผลจากการตัดสินใจของ ตนเอง *

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

11. ท่านยินดีรับฟังข้อคิดเห็นและสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ *

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

12. ท่านมีการสื่อสารที่ชัดเจน ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานตลอดเวลา *

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) *

13. ท่านเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการตัดสินใจ

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

14. ท่านรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบุคลากร *

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

15. ท่านส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมและแก้ปัญหาด้วยตนเอง *

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

16. ท่านยินดีรับฟังผลสะท้อนจากทุกฝ่าย *

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

5. หลักคุณธรรม *

17. ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความถูกต้อง

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

18. ท่านส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติตนตามหลักคุณธรรมอันดีงาม *

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

19. ท่านประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม *

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย

ที่ อว ๗๙๑๔/๐๑๑๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๙/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๔๓-๒๔๑-๔๔๔, ๐๔๓-๒๔๒-๓๘๖

๒๗ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

สิ่งที่แนบมาด้วย แบบสอบถาม แบบ QR Code จำนวน ๑ ฉบับ

เนื่องด้วย นางสาวเบญจวรรณ ศรีดาธรรม เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๒๐๔๔๐๔๓๒๐๐๒ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ ๑๒/๒๕๖๖ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิฑูล ทาชา เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของเครื่องมือในการวิจัย และเป็นไปตามกระบวนการของการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ในการทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) ในการวิจัย เพื่อใช้ประกอบเป็นข้อมูลเบื้องต้น แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับและรายด้าน พร้อมทั้งขออนุญาตใช้หน่วยงานของท่านเป็นพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์เป็นลำดับต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อพิจารณาและให้ความอนุเคราะห์ ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุวิจิตรธรรม, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ติดต่อประสานงาน : นางสาวเบญจวรรณ ศรีดาธรรม ๐๙๕-๑๙๖๙๙๑๕

ภาคผนวก ฉ
หนังสือขออนุญาตลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ อว ๗๔๑๔/ว๐๑๕๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๔/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๔๓-๒๔๑-๔๘๘, ๐๔๓-๒๔๒-๓๘๖

๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

ด้วย นางสาวเบญจวรรณ ศรีดาธรรม เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๖๒๐๔๔๐๔๓๒๐๐๒ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี ผศ.ดร.วิฑูร ทาชา เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อให้การวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดอนุญาต นางสาวเบญจวรรณ ศรีดาธรรม ได้ใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย คือ คู่มือประกอบโครงการ แบบสอบถามของครู ซึ่งเครื่องมือวิจัยดังกล่าวผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว ทั้งนี้ นักศึกษาผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาและให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

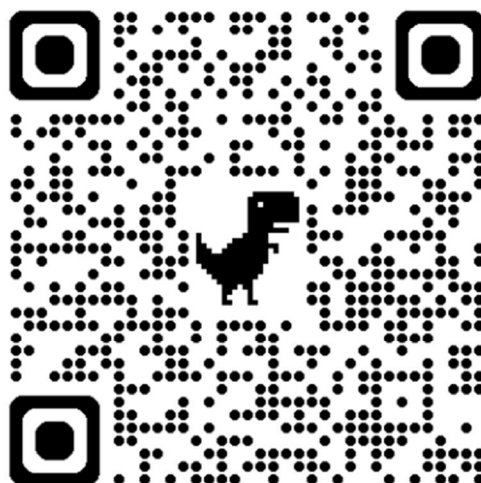
(พระสุธีวีรธรรม, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ๐๔๓-๒๔๑๔๔๕
นางสาวเบญจวรรณ ศรีดาธรรม โทร. ๐๔๕-๑๔๖๔๔๕๕

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

<https://forms.gle/8ChjAEoiQDr8Gch7>

ภาคผนวก ข

ผลการเก็บข้อมูลแบบสอบถามผ่าน Google Form ของกลุ่มตัวอย่าง

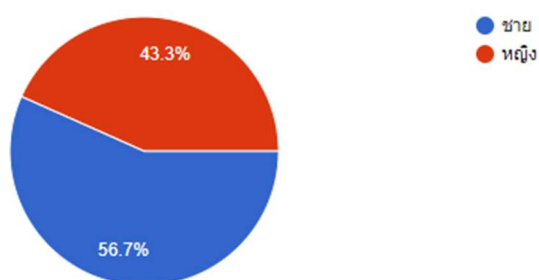
ผลการเก็บข้อมูลแบบสอบถามผ่าน Google Form

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

คำตอบ 120 ข้อ

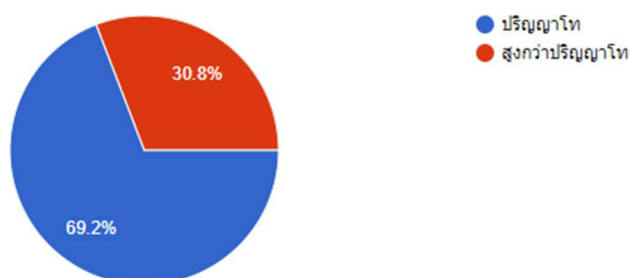
 คัดลอกแผนภูมิ

2. ระดับการศึกษา

คำตอบ 120 ข้อ

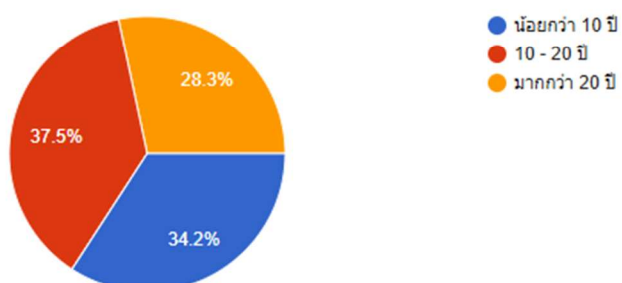
 คัดลอกแผนภูมิ

3. ประสบการณ์การทำงาน (บริหารสถานศึกษา)

คำตอบ 120 ข้อ

 คัดลอกแผนภูมิ

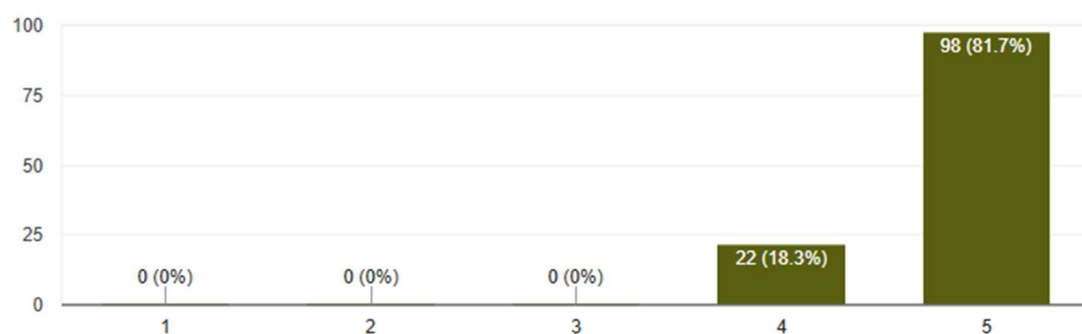
แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

1. หลักนิติธรรม (Rule of Law)

คัดลอกแผนภูมิ

1. ทำนบริหารงานอย่างเป็นธรรม ตรงไปตรงมา ไม่เลือกปฏิบัติ

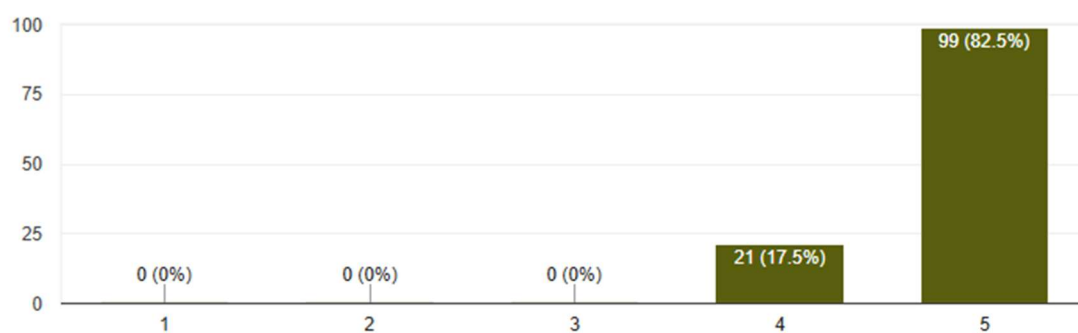
คำตอบ 120 ข้อ

2. ท่านมอบหมายงานโดยคำนึงความรู้สึกของบุคลากร

 คัดลอกแผนภูมิ

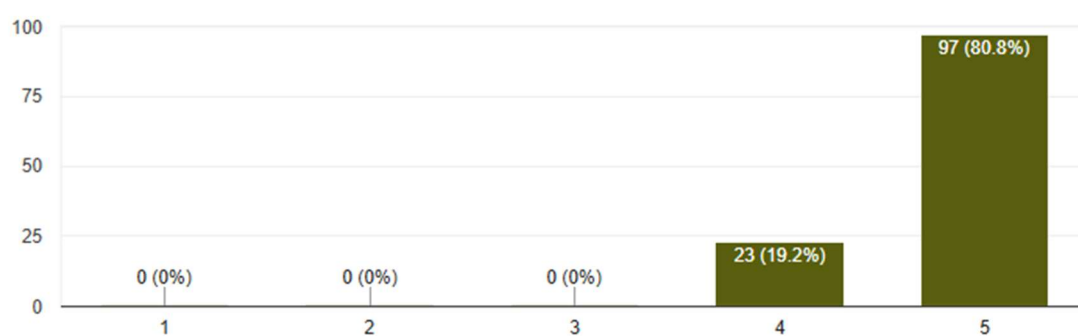
คำตอบ 120 ข้อ

3. ท่านมีการสื่อสารอย่างชัดเจน ประกาศใช้กฎระเบียบอย่างเคร่งครัดและยุติธรรม

 คัดลอกแผนภูมิ

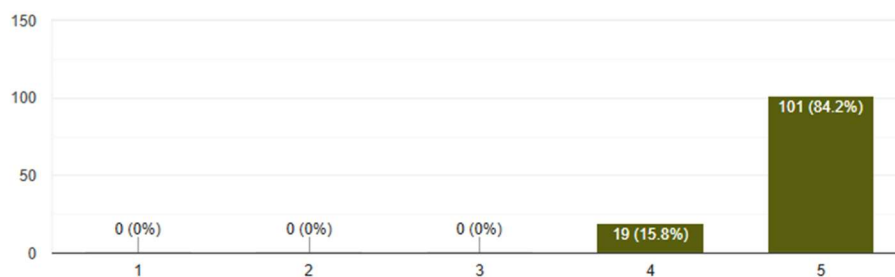
คำตอบ 120 ข้อ

4. ท่านกำหนดระเบียบที่เหมาะสม ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบัน

 [คัดลอกแผนภูมิ](#)

คำตอบ 120 ข้อ

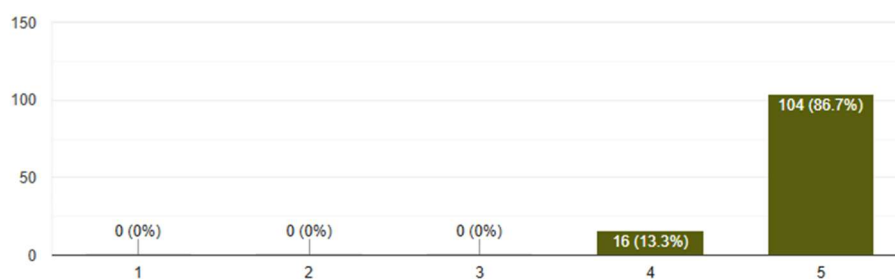

2. หลักความโปร่งใส (Transparency)

 [คัดลอกแผนภูมิ](#)

5. ท่านมีการแจ้งข่าวสารให้บุคลากรทราบอย่างชัดเจน

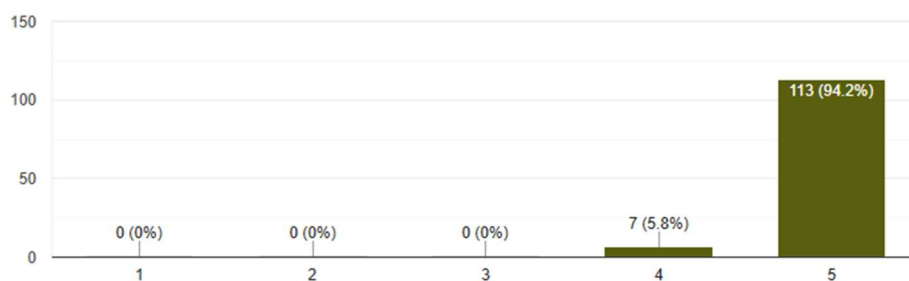
คำตอบ 120 ข้อ

6. ท่านมีการประชาสัมพันธ์ผลงานที่ประสบความสำเร็จให้เป็นที่รับรู้โดยทั่วไป

 คัดลอกแผนภูมิ

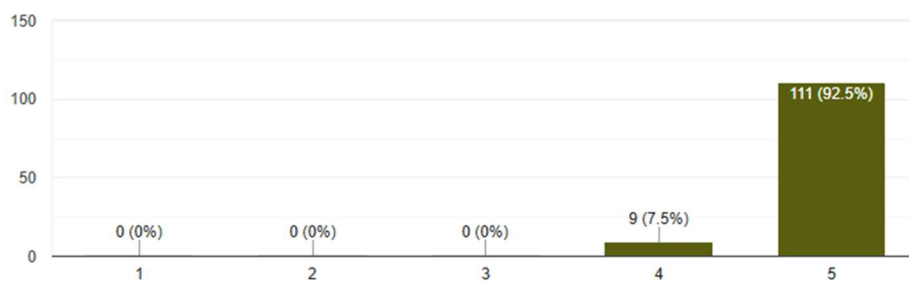
คำตอบ 120 ข้อ

7. ท่านปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ ตรงไป ตรงมา

 คัดลอกแผนภูมิ

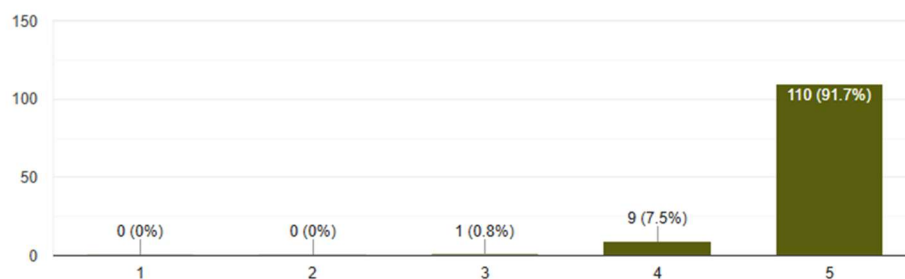
คำตอบ 120 ข้อ

8. ท่านปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ยินดีรับการตรวจสอบ

 คัดลอกแผนภูมิ

คำตอบ 120 ข้อ

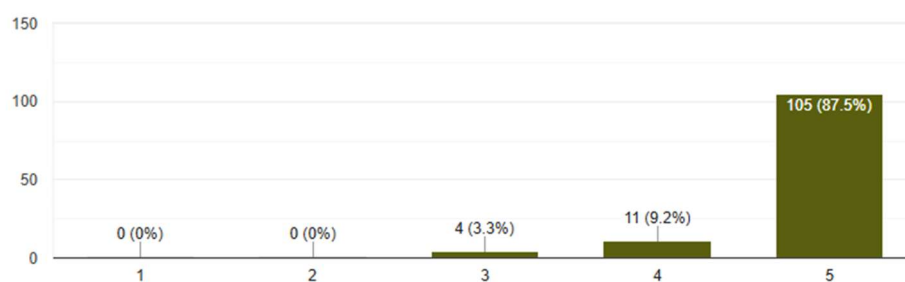

3. หลักการรับผิดชอบ (Accountability)

 คัดลอกแผนภูมิ

9. ท่านมอบหมายงานตามความสามารถและความถนัดของบุคลากร

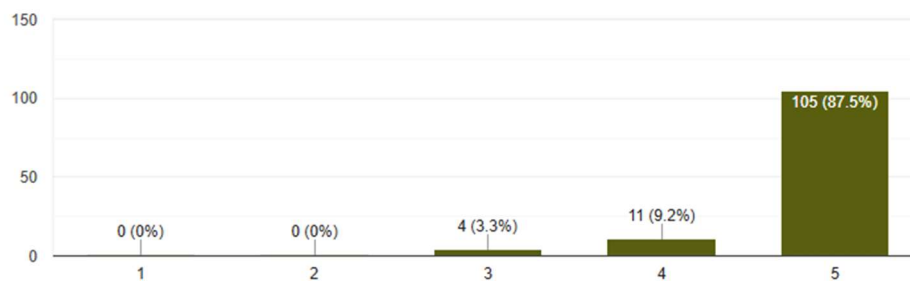
คำตอบ 120 ข้อ

10. ท่านสามารถรับมือกับความกดดันและยอมรับผลจากการตัดสินใจของ ตนเอง

คัดลอกแผนภูมิ

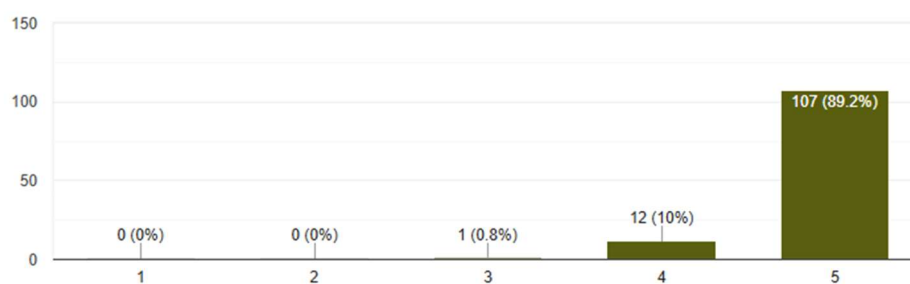
คำตอบ 120 ข้อ

11. ท่านยินดีรับผิดชอบและสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้

คัดลอกแผนภูมิ

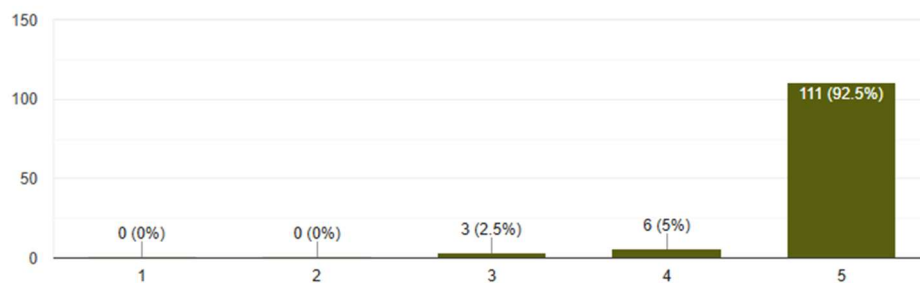
คำตอบ 120 ข้อ

12. ท่านมีการสื่อสารที่ชัดเจน ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานตลอดเวลา

 คัดลอกแผนภูมิ

คำตอบ 120 ข้อ

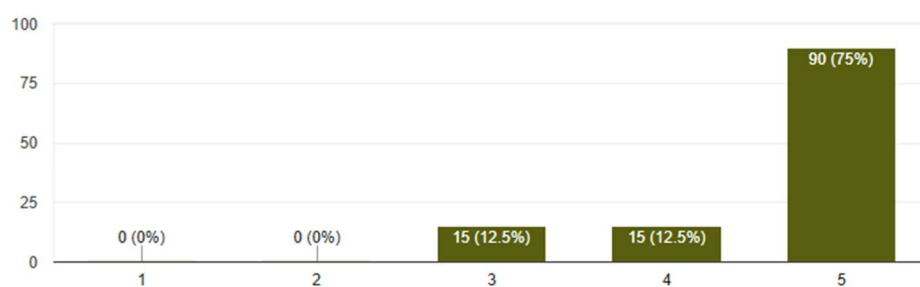

4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation)

 คัดลอกแผนภูมิ

13. ท่านเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการตัดสินใจ

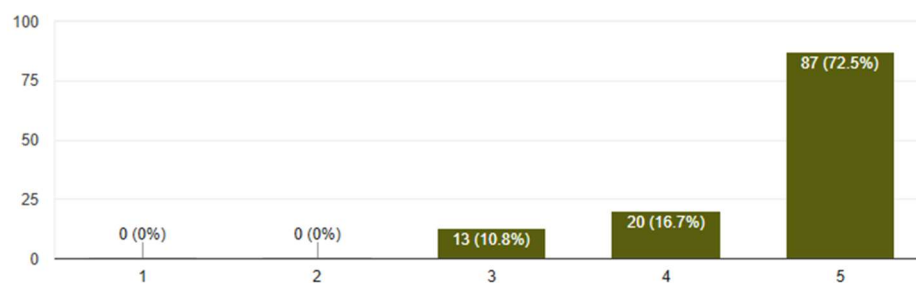
คำตอบ 120 ข้อ

14. ท่านรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบุคลากร

 คัดลอกแผนภูมิ

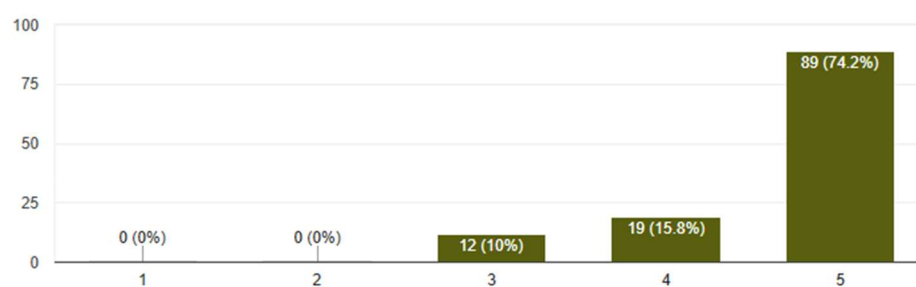
คำตอบ 120 ข้อ

15. ท่านส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมและแก้ปัญหาด้วยตนเอง

 คัดลอกแผนภูมิ

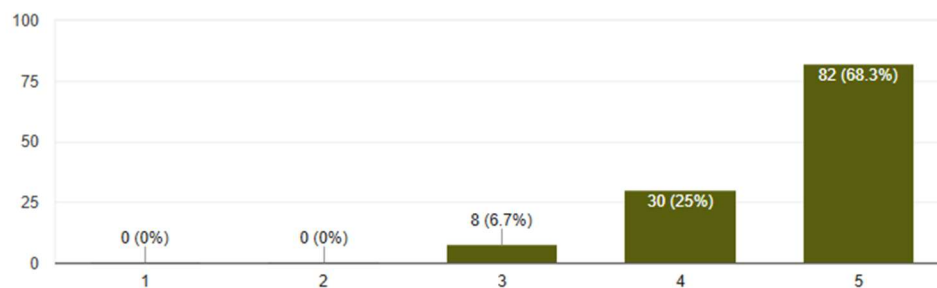
คำตอบ 120 ข้อ

16. ท่านยินดีรับฟังผลสะท้อนจากทุกฝ่าย

 คัดลอกแผนภูมิ

คำตอบ 120 ข้อ

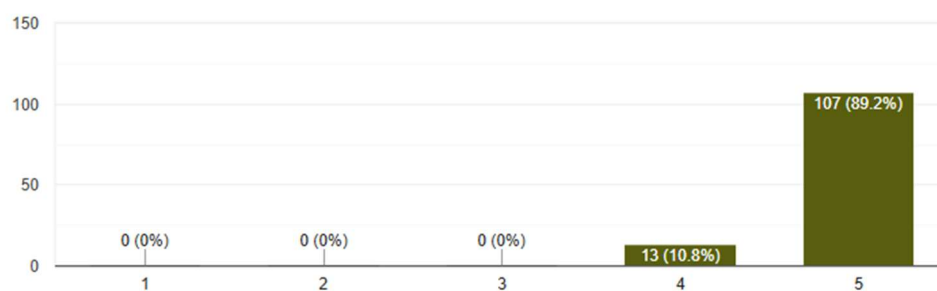

5. หลักคุณธรรม

 คัดลอกแผนภูมิ

17. ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความถูกต้อง

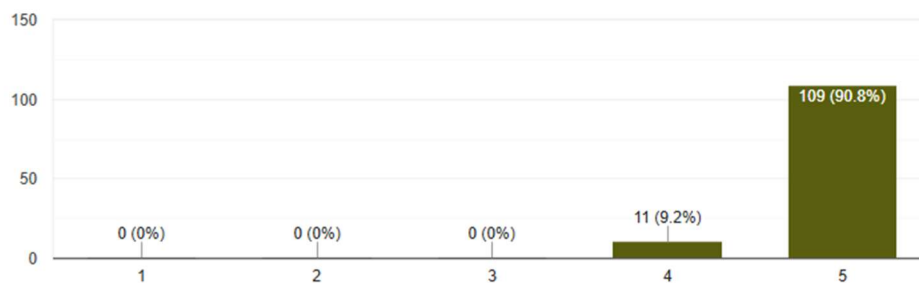
คำตอบ 120 ข้อ

18. ท่านส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติตนตามหลักคุณธรรมอันดีงาม

 คัดลอกแผนภูมิ

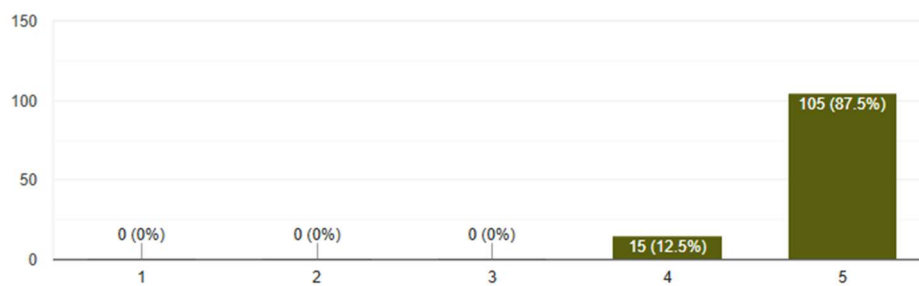
คำตอบ 120 ข้อ

19. ท่านประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

 คัดลอกแผนภูมิ

คำตอบ 120 ข้อ

ภาคผนวก ซ
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากโปรแกรมสำเร็จรูป

เพศ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ชาย	68	56.70	56.70	56.70
	หญิง	52	43.30	43.30	100
	Total	120	100	100	

ระดับการศึกษา					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ปริญญาโท	83	69.20	69.20	69.20
	สูงกว่าปริญญาโท	37	30.80	30.80	100
	Total	120	100	100	

ประสบการณ์การทำงาน					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยกว่า 10 ปี	41	34.20	34.20	34.20
	10 - 20 ปี	45	37.50	37.50	71.70
	มากกว่า 20 ปี	34	28.30	28.30	100
	Total	120	100	100	

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
หลักนิติธรรม	120	4.00	5.00	4.82	0.32
หลักความโปร่งใส	120	3.75	5.00	4.91	0.29
หลักการรับผิดชอบต่อ	120	3.00	5.00	4.86	0.37
หลักการมีส่วนร่วม	120	3.00	5.00	4.62	0.63
หลักคุณธรรม	120	4.00	5.00	4.89	0.30
โดยรวม	120	3.95	5.00	4.82	0.22
Valid N (listwise)	120				

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
หลักนิติธรรม1	120	4.00	5.00	4.81	0.39
หลักนิติธรรม2	120	4.00	5.00	4.82	0.38
หลักนิติธรรม3	120	4.00	5.00	4.80	0.39
หลักนิติธรรม4	120	4.00	5.00	4.84	0.37
Valid N (listwise)	120				

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
หลักความโปร่งใส1	120	4.00	5.00	4.87	0.34
หลักความโปร่งใส2	120	4.00	5.00	4.94	0.23
หลักความโปร่งใส3	120	4.00	5.00	4.92	0.26
หลักความโปร่งใส4	120	3.00	5.00	4.91	0.32
Valid N (listwise)	120				

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
หลักการรับผิดชอบ1	120	3.00	5.00	4.84	0.45
หลักการรับผิดชอบ2	120	3.00	5.00	4.84	0.45
หลักการรับผิดชอบ3	120	3.00	5.00	4.88	0.35
หลักการรับผิดชอบ4	120	3.00	5.00	4.90	0.37
Valid N (listwise)	120				

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
หลักการมีส่วนร่วม1	120	3.00	5.00	4.62	0.69
หลักการมีส่วนร่วม2	120	3.00	5.00	4.61	0.67
หลักการมีส่วนร่วม3	120	3.00	5.00	4.64	0.65
หลักการมีส่วนร่วม4	120	3.00	5.00	4.61	0.61
Valid N (listwise)	120				

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
หลักคุณธรรม1	120	4.00	5.00	4.89	0.31
หลักคุณธรรม2	120	4.00	5.00	4.90	0.28
หลักคุณธรรม3	120	4.00	5.00	4.87	0.33
Valid N (listwise)	120				

Group Statistics					
	เพศ	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
หลักนิติธรรม	ชาย	68	4.7831	0.33	0.04
	หญิง	52	4.8750	0.29	0.04
หลักความโปร่งใส	ชาย	68	4.8934	0.27	0.03
	หญิง	52	4.9327	0.20	0.02
หลักการรับผิดชอบต่อ	ชาย	68	4.8235	0.42	0.05
	หญิง	52	4.9231	0.29	0.04
หลักการมีส่วนร่วม	ชาย	68	4.5662	0.68	0.08
	หญิง	52	4.7019	0.55	0.07
หลักคุณธรรม	ชาย	68	4.8873	0.31	0.03
	หญิง	52	4.8974	0.28	0.03
โดยรวม	ชาย	68	4.7856	0.21	0.02
	หญิง	52	4.8644	0.23	0.03

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means
		F	Sig.	t
หลักนิติธรรม	Equal variances assumed	3.562	0.062	1.578
	Equal variances not assumed			1.603
หลักความโปร่งใส	Equal variances assumed	3.280	0.073	0.858
	Equal variances not assumed			0.892
หลักการรับผิดชอบต่อ	Equal variances assumed	7.351	0.008	1.453
	Equal variances not assumed			1.525
หลักการมีส่วนร่วม	Equal variances assumed	7.867	0.006	1.167
	Equal variances not assumed			1.201
หลักคุณธรรม	Equal variances assumed	0.251	0.617	0.184

	Equal variances not assumed			0.186
โดยรวม	Equal variances assumed	0.353	0.554	1.931
	Equal variances not assumed			1.912

Independent Samples Test

				t-test for Equality of Means	
				df	Sig. (2-tailed)
หลักนิติธรรม	Equal variances assumed	118	0.117	0.091	
	Equal variances not assumed	115.253	0.112	0.091	
หลักความโปร่งใส	Equal variances assumed	118	0.393	0.039	
	Equal variances not assumed	117.870	0.374	0.039	
หลักภาระรับผิดชอบ	Equal variances assumed	118	0.149	0.099	
	Equal variances not assumed	116.793	0.130	0.099	
หลักการมีส่วนร่วม	Equal variances assumed	118	0.246	0.135	
	Equal variances not assumed	117.692	0.232	0.135	
หลักคุณธรรม	Equal variances assumed	118	0.855	0.010	
	Equal variances not assumed	114.548	0.853	0.010	
โดยรวม	Equal variances assumed	118	0.056	0.078	
	Equal variances not assumed	105.688	0.059	0.078	
Group Statistics					
	ระดับการศึกษา	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
หลักนิติธรรม	ปริญญาโท	83	4.8283	0.30	0.03
	สูงกว่าปริญญาโท	37	4.8108	0.34	0.05
หลักความโปร่งใส	ปริญญาโท	83	4.8946	0.26	0.02
	สูงกว่าปริญญาโท	37	4.9459	0.19	0.03
หลักภาระรับผิดชอบ	ปริญญาโท	83	4.8614	0.38	0.04
	สูงกว่าปริญญาโท	37	4.8784	0.35	0.05
หลักการมีส่วนร่วม	ปริญญาโท	83	4.6747	0.59	0.06
	สูงกว่าปริญญาโท	37	4.5135	0.71	0.11
หลักคุณธรรม	ปริญญาโท	83	4.9036	0.27	0.03
	สูงกว่าปริญญาโท	37	4.8649	0.34	0.05
โดยรวม	ปริญญาโท	83	4.8288	0.22	0.02
	สูงกว่าปริญญาโท	37	4.7994	0.22	0.03

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means
		F	Sig.	t
หลักนิติธรรม	Equal variances assumed	0.725	0.396	0.277
	Equal variances not assumed			0.267
หลักความโปร่งใส	Equal variances assumed	3.360	0.069	1.046
	Equal variances not assumed			1.175
หลักภาระรับผิดชอบ	Equal variances assumed	0.208	0.649	0.228
	Equal variances not assumed			0.235
หลักการมีส่วนร่วม	Equal variances assumed	3.877	0.051	1.293
	Equal variances not assumed			1.204
หลักคุณธรรม	Equal variances assumed	1.989	0.161	0.652
	Equal variances not assumed			0.599
โดยรวม	Equal variances assumed	0.000	0.998	0.661
	Equal variances not assumed			0.667

Independent Samples Test

		t-test for Equality of Means		
		df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference
หลักนิติธรรม	Equal variances assumed	118	0.782	0.017
	Equal variances not assumed	63.640	0.790	0.017
หลักความโปร่งใส	Equal variances assumed	118	0.298	0.051
	Equal variances not assumed	92.475	0.243	0.051
หลักภาระรับผิดชอบ	Equal variances assumed	118	0.820	0.016
	Equal variances not assumed	73.969	0.815	0.016
หลักการมีส่วนร่วม	Equal variances assumed	118	0.199	0.161
	Equal variances not assumed	59.134	0.233	0.161
หลักคุณธรรม	Equal variances assumed	118	0.516	0.038
	Equal variances not assumed	57.543	0.551	0.038
โดยรวม	Equal variances assumed	118	0.510	0.029
	Equal variances not assumed	70.594	0.507	0.029

Descriptives

		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error
หลักนิติธรรม	น้อยกว่า 10 ปี	41	4.80	0.32	0.05
	10 - 20 ปี	45	4.87	0.30	0.04
	มากกว่า 20 ปี	34	4.77	0.32	0.05
	Total	120	4.82	0.31	0.02
หลักความโปร่งใส	น้อยกว่า 10 ปี	41	4.89	0.24	0.03
	10 - 20 ปี	45	4.96	0.15	0.02
	มากกว่า 20 ปี	34	4.86	0.33	0.05
	Total	120	4.91	0.24	0.02
หลักการรับผิดชอบ	น้อยกว่า 10 ปี	41	4.85	0.34	0.05
	10 - 20 ปี	45	4.90	0.36	0.05
	มากกว่า 20 ปี	34	4.83	0.42	0.07
	Total	120	4.86	0.37	0.03
หลักการมีส่วนร่วม	น้อยกว่า 10 ปี	41	4.66	0.61	0.09
	10 - 20 ปี	45	4.73	0.59	0.08
	มากกว่า 20 ปี	34	4.43	0.66	0.11
	Total	120	4.62	0.63	0.05
หลักคุณธรรม	น้อยกว่า 10 ปี	41	4.84	0.34	0.05
	10 - 20 ปี	45	4.91	0.26	0.03
	มากกว่า 20 ปี	34	4.91	0.28	0.04
	Total	120	4.89	0.29	0.02
โดยรวม	น้อยกว่า 10 ปี	41	4.81	0.23	0.03
	10 - 20 ปี	45	4.87	0.22	0.03
	มากกว่า 20 ปี	34	4.75	0.19	0.03
	Total	120	4.81	0.22	0.02

Descriptives

		95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
		Lower Bound	Upper Bound		
หลักนิติธรรม	น้อยกว่า 10 ปี	4.70	4.90	4.00	5.00
	10 - 20 ปี	4.78	4.96	4.00	5.00
	มากกว่า 20 ปี	4.66	4.89	4.00	5.00
	Total	4.76	4.88	4.00	5.00

หลักความโปร่งใส	น้อยกว่า 10 ปี	4.81	4.96	4.00	5.00
	10 - 20 ปี	4.91	5.01	4.25	5.00
	มากกว่า 20 ปี	4.74	4.97	3.75	5.00
	Total	4.86	4.95	3.75	5.00
หลักการรับผิดชอบ	น้อยกว่า 10 ปี	4.74	4.96	3.50	5.00
	10 - 20 ปี	4.79	5.00	3.00	5.00
	มากกว่า 20 ปี	4.69	4.98	3.50	5.00
	Total	4.79	4.93	3.00	5.00
หลักการมีส่วนร่วม	น้อยกว่า 10 ปี	4.47	4.85	3.00	5.00
	10 - 20 ปี	4.55	4.91	3.00	5.00
	มากกว่า 20 ปี	4.20	4.66	3.00	5.00
	Total	4.51	4.73	3.00	5.00
หลักคุณธรรม	น้อยกว่า 10 ปี	4.73	4.95	4.00	5.00
	10 - 20 ปี	4.83	4.99	4.00	5.00
	มากกว่า 20 ปี	4.81	5.01	4.00	5.00
	Total	4.83	4.94	4.00	5.00
โดยรวม	น้อยกว่า 10 ปี	4.73	4.88	3.95	5.00
	10 - 20 ปี	4.80	4.94	4.26	5.00
	มากกว่า 20 ปี	4.68	4.82	4.37	5.00
	Total	4.77	4.86	3.95	5.00

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
หลักนิติธรรม	Between Groups	0.187	2	0.094	0.923	0.400
	Within Groups	11.862	117	0.101		
	Total	12.049	119			
หลักความโปร่งใส	Between Groups	0.244	2	0.122	2.013	0.138
	Within Groups	7.105	117	0.061		
	Total	7.349	119			
หลักการรับผิดชอบ	Between Groups	0.084	2	0.042	0.299	0.742
	Within Groups	16.532	117	0.141		
	Total	16.617	119			
หลักการมีส่วนร่วม	Between Groups	1.835	2	0.918	2.345	0.100
	Within Groups	45.790	117	0.391		
	Total	47.625	119			

หลักคุณธรรม	Between Groups	0.133	2	0.067	0.739	0.480
	Within Groups	10.569	117	0.090		
	Total	10.703	119			
โดยรวม	Between Groups	0.280	2	0.140	2.883	0.060
	Within Groups	5.690	117	0.049		
	Total	5.970	119			

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ สกุล : นางสาวเบญจวรรณ ศรีดาธรรม
- วัน เดือน ปีเกิด : 18 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2536
- ชาติภูมิ : จังหวัดขอนแก่น
- ที่อยู่ปัจจุบัน : เลขที่ 46/1 หมู่ 9 ตำบลบ้านเรือ อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น
- สถานที่ทำงาน : โรงเรียนบ้านหนองกุงธารโสภณ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
- การศึกษา
- พ.ศ. 2554 : สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนกุเวียงวิทยาคม ตำบลกุเวียง อำเภอกุเวียง
จังหวัดขอนแก่น
- พ.ศ. 2559 : สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา เอกเดี่ยววิทยาศาสตร์ทั่วไป
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- หน้าที่การงานปัจจุบัน
- พ.ศ. 2568 : ครูชำนาญการ โรงเรียนบ้านหนองกุงธารโสภณ อำเภอกุเวียง
จังหวัดขอนแก่น